Poštnina plačana v gotovini

ILUSTRIRANI LIST ZA MESTO IN DEŽELO

Cena 1 lira

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XIII. V Ljubljani, 20. novembra 1941-XX. Štev. 47 *(631)*

Lažnivec ne sme biti pozabljivec.

Slovenski rek

»DRUŽINSKI TEDNIK« izhaja ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva 14/III. Poštni predal št. 345. Telefon št. 33-32. — Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393. — Rokopisov ne vračamo, nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. Za odgovor je treba priložiti 2 liri v znamkah.

NAROČNINA

1/4 leta 10 lir, 1/2 leta 20 lir, vse leto 40 lir. V tujini 64 lir na leto. — Naročnino je treba plačati vnaprej.

CENE OGLASOV

V tekstnem delu: enostolpčna petitna vrsta ali njen prostor (višina 3 mm in širina 55 mm) 2.70 lire; v oglasnem delu 1.70 lire. V dvobarvnem tisku cene po dogovoru. — Notice: beseda 0.60 lire. Mali oglasi: beseda 0.40 lire. Oglasni davek povsod še posebej. Pri večkratnem naročilu popust.

Danes:

Italijanščina za Slovence

(Gl. str. 9.)

Ducejev razglas

Kazenske določbe za ozemlja, pripojena kraljevini Italiji s kr. ukazom z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in 18. maja 1941-XIX št. 452

DUCE

Prvi Maršal Cesarstva

Poveljnik vojnih sil na vseh bojiščih

na podstavi členov 17. in 20. vojaškega kazenskega vojnega zakonika, glede na razglas z dne 3. oktobra leta 1941-XIX, o kazenskih določbah za vsa ozemlja, pripojena Kraljevini Italiji s Kr. ukazoma z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in 18. maja 1941-XIX št. 452 in na podstavi Kr. uredbe z dne 3. oktobra 1941-XIX št. 1129 glede razširitve Kr. uredbe z dne 4. aprila 1941-XIX o razglasitvi vojnega stanja na delu matičnega ozemlja na ozemlja, pripojena Kraljevini Italiji, odreja:

Čl. 1. Na ozemljih, pripojenih Kraljevini Italiji s Kr. ukazom z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in 18. maja 1941-XIX št. 452, se uporabljajo določbe naslednjih členov, a ostanejo v veljavi določbe razglasa z dne 3. oktobra 1941-XIX.

Čl. 2. Kdor brez pooblastitve po pristojnem oblastvu nosi ali sicer ima strelno orožje, municijo ali razstrelivа, se kaznuje z ječo od treh do štiri in dvajset let. Če je dejanje posebno hudega značaja, ker bi bil krivec zmožen zločinstva, ali po okolnostih in načinu, kako je bilo storjeno, ali zaradi značaja, vrste ali množine orožja, se uporablja smrtna kazen. Če se orožje, municija ali razstrelivo najdejo v stanovanjskih prostorih ali njih pritiklinah; je za to odgovoren tudi rodbinski glavar, razen ako dokaže, da zanje ni vedel. Če se najde orožje na drugih krajih nego so označeni v prednjem odstavku, se uporablja določba tega odstavka zoper tistega, ki ima nadzorstvo ali čuvanje nad tem krajem.

Čl. 3. Kdor razširja ali sporoča krive, pretirane ali tendenčne vesti, ki bi mogle povzročiti javni nemir ali potlačiti javno razpoloženje, ali vobče deluje tako, da oškoduje državne koristi, se kaznuje z ječo ne pod petimi leti. Kazen je ječa ne pod petnajstimi leti, če se je storilo dejanje s propagando ali s priobčitvijo vojaškim osebam.

Čl. 4 Kdor na javnem ali občinstvu odprtem ali dostopnem kraju v prevratnem smislu manifestira ali vzklika, se kaznuje, če ni dejanje huje kaznivo, z ječo od enega do petnajstih let.

Čl. 5. Kdor žali čast ali ugled vojaške osebe v njeni navzočnosti ali ogroža vojaško osebo brez vzroka s škodljivim dejanjem, se kaznuje, če ni dejanje huje kaznivo, z ječo do treh let.

Čl. 6. Kdor potem, ko se je storilo zločinstvo, označeno v razglasu z dne 3. oktobra 1941-XIX ali v tem razglasu, izvzemši primere sodelovanja pri takem zločinstvu, komu pomaga onemogočiti uspeh oblastvene preiskave ali da se odtegne ovedbam oblastva, se kaznuje z ječo do desetih let. Vendar ne sme kazen biti večja ko polovica kazni, določene za zločinstvo, na katero je merila pripomoč.

Čl. 7. Kdor odtegne normalni potrošnji blago v znatni množini, da bi povzročil pomanjkanje blaga ali zvišanje tržne cene, se kaznuje s smrtjo. Če dejanje ni povzročilo hude motnje na trgu, se uporablja kazen dosmrtne ječe. Prednje določbe se uporabljajo tudi na proizvajalca, ki bi skrival velike množine svojega blaga, da bi s tem povzročil pomanjkanje blaga ali zvišanje tržne cene.

Čl. 8. Kdor uniči surovine ali kmetijske ali industrijske proizvode ali proizvajalna sredstva in povzroči s tem narodnemu gospodarstvu hudo škodo ter da v veliki meri nedostaje blaga občne ali široke potrošnje, se kaznuje s smrtjo. Če dejanje ni povzročilo hude škode ali pa le nedostajanje blaga v manjši meri, se uporablja kazen dosmrtne ječe.

Čl. 9. Kolikor ni dejanje huje kaznivo, se kaznuje, kdor odtegne blago normalni potrošnji, z ječo od šestih mesecev do šestih let in v denarju do dvajset tisoč lir. Če je bilo dejanje storjeno pri opravljanju trgovine ali obrta, je kazen ječa od treh do petnajstih let in v denarju od pet tisoč do petdeset tisoč lir. Prednje določbe se uporabljajo tudi na proizvajalca, ki skriva svoje blago, da bi ga odtegnil normalni potrošnji.

Čl. 10. Določbe člena 7. razglasa z dne 3. oktobra 1941-XIX se uporabljajo tudi, če se je storilo dejanje na škodo italijanskih vladnih ali sodnih oblastev, hierarhov Narodne fašistične stranke in častnikov ter organov javne varnosti.

Čl. 11. Pri dalmatinskem guberniju se ustanavlja posebno sodišče, sestavljeno iz predsednika in štirih sodnikov, katere imenuje guverner vsako leto in jih po možnosti izbere izmed višjih častnikov državnih oboroženih sil. Pri sodišču iz prednjega odstavka se ustanovijo urad državnega tožilca, preiskovalni urad in pisarniški urad. Posli državnega tožilca in preiskovalca se poverijo sodnikom redne ali vojaške sodne stroke, pisarniški posli pa uradnikom ali tajnikom redne ali vojaške sodne stroke.

Čl. 12. Posebno sodišče se ravna v svojem poslovanju po določbah vojaškega kazenskega zakona o armadnih vojaških sodiščih. Oblast in posli, za katere je po določbah vojaškega kazenskega zakona pristojen poveljnik edinice, pri kateri posluje vojaško sodišče, pa so prenesene na guvernerja Dalmacije.

Čl. 13. Vojaška vojna sodišča so pristojna za sojenje kaznivih dejanj, označenih v tem razglasu in v razglasu z dne 3. oktobra 1941-XIX, kolikor naslednji člen ne določa drugače.

Čl. 14 Posebno sodišče je pristojno za sojenje kaznivih dejanj, označenih v prednjem členu, ki jih storijo na ozemlju Dalmatinskega gubernija osebe, ki ne pripadajo oboroženim silam države, razen če gre za kazniva dejanja, storjena na škodo pripadnikov teh oboroženih sil ali na škodo vojaške uprave.

Čl. 15. Če so postopki združeni, je za sojenje glede vseh pristojno posebno sodišče, kolikor posebno sodišče ali preiskovalni sodnik pri njem iz razlogov umestnosti ne odredi ločenega postopka. Ob sporih odloči vrhovni poveljnik po zaslišanju guvernerja Dalmacije in poveljnika edinice, pri kateri posluje vojaško sodišče.

Čl. 16. Ta razglas je objavljen z uvrstitvijo v uradnem listu »Gazzetta Ufficiale del Regno«.

Iz Glavnega stana Oboroženih Sil

dne 24. oktobra 1941-XIX.

MUSSOLINI

Ta Ducejev razglas je bil objavljen v uradnem listu Kraljevine Italije »Gazzetta Ufficiale del Regno d'Italia« št. 255 z dne 28. okt. 1941-XIX.

Obnova živinoreje v krajih, prizadetih po vojni

VIKTOR EMANUEL III.

po milosti božji in narodni volji

Kralj Italije in Albanije

Cesar Abesinije

Senat in Zbornica Fašijev in korporacij sta po svojih zakonodajnih odborih sprejela,

Mi smo potrdili in razglašamo kakor sledi:

Čl. 1. Odobruje se izdatek 5,000.000 lir, ki se postavi v proračun izdatkov ministrstva za kmetijstvo in gozdove, iz katerih se bodo dovoljevali prispevki za pospešitev vzpostavitve prejšnjega stanja živinoreje v predelih Tržaške, Reške, Goriške in Ljubljanske pokrajine, prizadetih po vojnih operacijah.

Razdelitev te vsote med kmečke gospodarje se izvede tako, da se živinorejskemu odseku državne Zveze pokrajinskih zadrug kmetijskih proizvajalcev dodeli prispevek, enak gorenji vsoti.

Čl. 2. Živinorejski odsek nakupi plemensko govedo, konje, prašiče, ovce in koze in jih oddaja s popustom največ 50 odstotkov.

Odsek zbira v ta namen priglasitve kmečkih gospodarjev, ki so zaradi vojnih dogodkov trpeli škodo pri živini in organizira posebne dogone v rejskih krajih.

Priglasitvi mora biti priložena izjava občine, iz katere mora biti razvidno, da prosilec izpolnjuje prej omenjeni pogoj.

Čl. 3. Za Tržaško, Reško in Goriško pokrajino se bo dovoljeval popust na podstavi ustrezne odločbe komisije, sestavljene iz načelnika pokrajinskega inspektorata za kmetijstvo kot predsednika, iz predstavnika Narodne fašistične stranke, ki ga določi Zvezni tajnik, iz predstavnika kmetovalcev, ki ga imenuje Fašistična zveza kmetovalcev, iz predstavnika kmetijskih delavcev, ki ga imenuje Fašistična zveza kmetijskih delavcev in iz ravnatelja živinorejskega odseka Pokrajinske zadruge kmetijskih proizvajalcev.

Pri ovedbah zaradi dovolitve popusta sme opraviti komisija vse potrebne poizvedbe, ali je dan pogoj iz drugega odstavka prednjega člena.

Vselej pa je dovolitev popusta vezana na pogoj, da prosilec za žival, na katero se nanaša popust, ni prejel nikakršne odškodnine iz naslova morebitne vojne škode.

Zato se mora priložiti pobotnici o popustu izjava finančne intendance, ki potrjuje ta pogoj.

Znesek popusta posameznim oškodovancem sporoči načelnik pokrajinskega inspektorata za kmetijstvo tudi tej intendanci, da ga upošteva pri likvidaciji morebitne vojne škode.

Za Ljubljansko pokrajino posluje namesto komisije iz prvega odstavka tega člena in vrši opravila iz četrtega in petega odstavka Visoki komisar za to pokrajino.

Čl. 4. Tehnični in finančni načrt te pobude, obsegajoč tudi organizacijske stroške, sestavi zgoraj omenjeni živinorejski odsek in ga predloži ministrstvu za kmetijstvo in gozdove v odobritev. To ministrstvo nadzoruje potek raznih opravil in odobri administrativno zadevni končni račun.

Čl 5. Minister za finance odredi z odlokom v proračunu izdatkov ministrstva za kmetijstvo in gozdove za leto 1941-42 zaradi tega zakona potrebne spremembe.

Odrejamo, da se ta zakon, opremljen z državnim pečatom, uvrsti v Uradno zbirko zakonov in uredb kraljevine Italije in ukazujemo vsakomur, da se po njem ravna in skrbi za njegovo izvrševanje.

Dano v Santa Anna di Valdieri, dne 24. avgusta 1941-XIX.

VIKTOR EMANUEL

Mussolini, Tassinari, Di Revel

Ustanovitev mladinske liktorske organizacije v Ljubljani

Visoki Komisar o njenih ciljih

Tajnik Narodne fašistične stranke, glavni poveljnik italijanske liktorske mladine, je z najnovejšim odlokom raztegnil na Ljubljansko pokrajino ustanovo GIL ter odločil, da dobi nastajajoča mladinska organizacija naziv Gioventù Italiana del Littorio di Lubiana (GILL).

Odlok ima namen, da raztegne v korist mladine naše pokrajine razne ugodnosti telovadno-športnega, kulturnega in podpornega značaja, ki jih organizacija nudi italijanski mladini.

Tako pravi objava, ki jo je priobčilo te dni zvezno poveljstvo GILL in v kateri je označena delavnost znane italijanske mladinske organizacije ter nekateri posebni znaki novo nastajajoče ustanove. Zvezno poveljstvo GILL začenja s tem svojo javno delavnost po nekoliko mesecih intenzivne priprave, v teku katerih so bili postavljeni temelji organizacije ter uvedena akcija, ki jo GIL že razvija v ostali Italiji pri celotni vzgoji mladine.

Avtonomni pravilnik pokrajine, ki predpisuje uporabo slovenskega jezika poleg italijanščine v vseh uradnih aktih, je pokazal potrebo uvedbe novega važnega odseka pri poveljstvu, t. j. urada za prevode, ki ima nalogo, da čim prej premaga ovire, ki jo predstavlja različnost jezika. Sedež poveljstva je v Narodni galeriji.

Sprejem pri Visokem Komisarju

Da se nastavnikom GILL dado točna navodila, je bil prirejen predvčerajšnjim pri Visokem Komisarju sprejem, ki so se ga udeležili šolski nadzorniki ter upravitelji in načelniki srednjih in meščanskih šol vse pokrajine. Sestanku je prisostvoval zvezni podpoveljnik GILL prof. Cassani z nekoliko voditelji organizacije ter Kr. komisar za uk s svojimi sodelavci.

Zvezni poveljnik je najprej podal kratko poročilo o političnem položaju v pokrajini s posebnim ozirom na dolžnosti šole, ki mora vedno vzpodbujati k lojalnemu sodelovanju brez ovinkov in pridržkov, tako v korist šole same, kakor prebivalstva. Nato pa je Eksc. Grazioli govoril o pouku v GILL-u ter poudaril, da je po razpustu Sokola, ki je bil politična, nacionalistična organizacija, nastopila potreba po ustvaritvi druge organizacije, ki bo primerna, da vodi mladino in ji omogoči doseči cilje njenega stremljenja. Ta organizacija si ne stavlja političnih smotrov in je morala biti povezana z italijansko mladinsko organizacijo, ker je Ljubljanska pokrajina italijanska in njeni prebivalci, dasi so slovenske narodnosti, bodo postali italijanski državljani. Zvezni poveljnik je nato pojasnil naziv organizacije ter naglasil, da bo nastajajoča ustanova imela svoj poseben značaj, zlasti v kolikor se tiče jezika, šeg in navad prebivalstva. Nato je zvezni poveljnik orisal delavnost, ki se bo začela takoj, ko bo organizacija stopila v življenje.

Politični del, ki je osnovnega pomena za italijansko organizacijo, bo izključen, takisto bo izključena vojaška in predvojaška vzgoja. Mladež ne bo zavezana s kakršno koli prisego. Vpisi bodo prostovoljni, tako s strani voditeljev kakor s strani mladine, toda prošnja za vpis članov organizacije bo morala imeti podpis roditeljev ali njihovih namestnikov v znamenje njihovega soglasja.

Cilji mladinske organizacije

GIL-u ostane moralni in kulturni, telovadno-športni in podporni del programa. Smotri, ki jih bo organizacija zasledovala, so za sedaj naslednji: moralna in kulturna ter telovadno-športna priprava; pouk telesne vzgoje v osnovnih in srednjih šolah; podporna akcija s taborjenjem, mladinskimi kolonijami, obednicami in okrevališči ter prirejanjem potovanj in izletov. Zvezni poveljnik je nato podal sliko organizacije ter omenil ugodnosti, ki jih bodo imeli člani. Poudaril je tudi, da se v GIL-u ne bo mogla organizirati mladina nad 18 let in zato ne bodo ustvarjene organizacije mladih fašistov in mladih fašistk. Kroj moških organizirancev se bo razlikoval od kroja GIL-a tako, da noben deček ne bo nosil črne srajce ali črnega fesa, simbolov Fašizma in Revolucije. Ženski kroj ostane nespremenjen.

Kakšno bo delo

Eksc. Grazioli je nato prešel na opis takojšnje delavnosti zveze ter je javil, da se bo dne 5. decembra začela pomožna zimska prehranjevalna akcija GIL-a, ki je bo deležnih 5000 potrebnih otrok in za kar je v proračunu predvidenih 1,500.000 lir. Razen tega bodo ustanovljeni krožki po pouku za otroke, ki nimajo potrebnega nadzorstva. V teh krožkih se bodo otroci igrali, učili, po možnosti pa dobivali tudi kosilo. Takisto bodo ustanovljeni krožki za dijake te pokrajine, ki bodo študirali v Ljubljani, ter en krožek za osnovni delovni pouk

Važna novost v delovanju bo tudi Ducejeva božičnica, ki bo združila vse dosedanje prireditve in pobude v korist deci.

Prihodnje poletje bo najmanj 5000 otrok deležnih poletnih kolonij in ker pravočasno ne bo dogotovljena nameravana stavba dveh velikih kolonij, obmorske in planinske, se bo zato razširila kolonija v Rakitni ter se bodo močno razvile dnevne kolonije. V to svrho, ki bo ojačila moralno in fizično zdravje mladine ter jo odvrnila od sušice, so dovoljeni fondi v znesku 2 milijonov lir.

Velik poudarek se bo tudi dal delavnosti glede zborovega petja ter se bodo v ta namen sestavili v vseh središčih posameznih skupin zbori, v Ljubljani pa se bo ustanovila akademija za zborovsko petje. Takisto bodo ustanovljene dramatske družine med otroki ter se bodo prirejale zvezne tekme med najboljšimi igralskimi skupinami. Pripravlja se tudi ureditev lutkovnega gledališča, ki bo prirejalo svoje predstave stalno v kaki dvorani

Il Duce tra i garibaldini sul Janiculo in Roma. — Duce med garibaldinci na Janikulu v Rimu.

v mestu, ter drugo tako premično lutkovno gledališče za ostalo pokrajino.

Vsa občinska poveljstva, po večjem delu pa tudi vsi krožki, bodo dobili svoj radio, da bo mladež lahko poslušala periodične mladinske oddaje. Radio GIL Ljubljana bo že v najkrajšem času začel poslovati. Kar se tiče kinematografa, je bilo delo med otroki že zadovoljivo začeto, preskrbljeno pa bo tudi za zvočno aparaturo. Nekateri izmed teh kinematografov bodo premični. Velika pozornost se bo posvečala športu sploh, zlasti pa smučanju, ki je zelo razširjeno v naši pokrajini. V ta namen se bo ustanovil tečaj predsmučarske telovadbe, urejeni pa bosta tudi dve veliki smučarski taborišči.

Razen tega se bodo prirejali poučni tečaji za učitelje ter za nadzornike kolonij in bo v vsakem pogledu ustreženo potrebam tistih, ki se bodo udeležili teh tečajev.

Eksc. Grazioli je zaključil svoje poročilo s povabilom vsem upraviteljem šol, naj vložе svoj trud v delo za korist te organizacije, ki si je zastavila nalogo, da dvigne moralno in telesno raven mladeži Ljubljanske pokrajine.

V teku večera je zvezni podpoveljnih GIL-a, prof. Pietro Cassani, podrobneje poročal učiteljem telesne vzgoje našega mesta ter jim je v teku svojega predavanja podal točna navodila glede delovanja, ki se bo kmalu začelo.

Otvoritev prostorov Zveze

V dobrih 15 dnevih urejeni sedež Zveze italijanske liktorske mladine v Ljubljani v Narodni galeriji je obiskal Eksc. Visoki Komisar v nedeljo popoldne. Eksc. Graziolija so spremljali: poveljnik mesta general Orlando, Kvestor Messana, zvezni podtajnik Gatti, ga. Furlani kot predstavnica ženskega fašija, zaupnik ljubljanske vseučiliške organizacije Carra, poveljnik Kraljevih Karabinjerjev, major Lombardi, poveljnik bataljona »M« prvi starešina Gagliardo, predsednik pokrajinskega CONI-ja Buratti, predstavnik Dopolavora Liberati, podtajnik fašija Alesani in drugi predstavniki. Šolstvo so predstavljali nekateri visoki zastopniki odseka za prosveto, med katerimi je bil načelnik dr. Sušnik in predsednik italijanske šole. Vse predstavnike je sprejemal zvezni podpoveljnik GILL-a Pietro Cassani in starešina Glavnega odbora Pertoldi. Najprej je Eksc. Graziolija pozdravil s prisrčno dobrodošlico član Balille, članica Malih Italijank pa je izročila visokemu gostu krasen šopek cvetja.

Potem je Eksc. Grazioli pregledal uradne prostore Zveze. Najprej je šel v oskrbovalni urad, potem v blagajno, posvetovalnico in v knjigovodstvo, v katerem se je sam osebno prepričal o delovanju organizacije in o njenem začetem delu. Sledil je obisk prostorov poveljstva, urada za prevajanje, vodstva S. M. in urada podpoveljnika. Na dolgih hodnikih so z vso prisrčnostjo pozdravljali Eksc. Graziolija italijanski otroci, ki so bili vsi vzradoščeni, ker so mogli prvič prihiteti v svojih uniformah v lastno hišo GILL-a. Zvezni Poveljnik je potem obiskal prosvetni in propagandni urad, kjer si je z zanimanjem ogledal propagandni letak za rimski pozdrav. Tu so bile gostom razdeljene knjižice, ki jih je sedaj izdelala GILL, in druge revije in časopise organizacije. Iz velike in svetle zborovalnice so odšli predstavniki še v urade za zdravstvo in pomoč, dalje v poveljstvo in tajništvo moških oddelkov, kjer so navzoči organizatorji pojasnili Zveznemu Poveljniku, kako je poskrbljeno za prehrano šolskih otrok na šolah v pokrajini. Potem so odšli še v urade za gimnastiko in šport in v urad zveznega nadzornika in nadzornice.

Povsod se je Eksc. Visoki Komisar zanimal za delavnost in načrte, ki so izrednega pomena za bodočnost organizacije. Po ogledu arhiva in ekonomata je Eksc. Grazioli odšel še v telovadnico, kjer so sedaj vojaki in ki bo v kratkem preurejena v gledališko in kinematografsko dvorano. Tu je Eksc. Grazioli navzočim orisal veliki pomen otvoritve sedeža GILL in je podčrtal značilnosti in naloge, ki čakajo to novo organizacijo. Italijanska liktorska mladina v Ljubljani vstaja po volji Duceja in ima pred seboj dobo, v kateri se bo morala utrditi in razviti v vsej delavnosti. Zvezni Poveljnik je posebej poudaril, da bodo z GILL-om uspešno sodelovale vse šole in je potem pozdravil Kralja in Cesarja, Duceja in zmagovite Oboroženе Sile, nakar je izjavil, da je sedež GILL-a odprt, s čimer je bila prisrčna slovesnost zaključena.

Naredbe Visokega Komisarja

Seznam izdelkov, ki so vezani na izkaznice

TABELA A.

I. Oblačilni predmeti za moške in dečke.

V naslednjem je navedeno število točk (odrezkov), ki jih je treba oddati za vsak posamezni predmet:

	Število točk (odrezkov z arabskimi številkami) za posamezni predmet moški	dečki
obleke (izvzemši delovne) iz blaga, ki vsebuje volno ali tipizirano volno	75	40
ostale obleke (poletna vrsta)	50	25
jopiči (izvzemši delovne) iz volne ali tipizirane volne	40	22
ostali (poletna vrsta)	30	15
telovniki iz volne ali tipizirane volne	10	5
ostali (poletna vrsta)	5	3
hlače (izvzemši delovne) iz volne ali tip. volne	25	13
ostale (poletna vrsta)	15	7
kratke hlače iz volne ali tipizirane volne	15	10
ostale (poletna vrsta)	8	5
zimska suknja, plašč, površnik (izvzemši površnik iz gabardina)	80	48
dežni plašč ali površnik iz gabardina	40	24
dežni plašč iz celofana ali drugih sintetičnih snovi	20	10
srajce, razen s kratkimi rokavi	10	6
s kratkimi rokavi	7	4
lutke (delovne halje)	25	20
delovni jopiči	20	15
delovne hlače	10	7
spodnje hlače (ne iz plet.)	6	3
kopalni plašči	50	48
pižame, nočne	20	15
dnevne	30	24
halje iz volne ali tip. volne	50	50
ostale	30	30
Žepni robci	1	1
ostali robci	3	3
predpasniki	10	5
šali	15	15
šerpe	7	6
kožuhi	110	80

Pletenine:

maje ali spodnje hlače: do 100 g	5	5
do 250 g	10	10
nad 250 g	16	16
jopiči, telovniki in druge zunanje pletenine, kos do 100 g	5	5
do 200 g	10	10
do 400 g	20	20
nad 400 g	30	30
kopalne obleke	15	7
kopalne hlačke	7	4
dolge nogavice (par)	6	14
dokolenke ali kratke nogavice	2	1

II. Konfekcionirani predmeti za ženske in deklice.

	Število točk (odrezkov z arabskimi številkami) za posamezni predmet ženske	deklice
kompletna obleka z jopico (kostim) iz volne ali tipizirane volne	60	33
ostala (poletna vrsta)	30	16
obleka v enem kosu iz volne ali tipizirane volne	40	21
ostala (poletna vrsta)	20	11
posamezne jopice iz volne ali tipizirane volne	36	20
ostale (poletna vrsta)	15	9
srajčke	6	3
spodnja krila iz volne	18	11
ostala (poletna vrsta)	10	5
zimski plašči, površniki, razen iz gabardina, iz volne ali tipizirane volne	65	39
ostali (poletna vrsta)	25	15
dežni plašči, površniki iz gabardina	35	21
dežni plašči iz celofana	20	10
srajce, katere koli vrste	8	5
spodnje hlačke (izvzemši pletene)	3	2
spodnje obleke in kombineže (izvzemši pletene)	8	5
predpasniki	5	3
kopalni plašči	50	48
pižame	15	12
halje iz volne ali tip. volne	40	40
ostale (poletna vrsta)	15	15
žepni robci do 25 cm, par	1	1
ostali (za kos)	1	1
robci, drugi	3	3
šali	15	15
šerpe	6	4
kožuhi (jagnječji, zajčji, mačji, krtov): krtov): jopice	25	25
plašči	40	40
ostali kožuhi: jopice	60	60
plašči	90	90

Pletenine:

maje ali spodnje hlačke do 75 g	4	4
do 200 g	8	8
nad 200 g	12	12
spod. obleke in kombineže do 125 g	7	7
do 250 g	12	12
nad 250 g	16	16
pletenine zunanje (kos): do 100 g	5	5
do 200 g	10	10
do 400 g	20	20
nad 400 g	30	30
kopalne obleke	15	7
nogavice in kratke nogavice, par	2	1
športne nogavice, par	6	4

III. Konfekcionirani predmeti za otroke.

	Število točk (odrezkov z arabskimi številkami) za posamezni predmet
Obleke iz volne ali tip. volne	15
ostale (poletna vrsta)	7
kratke hlače iz volne ali tipizirane volne	7
drugo (poletna vrsta)	3
zimske suknje, površniki, plašči in dežni plašči	15
srajce	2
spodnje hlačke (izvz. pletene)	2
pižame	6
žepni robci (1 par)	1
predpasniki	2
šali in šerpe	4

Pletenine:

maje, spodnje hlačke in kombineže do 50 g	3
zunanje pletenine do 75 g kos	4
nad 75 g	8
kopalne obleke	3
nogavice in polnogavice (2 para)	1
dolge nogavice	2

IV. Konfekcionirano hišno perilo

	Število točk (odrezkov z arabskimi številkami) za posamezni predmet
odeje za postelje, prešite odeje (razen pernic) in ostale: za otroške postelje	20
za 1 osebo	40
za več oseb	75
podloge za prešite pernice: za otroške postelje	5
za 1 osebo	10
za več oseb	15
posteljna pregrinjala: za otroške postelje	10
za 1 osebo	25
za več oseb	40
rjuhe: za otroške postelje	9
za 1 osebo	15
za več oseb	30
prti: za 6 oseb	45
za 12 oseb	90
prtiči (servjeti), namizni prtički	5
brisače za kv. meter	10
kuhinjske brisače	3
prevleke za blazine	8

*

V. Tkanine in prejice

	Število točk za 1 m (odrezki z arab. štev.)
tkanine iz volne ali tipizirane volne:	
1. široke do 100 cm, do 20 g na met.	8
do 300 g na met.	10
nad 300 g na met.	12
2. široke nad 100 cm, do 400 g na met.	16
do 600 g na met.	20
nad 600 g na met.	24
ostale tkanine (poletna vrsta):	
1. široke do 100 cm, v teži do 100 g na met.	4
nad 100 g na met.	6
2. široke nad 100 cm v teži do 200 g na met.	8
nad 200 g na met.	12
podloge (jadrovina, salja, saljeta, kronze, žepovina, rokavina, klat, saten, krepi) v teži do 600 g na met.	2
tkanine za telesno perilo	2
tkanine za dežne plašče in gabardini	12

	Število točk (odrezkov z rimskimi številkami)
tkanine za hišno perilo:	
1. za prte — ustrezajoče število toč kot za konfekcijo	
2. ostale tkanine: širina 100 cm	3
do 200 cm	5
nad 200 cm	10
tkanine za pohištvo in druge neimenovane tkanine:	
v teži do 200 g na met.	2
v teži do 500 g na met.	5
v teži nad 500 g na met.	10
preproge in tapete za kv. met.	5

Prejice:

	Število točk (odrezkov z arabskimi številkami)
trgovska prejica za nadrobno prodajo (za pletenje in kvačkanje) za vsakih 100 g	4

	Število točk (odrezkov s črkami)
prejica za šivanje, vezenje in in krpanje za vsakih 5 g ali 100 m	1

Za nakup prejice za šivanje veljajo abecedne črke od A do F. Črki A in B se smeta uporabiti v prvem četrtletju veljavnosti izkaznice, črki C in D v drugem in črki E in F v tretjem. Črke, ki se ne uporabijo v enem četrtletju, veljajo v naslednjih četrtletjih.

*

VI. Obutev

	Število točk (odrezkov z rimskimi številkami) vsak par
netipizirana obutev z gornjim delom iz kože in podplatom iz usnja (stare zaloge): za moške in ženske	80
za dečke	30
za otroke	20
tipizirana obutev in druga, kjer so gornji deli in podplati iz kože in usnja: za moške in ženske	65
za dečke	25
za otroke	15
obutev z gornjim delom iz tkanin in podplati iz gumija (vključno galoše): za moške in ženske	20
za dečke	10
za otroke	6
domači čevlji (copate) z gornjimi deli in podplati iz kože ali usnja: za moške in ženske	25
za dečke	15
za otroke	10
coklje z lesenimi podplati, razen onih, ki se prosto prodajajo	10

Pri sandalah iz usnja se število navedenih točk zniža za moške ali ženske za 10, za dečke in otroke pa za 5. Pri sandalah iz tkanin in s podplati iz gumija pa se število navedenih točk zniža na 5.

*

VI. Kovčki

	Število točk (odrezkov z rimskimi številkami)
kovčki iz kože ali usnja dolgi do 70 cm	10
do 90 cm	20
nad 90 cm	30
veliki kovčki iz usnja	100
torbe za potovanje, za toaletne potrebe, aktovke, torbice za dame iz usnja in kože	2

Izdelki, ki niso vezani na izkaznice

Izdelki, ki niso vezani na izkaznice: mašni plašči, perilo in paramenti za cerkvene obrede; oblačila, izdelana za novorojenčke; čepice in podbradniki za otroke; žalni narokavniki in trakovi; čipke tuli in vezenine (izvzete so vezenine iz tkanine); higienski servijeti do največje mere 60×60 cm; ovratniki, manšete in kravate; stezniki, nedrci, intimni pasovi in pasovi kakršne koli vrste; naramnice, podveze za nogavice, nogavice za krčne žile, kolenke in potniče.

Pozamenterije; trakovi in trakci v širini pod 20 cm; ščitniki za nogavice; predmeti za ortopedične namene, aseptične obveze in gaze za zdravilne namene; rokavice; moški in ženski klobuki, kape in čepice; klobučevina

---

Listek „Družinskega tednika"

Električno oko

NAPISAL H. MANCHESTER

Pred nekaj leti so Američani prvič spoznali majhen čuden instrument, imenovan »električno oko«. Za ljudi, ki ne poznajo tehnike, je bila to priprava, ki je avtomatsko odpirala vrata. Malokdo je vedel za njeno vrednost in njen pomen.

Priprava je bila sestavljena iz dveh kovinskih stebričkov, po pet čevljev (en čevelj je 30,48 cm) oddaljenih drug od drugega. Na teh stebričkih so bila majhna okenca. Med temi okenci je prodiral navpičen snop svetlobe. Kadar je kakšno telo presekalo ta svetlobni pramen, so se vrata neslišno odprla in čakala, kakor da bi bila pod nadzorstvom nevidnega vratarja. Ko je telo odšlo, so se vrata počasi zaprla.

Svetlobni snop, ki ga je izžarevala električna žarnica, je padal na fotoelektrično stanico — glavni del mehanizma. Ta občutljiva celica, podobna majhni električni žarnici, je svetlobne žarke pretvorila v električno energijo, ki je gonila majhen motor; ta motor je pa odpiral in zapiral vrata.

V začetku tega veka so fiziki poznali fotoelektrično celico, a so jo imeli za laboratorično čudo. Po celi vrsti poskusov je pa postala silno koristna naprava.

Uporabili so jo v vse mogoče namene, zato je postala eno najvažnejših odkritij našega veka. Fotocev — kakor so pogosto imenovali električno oko — je dala glas filmu. Razen tega pošilja fotoreportažo po žici. Od nje je odvisen celoten napredek televizije. Fotocev posnema vid, sluh, tip in celo vonj. Fotocev krmili ladje, lovi tatove, prebira sadje, razpihuje dim, kontrolira hitrost vozil in razvršča barve. Vse to opravlja hitro in natanko. Že opravljeno delo pregleda in odstrani pokvarjene dele. Dele stroja lahko izmeri na stotisočinke milimetra natanko. Kot najzanesljivejša naprava za merjenje svetlobe, je nenavadno koristna za astronome in fizike.

Brž ko so ugotovili praktično vrednost električnega očesa, so znanstveniki in industrijci kmalu spoznali mnogoštevilne koristi, ki jim jih more dati. Električno oko lahko v eni sekundi sproži sleherni mehanizem.

Odlično urejanje prometa

Inženirji so že kmalu sestavili električno oko, ki je avtomatsko odpiralo vrata. Sprevideli so pa tudi, da lahko rešuje silno zapletene prometne probleme.

Če postavite električno oko pred garažna vrata, kjer pešci »prerežejo« svetlobni snop, bo električno oko odprlo vrata za avtomobile, ne pa za pešce. V ta namen sta pripravljena dva snopa, ki morata biti prerezana hkrati, sicer oko ne deluje. Če hočete avto peljati iz garaže in avto prereže snop žarkovja v nasprotni smeri, električno oko vrat ne odpre iznova.

V garažah so zato uvedli tale avtomatski sistem odpiranja in zapiranja vrat: kadar šofer pride h garaži, se vrata avtomatsko odpro. Rdeča svetloba opozarja pešce, da prihaja avto iz garaže. Prav tako oko opozori šoferja, tako da je trčenje ob odhodu in prihodu v garažo skoraj nemogoče.

Šofer lahko odpre garažo tudi s pomočjo svetlobnega pramena žepne svetilke. Dovolj je, da svetlobni pramen svetilke nameri na električno oko; to sproži mehanizem, ki vrata odpira, tako da mu ni treba stopiti iz avtomobila. Električno oko, pritrjeno v majhni kovinski škatlici na vratih, reagira na pramen svetlobe. Vrata se avtomatsko zapro po odhodu šoferja iz garaže.

Prometno nadzorstvo

Električno oko so uporabili tudi v mnogoštevilne druge namene, posebno za prometno nadzorstvo. Če ga postavijo na mehanizem stroja za štetje, bo električno oko natanko preštevalo ljudi in vozila. Električno oko na križišču bo štelo promet vozil in zapisovalo njihovo hitrost. Za to sta potrebna dva svetlobna pramena. Hitrost vozil se računa po času, ki preteče med presekanjem prvega in drugega pramena. Preden začno v Ameriki graditi drage avtomobilske ceste, inženirji z električnim očesom ugotove množino prometa in rentabilnost gradnje takšne ceste. Na velikih ameriških železniških križiščih, kjer so kar na kupu podvozi, nadvozi, železniške proge in mostovi, električno oko napoveduje prihod vlakov in avtomobilov in daje vse potrebne signale.

Avtomobilski žarometi

Zdaj delajo poskuse za novo uporabo električnega očesa. Tako so pred nedavnim rešili problem slepilnega učinka avtomobilskih žarometov med nočno vožnjo. Svetloba prednjih avtomobilskih žarometov je tako močna, da zaslepi vozače, ki prihajajo nasproti, in tako se pogosto dogajajo nesreče. Pred nedavnim so pa patentirali praktičen izum fotoelektrične celice, ki avtomatsko omili svetlobo avtomobilskih žarometov. Žarometi učinkujejo na električno oko v kovinski škatlici na prednjem delu avtomobila, kar avtomatsko zmanjša svetlobo žarometov.

Kontrola dnevne svetlobe

Veliko čikaško razstavo so odprli s pomočjo slabotnih žarkov zvezde Arkturja, ki so padali na fotoelektrično celico in prižgali luči po razstavnih prostorih. Električno oko reagira celo na slabo dnevno svetlobo. Zato je električno oko instalirano v mnogih ameriških šolah, tovarnah, pisarnah in na ulicah z namenom, da bi nadzorovalo umetno svetlobo.

Učitelju v šoli na primer ni nikoli treba paziti, da je nebo oblačno in da učenci težko berejo pri mračni svetlobi. Zakaj budno električno oko v kovinski celici na zidu že prižge električno luč. Električno oko prav tako uporabljajo na letališčih, ker je dosti občutljivejše kakor človeško oko.

Kadar je vihar in temni oblaki zatemnijo sonce, se povsod prižge svetloba in električne centrale morajo biti pripravljene, da dovajajo potreben električni tok. Električno oko na strehi centrale pazi na nebo in opozarja elektroinženirje v centrali, da pripravijo vse potrebno za dovajanje večje količine toka.

Električno oko — stražnik

Ena izmed najsenzacionalnejših vlog električnega toka je pa njegova vloga stražnika. Ujelo je že marsikakšnega tatu. V ta namen uporabljajo tako imenovano »črno« ali infrardečo svetlobo. Ljudsko oko je ne more videti, električno oko pa reagira na nevidne žarke na vsakem koncu spektra. Iz nevidnega mesta v bližini vrat zrcalo z nasprotnega zida meče črno svetlobo na fotocev na sobnih tleh. Naprava je pa lahko še bolj zapletena. Sobo lahko prepletete z nevidnimi žarki, tako da vlomilec preseka enega izmed pramenov, ki sprožijo znak za alarm. Še dovršenejša naprava za odkrivanje vlomov je pa skriti aparat z električno žarnico in zvočnikom. Vlomilec zasliši alarm in pogleda v aparat, ki avtomatsko fotografira njegov obraz.

Ko so fotocev še izpopolnjevali, so bili inženirji v neki tovarni v New-

za klobuke; dežniki in njihove prevleke.

Vsi predmeti drobne galanterije, tkani, pleteni ali zviti, za okras obleke ali oprave, toda ne širši od 5 cm; gumbi, zadrge, kvačke, zaponke in podobno; zastavice, zastave, distinkcije; platno za zavijanje in za tehnične predmete.

Gumirano platno; gumirani izdelki in tkanine za zdravstvene namene; umivalniki in kadi iz gumirane tkanine in za kopanje; specialne gumirane tkanine za tipografične in litografične stroje; povoščeno platno; poveščene namizne tkanine; tkanine in izdelki iz slame, papirja, celofana in iz oblanic; imitacije pargamenta in kože za torbarstvo; cokle, izdelane celotno iz lesa ali samo z enim navadnim trakom iz kože ali tkanine v srednjem delu, za pritrditev na nogo, domači čevlji (copate) in obutev, če ni na njih koža ali usnje ali gumi; športni predmeti (razen čevljev in oblačilnih predmetov); rabljeni oblačilni predmeti, ako jih prodajajo tvrdke, ki imajo od oblastva za javno varnost dovolilo za tako trgovino.

Pravila organizacije vseučiliščnikov v Ljubljani

Čl. 1. Organizacija vseučiliščnikov v Ljubljani obsega dijake Kr. Univerze z namenom, da jim proži možnosti za vsakovrstno kulturno, umetniško, športno in podporno delovanje.

Čl. 2. Člani organizacije so redni slušatelji univerze, ki so pravilno vpisani.

Čl. 3. Organizacijo vodi zaupnik, imenovan od tajnika Narodne Fašistične Stranke, tajnika GUF-ov (skupine fašistovskih vseučiliščnikov), na predlog tajnika Zveze ljubljanskih fašijev.

Čl. 4. Zaupnik ima za pomoč direktorij, ki mu predseduje in ki je sestavljen iz enega podzaupnika in 9 članov; slednje imenuje zvezno tajništvo po zaslišanju mnenja rektorja vseučilišča. Zaupnik nato pozove v direktorij eno dijakinjo kot članico, ki so ji zaupane posebne naloge glede kulturne, športne in podporne delavnosti za dijakinje. Posebne zadeve, ki se tičejo petih fakultet Kr. Univerze, so poverjene petim zaupnikom, ki so odvisni od direktorija ter so takisto poverjeni z vršenjem posebnih zadev, tičočih se posameznih fakultet.

Čl. 5. Kdor je vpisan v organizacijo, ima pravico do izkaznice in znaka proti plačilu letnega zneska, ki se bo določil.

Čl. 6. Ob začetku vsakega akademskega leta določi zaupnik v sporazumu z direktorijem program delovanja, ki naj se izvrši v teku dotičnega leta. Za dosego tega namena se zaupnik lahko posluži članov organizacije, ki so posebno pripravni in sposobni za različne posle. Tem poverja tudi od časa do časa posebne naloge.

Čl. 7. Član organizacije, ki bi se pregrešil proti disciplini, ali ki bi izvršil dejanja, škodljiva ugledu in časti ali bi bil disciplinsko kaznovan od vseučiliških oblasti, bo odstranjen iz direktorija.

Direktorij lahko po zaslišanju njegove obrambe izreče naslednje kazni: a) ukor, b) ustavitev članstva za določeni čas, c) ustavitev članstva za nedoločeni čas, č) izključitev. Slednja kazen je zvezana z odvzemom izkaznice in znaka.

Čl. 8. Uprava organizacije je poverjena načelniku upravne službe Zveze fašijev v Ljubljani.

Poravnajte naročnino!

Vel. Kralj in Cesar je poslal svojo zahvalo Eksc. Vis. Komisarju Ljubljanske pokrajine za čestitke ob 72. rojstnem dnevu.

Duce je prejel brzojavko italijanskega prometnega ministra Host-Venturija s tole vsebino: Po vašem naročilu sem ob navzočnosti nemškega državnega podtajnika za promet odprl elektrificirano železnico Bologna — Trento v dolžini 205 kilometrov, ki izpopolnjuje zvezo med Brennerjem in Calabrijo v dolžini 1452 kilometrov, ki je zdaj vsa elektrificirana. Tehniki in delavci so premagali mnoge težave in so v naprej preračunanem času izvršili delo in elektrificirali železnico ter tako prispevali k naši avtarkiji s prihrankom na premogu, ki bo znašal letno 85.000 ton. Vsi ti se pridružujejo meni, ko vam izražam popolno poslušnost, vdanost in odločenost, da bomo korakali po vaših poveljih s popolnim prepričanjem v zmago orožja in našega dela. — Host-Venturi.

Duce je odredil, da naj se s 1. decembrom dalje poveča obrok za 100 gramov za dijake, ki so po raznih zavodih. Isto velja tudi za ubožnice in zavetišča. Šolska mladina bo dobila 50 gr kruha in 50 gr drugih živil več kakor doslej.

Italijanski zunanji minister grof Galeazzo Ciano se je te dni udeležil odkritja spomenika svojemu očetu Constancu Cianu v pristanišču v Genovi. Svečanosti se je udeležilla velika množica ljudi, zastopniki mornarice, vojske in milice, liktorski oddelki in mnogi odličniki. Udeležili so se je tudi Tajnik Stranke Serena in drugi zastopniki oblasti. Sredi popolne tišine so odkrili spomenik. Nato so zaigrale godbe, z bližnjih postojank so na zaregljale strojnice. Pokrajinski Tajnik Stranke je imel nato kratek spominski govor, množica je pa zapela himno. Sredi ovacij Duceju je grof Ciano zapustil prostor. V Genovi si je ogledal še pristanišče in vodna letala in liktorski dom ter genovski zavod za zgodovino.

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal posebna navodila za racionirano prodajo tekstilnih predmetov in obutve. Potrošniki smejo prvo tretjino odrezkov porabiti v prvem štirimesečju, to je od 1. novembra 1941. do 1. marca 1942. V tem času smejo torej odrasli porabiti največ 40 točk, dečki in deklice največ 32, otroci pa največ 24. V drugem štirimesečju, to je od 1. marca do 1. julija 1942., smejo potrošniki porabiti drugo tretjino odrezkov na nakaznici, od 1. julija do 1. novembra pa tretjo tretjino odrezkov. Enako smejo potrošniki uporabiti tudi odrezke z rimskimi številkami, od odrezkov s črkami pa smejo v prvem štirimesečju uporabiti odrezka A in B, v drugem štirimesečju odrezka C in D, v tretjem pa odrezka E in F.

Eksc. Vis. Komisar je iz Ducejevega fonda podelil šestim zakonskim parom iz Ljubljanske pokrajine nagrade po 600 lir za rojstvo dvojčkov.

Eksc. Visoki Komisar Emilio Grazioli je izdal predpis glede uvoznega in izvoznega prometa z državami, s katerimi veljajo klirinški sporazumi. Uredba je izšla v Službenem listu, datirana z dne 5. novembra.

Zdravstvena avtokolona je pod vodstvom dr. Duceja pretekli teden obiskala tudi Lavreo. Zdravniki so preiskali okrog 500 ljudi, med njimi mnogo mater in dojenčkov.

Prodaja oblačilnih predmetov na oblačilne nakaznice je dovoljena, ker je Visoki komisar že v svojih navodilih o racionaliziranju določil, da se prodaja na osebne izkaznice začne 10. novembra.

Rdeči križ v Ljubljani obvešča prebivalstvo, da zbira staro obleko, obutev, perilo, posteljnino itd., namenjeno priseljencem in ujetnikom. Darove sprejemajo v oddelku za oblačila v poslopju Delavske zbornice v Čopovi ulici št. 1, drugi vhod, pritličje, vsak dan od 9. do 12. Telefon 21-23.

Delo v ribarnicah na ljubljanskem živilskem trgu hitro napreduje in se približuje koncu. Ribarnicam manjkajo samo še obokani betonski stropi in stopnišče. Od trimostovja pa do ribarnic so že postavili deset parov stebrov iz umetnega kamna. Tudi v mesarskih tržnicah že dokončujejo opremo posameznih mesarskih prodajaln, sestavljenih iz blokov umetnega kamna. Prodajna miza, pred katero bodo stali kupci, bo iz umetnega kamna. Za semeniščem so doslej že podrli nekaj lesenih mesnic.

Ljubljančani naj pazijo na red po tramvajskih vozovih. Tramvajski sprevodniki imajo strog nalog, da morajo vsakega, ki bi hotel vstopiti pri napačnih vratih, zavrniti. Le če vsak vstopa pri zadnjih vratih in se potem ljudje lahko pomikajo v notranjost voza, je namreč mogoč red. Tako tudi pri izstopanju ne bo gneče in prerivanja.

TIVOLSKI PTIČKI

stradajo. Zgodnja zima je njih najhujša sovražnica. Če le morete, spomnite se jih! Hvaležni vam bodo za sleherno suho drobtinico in za vsak ostanek jedi, ki bi ga sicer vrgli med smeti ali odpadke. Ljubezniva krotkost naših tivolskih krilatcev vam bo dobrodejno pomirila živce: ali ni to najlepše plačilo, ki si ga morete dandanes želeti?

Nove signalne naprave na železniških prelazih je pred nedavnim dobila Ljubljana. Prvo moderno električno napravo so postavili na prelaz ob novem mostu čez Gruberjev prekop. Prav tako so modernizirali tudi zatvornice na Dolenjski cesti in ob Hradeckega cesti.

Odsek za oblačilne nakaznice ljubljanskega mestnega preskrbovalnega urada bo odslej uradoval v mestni hiši na Ambroževem trgu št. 7 v I. nadstropju.

Prehranjevalni zavod v Ljubljani je izdal mlekarnam potrebna navodila, kako morajo razdeliti mleko. Ker primanjkuje mleka, so mleko razdelili tako, da dobe otroci do enega leta en liter, otroci od enega do sedmega leta, bolniki in nad 60 let stari pol litra, otroci od sedmega do desetega leta pa po četrt litra mleka na dan. Vsi drugi bodo pa dobili toliko mleka, kolikor ga bo ostalo.

Spremembo učnega načrta na filozofski fakulteti Ljubljanske univerze je določil s posebno naredbo Eksc. Vis. Komisar. Spremembe so nastale v skupini romanskega jezikoslovja, skupini za zgodovino Italije in Slovenije in skupini za občno zgodoivno.

Voditelj nemške narodnostne skupine na Hrvatskem Branimir Altgayer je postal državni ravnatelj pri ministrskem predsedništvu. V tem položaju je izenačen s položajem državnega tajnika in odgovoren samo Poglavniku.

Osebne vesti

Poročili so se:

V Ljubljani: g. Ante Petrović-Poljak, sodnik, in gdč. Danica Kuglerjeva, profesorica; g. Stane Novak, profesor, in gdč. Marjana Mahkotova, profesorica; g. Ivan Oražem, poštni služitelj v Starem trgu pri Rakeku, in gdč. Emilija Dolenčeva iz Ljubljane.

V Volčah pri Tolminu: g. Fran Perko, avtotransportni podjetnik, in gdč. Ivanka Podrekova.

Pri Sv. Luciji ob Soči: g. Julij Tratnik, veletrgovec, in gdč. Marija Maregova.

V Trstu: g. Ivo Lahajner, bančni uradnik v Ljubljani, in gdč. Mila Šircova iz Trsta.

Bilo srečno!

Umrli so:

V Ljubljani: Jože Pavčič, tesarski delovodja; Terezija Tonejčeva; Marija Kervinova; Marija Štembejeva; dr. Stanko Lapajne, vseučiliški profesor; Jerica Cimpermanova, upokojenka tobačne tovarne; Marija Kušarjeva; 6-letni Dušan Dormiš.

V Kranju: 30letna Alojzija Potočnikova, šivilja.

V Novem mestu: 75letni Matevž Turk, železniški uslužbenec v pok.

V Mariboru: 65letna Ana Markova; 39letni Otmar Černesel.

V Št. Juriju ob Pesnici: 76letna Josipina Gaudetova.

V Valjevu: Jože Božič, tovarniški mojster z Jesenic.

Naše sožalje!

ŠPORTNI TEDNIK

Popolna stagnacija doma. — Drugod je na dnevnem redu nogomet. — Igrajo tudi mednarodne tekme

Slovenska nogometna zveza je postavila za minulo nedeljo na spored tekme, ki bi se bile morale igrati 9. novembra. Zamudili smo že spored, ki je bil določen za 2. novembra. Tekoča nedelja pa je v vseh koledarjih beležila 16. v mesecu. Logike torej ni bilo v taki določitvi sporeda nobene. No, prišel je svež snegec, pa so se ga vsi ustrašili: oni pri zvezi prav tako, kot oni v poedinih klubih in so v ganljivem sporazumu dognali, da bi bilo najboljše, če bi se odločili za počitek. Mi smo teh misli, da bo snega čedalje več, vsaj v bližnji bodočnosti... zato smo lahko pripravljeni na to, da bodo naši nogometaši povsem zaprli vrata svojih igrišč za letos. Do spomladi pa se utegnejo razmere po nujnih naravnih zakonih spremeniti, pa bomo videli, kaj bo tedaj pametno in potrebno.

Nič ne pomaga: na pragu zime smo. Res da ni mnogo dilc na spregled in romanja smučarjev na gorenjsko plat so povsem izostala. Potrebno bi bilo da se naši smučarji okrenejo za 180° in da obrnejo svojo pozornost na dolenjsko stran, tudi če tam ne bi bile tako idealnih smučišč; že zaradi kontinuitete in da ne bo tako dolg čas do prihodnje sezone. Zaenkrat ni še nič videti o kaki preorientaciji in se moremo spuščati samo v bolj ali manj jalova ugibanja.

Ledu še ni, da bi se moglo govoriti o možnostih našega drsalnega športa; toda včasih se je na dolgo in široko govorilo in pisalo o programu bodoče drsalne sezone, ko še zima prav ni pokukala v deželo. O romunskih obiskih je bilo govora, pa o Koroščih, ki so prihajali k nam in mi k njim. Kako bo letos s temi gosti in s takimi obiski? Nemara nič, ker so sedaj prometne razmere tako nerodne. In da bodo spet v normalnem tiru, bo treba pač počakati vsaj do prihodnje sezone.

Torej vsepovsod nič — vsaj zaenkrat. Ali vedno ne bo tako!

*

Če ni pri nas doma nič, da vidimo vsaj, kako je drugod. Sedaj nas zanimajo pač najbolj dogodki v sosednem italijanskem nogometnem prvenstvu. V trorazredni nacionalni ligi gre obrat nemoteno naprej, nedeljo za nedeljo.

V prvem razredu so bili rezultati te nedelje: Lazio-Fiorentina 1-1, Ambrosiana-Liguria 2-1, Livorno-Torino 1-1, Modena-Triestina 0-1, Napoli-Venezia 1-1, Bologna-Atalanta 4-0, Juventus-Milano 3-2, Genova-Roma 2-0.

Sami tesni rezultati, če odštejemo srečanje med Bologno in Atalanto, in razen zmage Tržačanov nad Modeno nobenega polnega uspeha na »tujem«. Vendar je lestvica zabeležila nekaj znatnih sprememb: Prvak iz Bologne je potreboval štiri nedelje do prve zmage; z njo se je znebil poslednjega mesta in ga odstopil Livornu. Roma je morala vtakniti svoj prvi poraz in je z njim prišla ob prvo mesto; nanj se je povzpelo z boljšim količnikom tržaško moštvo. Neporažena so še moštva: Triestina, Fiorentina, Venezia, Ambrosiana. Kako dolgo še?

Devet tekem drugega razreda je dalo devet tesnih rezultatov, skoraj samih zmag; le dve tekmi sta ostali neodločeni. Samo Lucchese je šel v Piso po obe točki, sicer so igrala domača moštva uspešno, ali vsaj pol uspešno. Fiumana je proti Reggiani doma remizirala 1-1 in se nahaja na predpredposlednjem mestu.

V tretjem razredu so v osmih skupinah odbili 60 tekem. Ponziana je igrala doma proti Lanerossi neodločeno 2-2, goriško moštvo pa je doma pretrpelo poraz 0-2 od Roviga.

Obisk je tokrat nekoliko popustil v primeri s prejšnjo nedeljo. V prvem razredu je gledalo tekme 96.000 ljudi, v drugem 39.000, v tretjem okoli 30 000, skupaj okoli 165.000 gledalcev. Toliko gledalcev je v Angliji na treh, štirih tekmah!

*

Par mednarodnih srečanj je bilo to nedeljo, od katerih naj omenimo:

Švica-Madžarska 1-2 (0-1). Prva mednarodna tekma v letošnji jesenski sezoni v Švici, ki je privabila 28.000 gledalcev. Tesen rezultat v švicarsko škodo je predvsem zasluga švicarskega vratarja Ballabija, ki je branil nemogoče stvari.

Sv[illegible] 3-4 (3-2). Tekmo so odigrali v Lycnu pred petnajst tisoč gledalci. Švicarska druga garnitura je zasluženo zmagala.

Nemčija-Danska 1-1 (1-0). S pozornostjo pričakovana tekma, saj so Danci še nedavno zmagali proti močni švedski reprezentanci. Pozorišče tekme so bili Draždani. V dosedanjih enajstih srečanjih obeh reprezentanc so to nedeljo zabeležili prvi remis; sicer so Nemci zmagali šestkrat, Danci štirikrat.

Drugače so v Švici igrali drugo kolo pokalnega tekmovanja. Prvenstvo je zaradi mednarodnih tekem počivalo.

O. C.

Yerseju navdušeni, ko so slišali, da je bilo oropano tovarniško skladišče. Uporabili so novoiznajdeno napravo in dosegli odlične uspehe. Električno oko so prav tako uporabljali v bolnišnicah zaradi nadzorovanja mesečnikov in slaboumnih. V primeru, da bolnik vstane, preseka pramen svetlobnih žarkov in znamenje da znak za alarm.

Uporaba električnega očesa se mora razširiti tudi v gospodinjstvo. Koristno bi bilo na primer, če bi ob vhodu v hišo svetloba avtomatsko naznanila prihod tujca k vratom. Prijetno bi bilo, če bi lahko gospodinja tudi na primer s testom v rokah prižgala plinsko peč z dotikom svetlobnega pramena. V obeh primerih je pa namestitev te naprave silno preprosta.

Nov delovni sistem

Električno oko je relativno nov izum. Pred nekaj leti ga še v ameriški industriji niso poznali. Starejši inženirji so polagali svoje upe predvsem na avtomatske naprave, ki so že dolgo služile v industriji. Nova šola je pa preizkusila vse možnosti električnega očesa. Z uvedbo fotocelice je nastopila prava revolucija. V ameriških tovarnah so uvedli čisto nov sistem dela. V tovarnah za sestavljanje strojnih delov in v delavnicah z zaporednim sistemom dela, električno oko nadzoruje sleherni produkt, preprečuje razsipanje z materialom in varčuje delovno moč.

Električno oko igra važno vlogo v vseh velikih tovarnah jekla, kakor tudi v tovarnah avtomobilov, tekstilnih tovarnah, papirnicah, itd. Po pravici lahko pričakujemo uresničenje napovedi, da bo čez kako desetletje električno oko nadzorovalo vse, kar bomo jedli, pili, kadili, brali in nosili.

V tovarnah za izdelovanje jeklenih plošč, električno oko meri dolžino in ritmično ukazuje velikim škarjam, kadar morajo prerezati. Kadar se kakšen avtomatski stroj pokvari, ga električno oko ustavi in odstrani pokvare in tako prepreči nepotrebno izgubljanje časa.

Nobeno človeško bitje ali mehanska naprava ne moreta tako hitro šteti kakor električno oko. Vzemimo na primer velik kos tkanine, dolg nekaj sto metrov. Ponekod, tudi v kar najboljših tovarnah se pač zgodi, da skrajna robova tkanine lezeta vstran in tako se lahko pokvari cel kos tkanine. Če pa na mehanizem postavite električno oko, pa opomni delavca pri stroju, kdaj se valj napačno vrti. Tako rešuje delo. Električno oko prav tako prebira zdrave pomaranče od gnilih. — Pivovarnarji in izdelovalci sladkih pijač in olja napeljejo pramen skozi cev, v kateri neprestano teče tekočina. Električno oko takoj opazi spremembo barve, ki označuje spremembo kakovosti.

V tovarniških dimnikih električno oko meri gostoto dima in o tem obvešča nadzorno osebje. V tovarnah, kjer izdelujejo predmete v serijah in jih pomikajo dalje na usnjenem ali jeklenem traku je električno oko silno koristno. Svetlobni pramen nič ne kvari produktov.

Slučajni izum

Inženirji so pa začeli šele izkoriščati nekatere izmed mnogoštevilnih lastnosti električnega toka. Do leta 1924. električnega očesa praktično še nikjer niso uporabljali. Takrat je uprava podtetja »Bel Telefon« v Združenih državah naročila dr. H. Ywesu, ravnatelju elektrooptičnega oddelka, naj iznajde postopek, s pomočjo katerega bi mogli pošiljati fotografije po telefonski žici. Dr. Ywes je menil, da bi utegnila v tem primeru dobro služiti fotoelektrična celica, ki so jo fiziki že poznali.

Osnovno načelo električnega očesa je slučajno odkril H. Herz leta 1887. Čisto slučajno je odkril »fotoelektrični učinek«, ki ga preprosto imenujemo »vpliv svetlobe na električnost«. Delal je ravno poskuse z brezžičnimi valovi. Pri tem je opazil nekaj nenavadnega pri spajanju delcev gorečega magnezija in žice. Imel je dva električna voda, ločena s kratko praznino zraka, v katerem so prasketale majhne električne iskre. Takrat je Herz ugotovil, da je to preveč energije, ki bi jo mogel kako izkoristiti.

Ko je preiskoval vzrok te povečane struje, je Herz ugotovil, da svetloba pri dotiku s kovino ustvarja elektrone. Dotlej Herz ni slišal še ničesar o elektronih. Sir Thomson je takrat že odkril, da je atom neka vrsta majhnega sončnega sistema, da ima pozitivno električno jedro v sredi in da okrog njega plavajo majhni delci, imenovani elektroni, ki se gibljejo s fantastično hitrostjo 160.000 milj na sekundo. Pri padcu na kos cinka je Herzova svetloba producirala energijo, ki jo je bilo treba izkoristiti. Po njegovem odkritju so fiziki začeli izpopolnjevati fotoelektrično celico.

Znanstveniki so potrebovali 30 let, da so lahko uporabili dobljeni tok. V začetku je bila njegova moč samo desetbilijonti del tiste sile, ki je potrebna za uporabo običajne cevi.

Dr. Ywes in njegovi sodelavci so se trudili, da bi iznašli postopek, po katerem bi slabi tok lahko pojačali za nekaj milijonov. Poslužili so se druge električne naprave: prazne cevi. V začetku tega veka je Ley de Forest to cev izpopolnil tako, da je lahko pojačala električni tok. Tako so prvič praktično uporabili fotoelektrično celico.

Električno oko je prvič izvršilo svojo dolžnost leta 1924., ko so fotoreporterji poslali v Newyork prve fotografije republikanske konference v Clevelandu. Takrat so prvič uporabili ime »telefoto«.

Električno oko je omogočilo zvočni film, ker je nadomestilo težke in lomljive plošče, ki so jih uporabljali v prvih »zvočnih filmih«. S pomočjo priprave, podobne celici »telefota«, je električno oko skrajšalo pot televiziji. Potem so izum uporabili tudi drugod. Nihče ne more napovedati, s čim nas bo še presenetil. V bližnji bodočnosti bodo roboti, opremljeni s fotoelektričnimi celicami, vsepovsod nadomeščali ljudi.

NECCHI
ŠIVALNI STROJI
IGN. VOK
LJUBLJANA, TAVČARJEVA 7

Na življenje in smrt

Lov za pobeglim levom

Kako je pogumni krotilec levov rešil milijonsko mesto pred besnečo zverjo

Ob vsakoletnem velikem semnju v Birminghamu postavijo komedijanti svoje šotore; med njimi je bil tudi cirkus Franka Bostocka, ki je bil prav za prav last njegove matere, pa ga je kot najvažnejša osebnost vodil on sam.

Ko je bila velika kletka za divje zveri sestavljena, je Frank menil, da je bolje, če veliki, še ne zdresirani lev sedi v premični kletki na desni in ne na levi strani, kakor so prvotno mislili. Hoteli so ga torej skozi glavno kletko po zaprtem, z železjem obokanem hodniku spustiti v desno kletko. Pripeljali so premično levjo kletko, jo postavili tik vhoda v veliko kletko, odprli obojna vratca in lev je, otepajoč z repom, moško odkorakal skoznjo.

Ko je pa prišel do drugih vrat, vodečih v novo premično kletko, se je pričel obirati, in prav nič se mu ni mudilo. Vsa prigovarjanja krotilca so bila zaman, zakaj lev je bil še neukročen in ni ubogal. Preden so se delavci, krotilci in ljudje, stoječi okrog zavedeli, je zver planila s toliko močjo v premično kletko, da se je odmaknila od glavne kletke. Nastala je odprtina, katero je žival takoj izkoristila, da je planila na plano, na svobodo...

Ko si je Frank opomogel od prvega strahu, je dirjal lev že daleč od kletke, bil je že zunaj območja njegovega cirkusa, dirjal je čez sejmišče proti mestu. Frank Bostock je tekel s svojimi pomočniki za njim, toda streljati si ni upal, ker je bilo na cesti toliko ljudi, da bi lahko koga obstrelil. Na srečo je kralj puščave dirjal po cesti, ne meneč se za prestrašene ljudi, ki so skakali v veže, ali pa plezali na telegrafske drogove. Razburjenje v tem delu mesta se je razširilo z izredno hitrico, nihče si ni več upal iz hiše, vsakdo se je bal, srečati pobesnelega leva.

Divje zasledovanje se je zdaj obrnilo v neko stransko ulico, kjer se je zgodilo nekaj nenavadnega. Neki mladenič je prijel leva za rep in ga skušal pridržati... To se mu pa ni posrečilo, žival je besna potegnila in možak je bil lahko vesel, da ga ni napadla. Tisti trenutek so izgubili Frank in njegovi pomočniki leva izpred oči, slišali so samo še njegovo rjovenje, njega samega pa niso več videli.

Človek, ki je hotel leva ujeti za rep — bil je delavec cestnih prekopov — je izjavil, da je lev izginil v eni izmed lukenj prekopa. V trenutku se je okrog odprtine nabralo na stotine ljudi in novica o levu v prekopu, ki se lahko vsak trenutek prikaže na drugem koncu mesta, tako rekoč iz zemlje, je še podkrepila paniko ljudi.

Frank je tekel po samokrese in se hitro vrnil k mestu, kjer je lev izginil. Na sejmišču se je nabrala tudi že ogorčena množica ljudi, ki so grozili, da bodo razbili cirkus, če ne bodo krotilci in uslužbenci cirkusa takoj ujeli pobeglo zverino. Frank je oznanil: ujel bom zver, toda ljudje naj se razidejo, zakaj moral bom odpeljati na dotično mesto premično kletko, krotilca, manjši pokrit voz, in še en voz, na katerem bo sedel krotitelj Orenzo s tremi psi in tremi pomagači.

Pri luknji prekopa, kjer je izginil lev — tisti konec je že policija obkolila — so postavili kletko, pokriti voz in voz s krotitelji. Okrog stoječa zijala so videla, da so pokrito kletko postavili tik odprtine v prekop in mislili so, da bo Frank vanjo ujel leva.

Krotitelj Orenzo je oborožen do zob zlezel v prekop in kmalu nato je bilo slišati, kako strelja: nedvomno, zasledil je leva in zdaj ga preganja. Čisto v bližini kletke je bilo na lepem slišati dva močna strela, takoj nato je pa v kletki zarjovel lev.

Množica je bila oduševljena. Kaj takšnega ljudje še niso videli. In celo zastonj je bilo. Kmalu je bila pozabljena jeza na cirkus, ljudje so drli v zverinjak, hoteč videti ‚birminghamskega leva iz prekopa'.

Policijski nadzornik je dan nato prišel v Frankov osebni cirkuški vagon, hoteč mu čestitati:

»To ste pa preteto dobro naredili, Frank,« je dejal. »Ves Birmingham vas občuduje!«

Frank se je nasmehnil: »Ne bi bilo tako, če bi vedeli, da pravi lev še lepo sedi v cestnem prekopu.«

Policijski nadzornik je prebledel: »Ali je to mogoče? Znoreli ste?«

Frank je mirno odkimal. »Nikakor ne. Toda bilo je potrebno, ljudi pomiriti. Kolikor poznam žival, ne bo tako hitro prišla iz svojega skrivališča. Ta čas jo lahko na skrivaj in s pomočjo policije zajamemo in nihče ne bo nič slutil. Bil sem primoran, ljudi prevariti, sicer bi mi raztrgali cirkus.

Policijski nadzornik in krotitelj sta se domenila, da bodo policisti zaprli in obkolili ves ogroženi del mesta. V tem delu nihče ne bo smel na cesto. Frank sam bo zlezel v prekop in ujel leva.

V noči na nedeljo je res kordon stražnikov obkolil nevarni konec mesta. Frank je oborožen z več samokresi in s psom, ki je bil vajen levov, zlezel skozi majhno odprtino v prekop. Domenili so se tako, da bo leva s streli, z raketami in pokanjem prignal na konec prekopa, kjer ga je že čakala kletka, v katero bi moral pri begu skočiti.

Frank je res zlezel v prekop s svojim psom. Pogumni pes je takoj napadel kralja živali in vnel se je strahovit boj; lev je psa zelo zdelal, tako da se je komaj še privlekel do krotitelja in tam poginil. Frank je metal pokalne bombice, streljal v slepo, upajoč da bo jel lev bežati. Žival se pa še zgenila ni.

»Dajte kaj, da pokrijem glavo,« je vzkliknil krotitelj, »približal se mu bom in ga sunil v nos.« Vrgli so mu pločevinasto vedro. Poveznil ga je na glavo in se bližal levu. Žival je še zmerom renčaje ždela, toda bilo je videti, kakor da je pripravljena na obrambo.

Medtem, ko je Frank premišljal, kaj naj stori, mu je padlo vedro z glave; ta ropot je leva tako prestrašil, da se je obrnil in zdirjal. Na lepem je izginil, kakor bi se v zemljo vdrl. Frank je tekel za njim in videl, da je padel v več ko štiri metre globoko jamo, ki je bila izkopana sredi prekopa. Očitno je lev že enkrat padel v to jamo; bil je nekoliko ranjen in vedoč, da na drugem koncu ozkega prekopa ni nič drugega kakor ta globoka jama, se ni hotel krotilcu umakniti.

Z vrvmi so naposled ranjenega in vsega potolčenega leva potegnili iz jame. Takoj so ga odpeljali v cirkus, kjer ga je jel zdraviti eden izmed najboljših veterinarjev, toda žival je vseeno v dveh tednih poginila.

‚Birminghamski lev iz prekopa', njegov dvojnik je pa še leto dni polnil Frankov cirkus z radovednimi meščani...

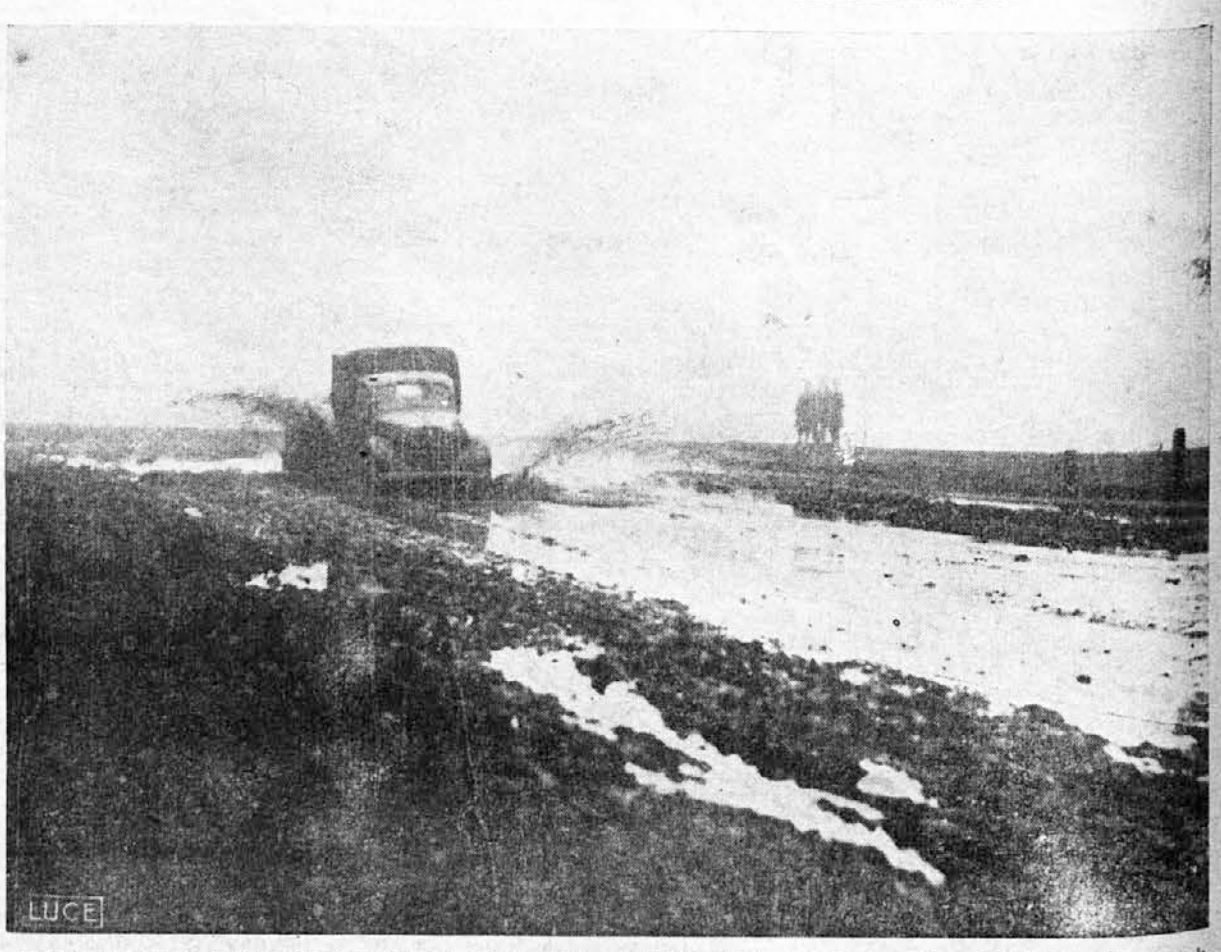

Autocarro italiano sulle strade fangose del fronte russo. — Italijanski tovorni avto vozi po blatnih ruskih cestah.

V 200.000 letih

Holandski učenjak Bolx, znani antropolog in član anatomskega zavoda v Amsterdamu, je pred kratkim izjavil, da je ugotovil o rasti človeških las nekaj zanimivega, toda za frizerje zelo poraznega.

V 200.000 letih bo človeštvo čisto plešasto. Doslej smo še dobro kljubovali letom in prirojeni plešavosti, toda v 200.000 letih bo človek že tako degeneriran, da se bo plešast rodil in plešast umrl. ‚Romeo in Julija' tiste dobe

Miloš Ziherl, ospite della «Scena comica». Nel nuovo programa No 10, il noto suonatore Miloš Ziherl sfoggia la sua arte suonando sette istrumenti: anche suonandoli l'uno dopo l'altro ci vuole una non comune maestria. — Miloš Ziherl kot gost v »Veselem teatru«. V tekočem programu št. 10 na topa znani godbenik g. Miloš Ziherl s samostojno točko: igra na sedem inštrumentov sicer ne naenkrat, je pa že to nekaj, da jih sploh sedem obvlada.

bosta imela glavi kakor dve biljardni krogli...

Če nočemo verjeti učenemu profesorju in pogledamo nazaj, moramo na žalost priznati, da smo že naredili korak k popolni plešavosti, zakaj niti primerjati se ne moremo s poraščenostjo jamskega človeka. Morda bi se zdaj mi jamskim ljudem zdeli prav tako grdi, kakor se nam zdijo grdi popolni plešci.

Vendar smo lahko mirni, saj nas bo zadela katastrofa šele v 200.000 letih in tudi frizerji si dotlej lahko omislijo kakšen nov, donosen poklic.

Ameriški poklic

Neki mladi Američan, Elliot Stone iz Newyorka je dokončal filozofske študije in ostal brez zaposlitve. Dečko je premišljeval in premišljeval, kako naj bi prišel na zeleno vejo in naposled se je le nečesa nenavadnega domislil.

Uvedel je nov poklic za ameriška dekleta. Dekleta, ki jih on najame, morajo za teden dni posoditi kolena. Ne mislite česa hudega, stvar je zelo nedolžna. Na kolena teh deklet tetovirajo posebni strokovnjaki reklamo za razne tvrdke. Ker so krila zelo kratka, je mogoče, da nehote opaziš v avtobusih, v podzemeljski železnici ali v restavracijah mlado dekle s prekrižanimi nogami in s pisano sličico na kolenih, ki se svetlika izpod tenčično tenkih nogavic. Vsakdo kajpak radovedno pogleda, kaj je narisano na kolenu in si po navadi tudi vtisne v spomin reklamno geslo. Tvrdke so s to reklamo zelo zadovoljne, prav tako ‚izposojevalke kolen', še bolj pa njih ‚šef', ki si je prislužil s svojo idejo že kopico dolarjev.

Človek se samo vpraša, ali je moral za to študirati filozofijo?

»Njegov prvi rekord«

V Parizu filmska industrija še ni čisto izumrla, čeprav so se nekateri filmski igralci razpršili na vse konce sveta. In vendar bodo pričeli kmalu vrteti nov film ‚Njegov prvi rekord', ki bo pokazal važno poglavje razvoja v letalstvu, in sicer bo film obravnaval prve polete Henryja Farmana.

Ta delno dokumentarični, delno romantični film je financirala neka bogata holandska filmska družba ‚Société Orange'. Henry Farman bo sam igral glavno vlogo in je dal v ta namen že zgraditi velik dvokrilnik z motorjem 40 HP. Zdaj že pridno trenira na nekem letališču, kjer pristajajo tudi moderni nemški bombniki.

Francozi, ki z zanimanjem spremljajo te priprave, pravijo, da je zanimivo videti to ‚staro škatlo' med novimi letali.

Pariški problemi

Znane pariške modistke imajo hude skrbi, ker vse bolj primanjkuje surovin za njihove originalne izdelke. Za klobučevino prede trda, toda kljub temu se iznajdljivim Parižankam le naposled posreči, potaditi na glavo ‚zanimiv' klobuček.

Gotovo vas bo zanimalo, kaj vse uporabljajo za današnje klobuke. Prav nenavadni materjal je vmes: čipke, trakovi, svila, oblanci, spihano steklo in celo časopisni papir. Modistkam in ‚modistom', zakaj zadnji čas so se tudi gospodje oprijeli tega donosnega poklica, ne kaže zdaj nič drugega, kakor seči še v živalski svet in spet bomo videli klobuke z lastavičjimi gnezdi ali pavjim repom.

Rdeč in zelen sneg

Nedaleč od Spitzbergov, najsevernejše kopenske zemlje v Evropi, je nekaj otočkov, na katerih pristajajo polarni raziskovalci. Ti otočki se odlikujejo po čudovitih naravnih lepotah in privabljajo tudi mnogo turistov iz Švedske.

Otočki se pa še posebno odlikujejo z nenavadnimi naravnimi pojavi. Tako so mnogi polarni raziskovalci ugotovili v višjih planinskih predelih teh otokov rdeč in zelen sneg. Doslej vzroka te nenavadne barve še niso mogli dognati.

ŠIROM PO SVETU

49,336.052 radijskih sprejemnikov je imela Evropa lani. Ker odpadejo povprečno na vsak sprejemnik po štirje radijski poslušalci, je bilo torej lani v Evropi okroglo 200 milijonov radijskih poslušalcev.

Prvo farmo za črve sta si omislila dva dečka v kalifornijskem mestu Beshopu. Zemljišče farme je pokrito s slamo in debelo plastjo sena. Tu imajo črvi svoj raj, ustanovitelja farme jih pa potem, ko se zrede, polove in prodajajo v pločevinastih škatlicah ribičem. Da zamisel ni bila napačna, dokazuje okoliščina, da prodasta dečka v dobi, ko je lov na postrvi, do 6000 črvov na dan.

Na otoku Lifjordu, ob severni danski obali je več tisoč ljudi zaradi stalnih zakonov med sorodniki oslepelo za barve. Ti ljudje danes ločijo samo črno in belo barvo, drugih barv njihove oči ne zaznavajo več.

V Sahari in drugih puščavah živi posebna vrsta polžev, ki se v dobi suše poskrijejo v svoje hišice in tam počakajo dežja. Naravoslovci so dognali, da lahko ti polži v svojih hisicah prežive tudi nekaj let, vse dotlej, dokler ne začne deževati.

Kar se telesnih dimenzij tiče je dosegel Francoz Redmond poseben rekord, ki mu ga ne bo mogoče kar tako vzeti. Okrog pasu meri 2.88 m, okrog prsi 2.15 m, okrog stegna pa 0.98 m. Tehta pa »samo« 303 kile.

Silen potres je divjal v južnem delu glavnega filipinskega otoka Luzona. Povzročil je velikansko škodo in terjal precej človeških žrtev.

V Franciji je veliko pomanjkanje jedi. V kuhinjah uporabljajo za hrano že vse mogoče živali, ki jih prej nihče ne bi jedel. Pred kratkim je zdravnica Phisalixova predavala o kačah in njihovem izredno okusnem mesu. Dejala je, da iz modrasa ali gada lahko pripravi gospodinja dober obed. Če se bodo Francozi po njenem nasvetu ravnali ali ne, ne vemo.

Hotel za vse tiste, ki imajo nočno službo so odprli v Buenos Airesu. Ta hotel ima trikrat tako debele stene, kakor druge hiše in je sploh zgrajen tako, da v njegovo notranjost ne prodre noben mestni šum. Tako v njem lahko podnevi spe vsi tisti, ki morajo ponoči bdeti.

Cucina ambulante per le strade di Pechino. — Poulična kuhinja v Pekingu.

Podkrajškov
Veseli teater
v dvorani Pokrajinske delavske zveze
PROGRAM ŠTEV. 10
gostuje Miloš Ziherl
Predstave vsako sredo, četrtek in soboto ob 18.30 (pol 7.)
Ob nedeljah tri predstave: ob 14.30 (pol 3), 16.30 (pol 5.) in ob 18.30 (pol 7.)
Predprodaja vstopnic pri dnevni blagajni vsako sredo, četrtek in soboto od 10 do pol 13. in od 16. dalje. Ob nedeljah od 10. dop. neprekinjeno do večera

Pisma GOSPE ADRIANE

*

Napisal F. HERZEG

Tibor Rakolczay se je nekega dne odločil, da bo odslej redno živel. Do tega priznanja vrednega sklepa ga je privedel račun za klobuke. Ko je namreč preteklo leto popotoval v Mentone, si je kupil tri nove klobuke. Trdega črnega, sivega mehkega in slamnik. Kupil jih je pri tvrdki Forgacs in dr. Skupaj z računom so mu jih tedaj poslali domov. Rakolczay je račun takoj plačal. Vrag si pa vedi, kam je dal tedaj potrjeni račun. In zdaj po enem letu ga ta tvrdka ponovno terja za plačilo tistih treh klobukov.

»To je podlost!« je jezno zavpil Rakolczay. Pri tem se je spomnil, kolikokrat so ga že lahko tako ogoljufali, ker je vsak račun brez pomišljanja takoj plačal, ne da bi pogledal če mu ga niso že v drugič poslali. Tokrat bo pa potrjeni račun tvrdke Forgacs poiskal, potem jim bo pa že povedal svoje mnenje.

Njegov sluga Janez je trdil, da mora biti potrjeni račun kje čisto blizu. Morda leži med spisi? Rakolczay je shranjeval svoje spise v mahagonijasti omari. Navadno je namreč svojo pošto puščal kakšen teden ležati na mizi, ko se je nabralo že cel kup, jo je pa njegov sluga vrgel v omaro.

V to omaro pa niso romali samo računi in pošta, temveč tudi vse mogoče slike žensk, ovenele cvetlice, majhni spomini in vabila, skratka, vsa tista nekoristna šara, s katero ne ve človek kaj početi, pa jo vendar ne more preč vreči. Že nekaj let je Rakoczay mislil na to, da bo v tej omari naposled napravil red, vendar se tega nikdar ni mogel lotiti.

Zdaj je pa Tibor odločno odprl omaro iz mahagonijevega lesa, da bi poiskal potrjeni račun svojih treh plačanih klobukov. Ko je tako brskal po omari, so mu prišli pod roke različni spisi, potem je pa podržal v roki tudi svetlorumen pisemski ovoj. Tibor ga je vzel iz ovoja, bil je dolg cele štiri strani. »Adriana!« Rakolczay je v duhu zagledal pred seboj najbolj ljubko žensko, kar jih je sploh kdaj videl. Bila je prekrasna, nežna, sočna in mila, kakor pomladni dan. Če je sploh na svetu popolna ženska, potem je bila to Adriana. Bila je ženska, ki moškemu lahko popolnoma izpolni življenje.

Rakolczay zdaj ni prav nič mislil na račun, ki bi ga bil moral iskati, temveč se je zatopil v branje njenih pisem. Od nje je prejel že kakšnih dvanajst pisem, polnih očarljivih modrosti in poetične naivnosti ženske, boreče se proti ljubezni.

Njuno prijateljstvo je bilo kratko in čisto, njuna ločitev pa čisto svojevrstna. Ko sta se spoznala, je bila Adriana že tri leta poročena. Njen zakon seveda ni bil srečen, sicer Rakolczay pač ne bi bil imel v njenem domu kaj opraviti. Adrianin mož je takrat precej lahkomiselno živel. Ni se dosti brigal za svojo mlado ženo, vendar ji je zaupal, ker je bil prepričan, da ga sploh ne more varati s kakšnim drugim moškim.

Tibor se je resno zaljubil v Adriano, njegova čustva so bila tako globoka, da se je hotel z njo poročiti. Da mu je Adriana ljubezen vračala, so pričali pisani dokazi. Iz nekega kopališča, kjer je lepa žena preživela svoje počitnice, mu je stalno pisala. Sprva je sicer v njenih pismih prevladoval ton nagajive materinske nežnosti, pozneje so pa postala resnejša, bila so polna ljubkih izgovorov, ki jih ženske tako rade navajajo, kadar skušajo doseči zlato sredino med ljubeznijo in prijateljstvom. Zadnja njena pisma so bila pa že nekoliko britka in včasih celo strastna.

Da sta se s to idealno žensko tako predčasno razšla, je bil kriv samo Rakolczay sam. Ko je bil nekoč z Adriano sam, je izgubil glavo, z vso silo jo je objel in poljubil njena bujna usta. Adriana je bila huda, vendar se ni dosti branila.

»Vaš mož odpotuje jutri ali pojutrišnjem,« je dahnil mladi mož zelo strastno. »Pošljite svojo služkinjo na dopust in prišel bom k vam...«

»No!« je odvrnila Adriana.

»Poslušajte me Adriana«, je dejal Tibor. »Vso svojo usodo in srečo polagam v vaše roke. Kakor hitro bo vaš mož odpotoval, mi pišite. Če mi ne boste pisali, me ne boste nikdar več videli, ker nočem biti igračka v vaših rokah.«

Ali — ali! Tibor ni čakal Adrianinega odgovora, temveč odšel.

Adrianin mož je odpotoval. Tibor je cela dva dneva hrepeneče čakal Adrianinega poziva, toda lepotica mu ni pisala. Tedaj je bilo vsega konec. Nikdar več ni prišel v njeno hišo.

Odtlej sta se le redko srečala. Nekajkrat na cesti ali v družbi. Rakolczay je odtlej že stokrat obžaloval, da se je takrat tako prenaglil, vendar svoje častne besede ni hotel prelomiti. Poleg tega je izvedel, da so se razmere med Adriano in njenim možem znatno izboljšale. Adriana je dobila otroka in njen mož je postal dober družinski oče. Bržčas sta se zakonca z leti naučila drug drugega razumeti in ljubiti, kar se često zgodi.

»Velika nesreča bi se bila lahko zgodila, če bi bila ta pisma prišla v tuje roke,« je sam pri sebi mislil Rakolczay. »Vsa Adrianina pisma bom poiskal in jih sežgal.« Zdaj Tibor ni več mislil na potrdilo svojih treh plačanih klobukov. Iskal je samo še Adrianina pisma. Bilo jih ni prav nič težko najti. Med vsemi drugimi spisi je namreč njen svetlorumenkasti pisemski papir takoj našel. Odkril je enajst njenih pisem in bil prepričan, da so to pač vsa.

Tedaj mu je prišel v roke tudi debel cenik, ki ga še ni odprl in je imel še prilepljen naslov. Tibor takšnih cenikov nikdar ni odpiral, ker ga niso zanimali. Tudi tokrat ga je vzel v roke samo zato, ker ga je prejel od iste tvrdke, ki ga je zdaj terjala za račun klobukov. Jezno je vrgel cenik na mizo, teraj je pa iz njega zletelo svetlorumeno pismo. »Še eno Adrianino pismo,« je pomislil Rakolczay. Vzel ga je v roke in ga ogledal. Bilo je še zalepljeno.

Rakolczay je preklel svoj nered, polastil se ga je čuden občutek. Hlastno je odprl pismo in bral: »Čakam vas popoldne — Adriana.«

Pismo je bilo napisano brez nagovora in brez datuma. Prav tako se Tiborju ni zdela pisava ista, kakor v drugih Adrianinih pismih. Bolj ko je ogledoval kos papirja, bolj je uvideval, da je Adriana tiste štiri besede napisala v hitrici.

Več ko desetkrat je Tibor prebral te štiri besede. Tedaj je razumel vse. To pismo mu je pisala Adriana takrat, ko je njen mož odpotoval. Koliko duševnih bojev, koliko trpljenja je bilo treba, da je napisala te štiri besede. Poslala je pismo in čakala. Kaj je morala Adriana občutiti, ko Rakolczaya določeno uro ni bilo. Morda se je tisto uro tisočkrat kesala zaradi svojega pisma. Prišel je večer, prišla je noč in Adriana je še zmerom čakala... Tedaj se je njeni nestrpnosti primešal občutek sramu. Tedaj se je zavedla, da je mož, ki ga ljubi in ki mu je hotela žrtvovati vse, zaničuje. Celo najpametnejše in najbolj čednostne ženske bi vse prej odpustile, samo tega ne...

Rakolczayu se je zdelo, da zdaj razume, zakaj sta se oba zakonca slednjič pobotala. Zanesljivo je postala Adriana v svesti si svojega greha in sramote nasproti lahkoživemu možu popustljivejša in potrpežljivejša. Najbrže je bilo ravno njeno spremenjeno vedenje vzrok poznejši spravi med obema zakoncema.

Kako je pa bilo mogoče, da je ostalo pismo zaprto? Nič lažjega! Pismo je prišlo skupaj s cenikom na Rakalczayjevo mizo. Pismonoša ali celo njegov sluga ga je moral vtakniti v cenik. Rakolczay, ki cenikov navadno ni odpiral, je pustil vse skupaj tako dolgo na mizi, da je vse skupaj romalo nekega dne v mahagonijasto omaro.

»Žal tega ne morem več popraviti. Kar je minulo, je minulo,« je zagodrnjal mladi mož osramočen sam pri sebi. Pri tem niti slutil ni, da je bil prav njegov nered zelo koristen. Postavil je namreč temelj družinski sreči.

*

Janez je potrkal na vrata in vstopil.

»Gospod, sluga tvrdke Forgacs bi rad vedel, kaj naj sporoči svojemu šefu?« Rakolczay je obupano pogledal kup papirja v omari, potem je dejal: »Počakaj, da bom imel mir. Potem bova pa v omari napravila red, če pa najdem potrdilo, bom gospoda Forgacsa že naučil kozjih molitvic.«

Potem je Rakolczay z obema rokama prijel kup papirja pred seboj in vse skupaj — slike, vabila, spomine in tudi Adrianina pisma — vrgel nazaj v omaro...

„Otročniki" pred tisoč leti

Tudi moški so »utrpeli« svoj delež pri otrokovem rojstvu

Nenavaden običaj naših pradedov

*

Porodničarji prav dobro vedo, da so zakonski možje živčnejši, kadar njihove žene pričakujejo veselega dogodka. Povedati vedo celo, da so še nestrpnejši in bolj živčni kakor njihove žene. Celo nekakšna čudna bolezen se jih tedaj loteva, ki pa seveda takoj, ko je rojstvo v redu poteklo, spet izgine. Videti je pa, da je ta živčnost in prestrašenost današnjih srečnih očetov še samo senca tistega, kar so moški utrpeli pri takšnih priložnostih pred več tisočletji. Takrat so moški ob rojstvu prav tako legli v posteljo kakor njihove žene in teden dni niso vstali, čeprav so bili popolnoma zdravi.

Pred kakšnimi deset tisoč leti je bila pri starih Egipčanih navada, da so zakonski možje v času, ko je njihova žena rodila, legli v posteljo in veljali za bolne. Stregli so jim z vsemi mogočimi dobrotami, ki so jih sicer dobili samo bolniki. Seveda pa moški tega tedaj niso delali iz živčnosti, temveč zaradi takratne tako imenovane »heliolitične kulture«, ki so jo Egipčani prevzeli od svojih prednikov in ki je zapovedovala, da morajo tudi moški prispevati vsaj navidezno žrtev k rojstvu svojega otroka.

Tudi stari Rimljani so poročali o čudni navadi, ki so jo izsledili na Korziki. Domačini na Korziki so namreč ob ženinem porodu ležali približno teden dni. Ista navada se je razširila med domačini v vzhodni Afriki, Kaliforniji, Braziliji, na Kitajskem in v Indiji. Čeprav pa danes ljudje teh zemljin sploh več ne vedo o navadah svojih davnih prednikov pred več tisoč leti, ne zidajo več piramid in ne opazujejo več zvezd, vendar so iz tistih časov ohranili še običaj, da mora tudi moški nekaj »utrpeti« pri rojstvu svojega otroka. Še danes se strogo drže običaja, ki ga Evropejec ne bi mogel razumeti in bi se mu zdela le potrata časa.

Moški primitivnih narodov, ki se še danes drže tega običaja, pa opravičujejo svoje početje tako, da trdijo, da otrok več moči dobi po očetu, kakor po materi. Zato je torej tudi očetova dolžnost, da ob njegovem rojstvu miruje. Stara vraža namreč pravi, da bi bil otrok lahko zaradi očeta, ki bi tiste dni trošil svoje moči, slabotnejši. Če pa oče leži prav tako kakor otročnica, otrok prav gotovo od obeh roditeljev dobi moči.

To ravnanje moških ima pa še drug vzrok. Po porodu mati kaj hitro vstane in se posveti svojemu delu. Moški mora pa še ostati v postelji in se negovati kakor najhujši bolnik. Ljudje namreč verujejo še v drugo vražo, ki pravi, da skušajo bolezenski zli duhovi napasti mater in otroka. Če mati z otrokom hitro po porodu vstane, so bolezenski zli duhovi prevarani in odidejo k moževi postelji, ki še leži. Tedaj napadejo njega, seveda mu pa ne morejo do živega, ker je pač zdrav.

Najbrž ima pa ta običaj tale vzrok: pri vseh primitivnih narodih morajo ženske nep[illegible] o več delati kakor moški, ki po [illegible]ni ves dan postopajo. Iz ekonomskih razlogov torej mati niti po porodu ne utegne dolgo ležati. Če pa že nekdo mora ležati, naj torej leži mož, ki tako in tako ne bi nič delal.

Bogataši starega Rima

Rimski filozof Seneca je imel nič manj ko 75 milijonov zlatih mark premoženja. Pravijo, da je svojo znamenito razpravo o siromaštvu pisal pri zlati mizi.

Zgodovina pripoveduje, da je rimski cesar Tiberij zapustil 60 milijonov zlatih mark. Njegov naslednik Caligula je pa vse skupaj zapravil v enem samem letu. Ni čudno, saj je za eno samo poredino žrtvoval pol drugi milijon zlatih mark.

Ko je Appij Claudij, rimski pisec, okrog leta 300. pred Kr. zapravil izmed svojih 12 milijonov premoženja, 11 milijonov, se je zastrupil, samo zaradi strahu da bi z enim samim milijonom ne mogel živeti.

Slavni rimski govornik Milo, učenec Cicerona je pa narobe imel 15 milijonov dolga, Gaj Julij Cezar pa kar 42 milijonov. Njegov naslednik Antonij je imel 60 milijonov dolga. Pozneje si je seveda pridobil velikansko premoženje. Zgodovina pripoveduje, da je v svojem življenju porabil tri milijarde zlatih mark.

Iščemo zvezdo...

450letnico odkritja Amerike nameravajo Američani nad vse svečano proslaviti, in sicer se bo vršila ta obletniška svečanost 12. oktobra 1942. v Santo-Domingu, kjer bodo posvetili in odprli ogromen svetilnik, posvečen Krištofu Kolumbu.

Ta svetilnik, ki bo stal sredi velikih in reprezentativnih poslopij, bo pa višji od bližnjega vseučilišča, knjižnice in muzeja. Da bi ta praznik bil še posebno znamenit, so se odločili, da bodo svetilnik prižgali z novo — zvezdo. Podoben poizkus, ki se je posrečil, so Američani naredili leta 1933. na čigaški razstavi, kjer so prižgali vso razstavo, okrašeno z neštetimi svetilkami, z neko zvezdo. To pot bo pa ta naloga dokaj težja, zakaj gre za zvezdo, ki so jo odkrili pred 450 leti, ko je živel še Kolumb na otoku San Sanvadorju.

Zavetišče za — stara drevesa

Znana so zavetišča za stare, onemogle ljudi, pa tudi za živali, toda da je na svetu tudi ‚zavetišče za stara drevesa', doslej še nismo vedeli.

In vendar je na svetu takšno zavetišče, kajpak kje drugje kakor v Ameriki. Neki Edward Horton, nekdanji komik, goji in neguje na svoji ranči drevesa, ki bi morala odmreti od starosti, in jim s skrbno nego podaljšuje življenje.

Čudno usmiljenje, posebno če pomislimo, koliko ljudi dandanes potrebuje zavetišča!

Sodobni ponarejevalci denarja

Na vseh področjih primanjkuje raznih surovin, prav tako tudi na področju ponarejanja kovancev. Ponarejevalci so pogosto v hudih zadregah, zakaj celo takšen denar je dandanes težko izdelati.

Pred kratkim so na Madžarskem kaznovali nekega ponarejevalca, ki je iz starih viteških oprem pridobival kovino za ponarejevanje kovancev.

Modne muhe

Nekaj let pred francosko revolucijo so bili pri gospodih zelo v modi gumbi iz pozlačenega bakra. To samo na sebi še ne bi bilo nič nenavadnega. Zdaj pa poslušajte: ti gumbi so imeli na vidni strani steklo, pod njim so bile pa prešane različne rastline ali majhne živalice. Najbolj moderen okras pod tem gumbnim steklom sta bila mah ali španska muha.

Palače iz morskih živalic

Cerkev sv. Štefana na Dunaju, propileje v Monakovem in celo piramide v Egiptu so zgrajene iz kamnitnih blokov, sestavljenih iz samih majhnih kamnitnih zrn, ki niso nič drugega ko okamenele hišice najmanjših morskih prebivalcev. Vse te vlike stavbe in še marsikatera druga so zgrajene iz školjčnega apna.

Jasno je torej, da je moralo biti tam, kjer so lomili to posebno vrsto kamna, nekdaj globoko morje. Poseben povečevalni aparat nam v teh okameninah odpre nov svet tisočerih ostankov in odtisov morskih živalic, ki so nekdaj živele v morju in katerih davni potomci bržčas še danes žive v oceanih.

Zanimivo je, da so bile skoraj vse te morske živalice izredno majhne. Svoje telo so skrivale v močnem ogrodju, ki so ga pa že med življenjem večkrat menjale in se selile v drugo, večja. Tako so se na morskem dnu kopičile trdne hišice teh živalic in se pod vplivom morske vode spreminjale. V teku tisočih in tisočih let so naposled iz njih zidali palače, ki jih danes občudujemo po velemestih.

Tudi tam, kjer danes stoje piramide, je v terciarni dobi valovalo morje. Tudi v njem so živeli mikroskopsko majhni arhitekti, ki so si spretno gradili hišice. Iz okamenin, ki so nastale iz teh živalic, so pozneje stari Egipčani zgradili grobove svojim vladarjem.

Ribe — večni Ahasverji

Prav tako kakor ptice selilke, zadajajo tudi ribe s svojimi vsakoletnimi selitvami naravoslovcem velike uganke, ki jih je včasih kaj težko rešiti.

Tako so na primer naravoslovci pred nedavnim odkrili popotovanje nekih rib, katerih imena doslej še ne vedo. Te ribe prežive poletje v severnih morjih, na zimo, meseca oktobra do decembra, pa odpotujejo v južna morja, da tam ležejo približno 600 do 700 metrov globoko jajčka. Te ribe potem nikdar več ne pridejo iz južnih morij v severna. Nihče nikoli več ne izve, kako se je njihova ljubezenska igra končala s smrtjo. V severna morja pridejo šele njihovi potomci, ki se izležejo čez nekaj mesecev in puste, da jih topli tokovi popeljejo na sever. Nato se njihova življenjska pot začne iznova.

Približno tako opravijo svoja življenjska popotovanja tudi lososi. Jajčka ležejo med morske rastline, potem jih pa zapuste in se pogosto nikdar več ne vrnejo v tsto morsko območje. Njihovo življenje je tako rekoč večno popotovanje, dokler jih smrt naposled ne zaloti in postanejo plen morskih roparic.

Da bi se te popotujoče ribe čim hitreje množile, so naravoslovci napravili zanimiv načrt. Sicer ga še niso preizkusili, vendar upajo, da se bo prav dobro obnesel. Napravili bi na morskih ožinah, ki jih ribe selilke stalno uporabljajo za svoja popotovanja iz enega morja v drugega, posebne jezove, tako imenovane ribje stopnice. S pomočjo teh »stopnic« bi lahko izračunali, koliko rib se seli, lahko bi pa naslednji letni čas poskrbeli, da bi majhne ribice s pomočjo umetnega toplega toka predčasno prihajale skozi ožino, kjer bi jih lahko lovili. V dogledni razdalji od tega jeza bi pa nekaj deset metrov pod vodno gladino pripravili umetno valovanje, ki ribam ne prija, ker jih nekako »elektrizira« in bi se tudi tiste, ki bi utegnile uiti, takoj obrnile nazaj in tako vnovič prišle v ribiške mreže.

ŽRCALO naših dni

Za vsak prispevek v tej rubriki plačamo 8 lir

Sličica s predmestja

Vsi sveti. Sneg zametava izhojene gazi. Vračam se skozi predmestje domov. Levo in desno čepe ob cesti zasnežene hiše, luč cestnih svetilk obsije tu in tam kakšno izmed njih. Pred seboj na lepem zaslišim pijane glasove. Danes na dan Vseh svetnikov? Po malem jih dohitim.

Bili so mati s sinom in hčerko. Čez premrle roke jim vise košare s cvetjem. Spoznal sem jih. Prodajali so šopke na pokopališču, zdaj se pa vračajo opiti domov.

Težko je stati ves dan v mrazu in snegu v raztrganih čevljih, v tenkih jopičih brez tople hrane. Mati iz predmestja, razumem, da se ti je zahotelo toplote, opojne pijače: žganja. Toda, zakaj dopuščaš svojima otrokoma, petnajstletnemu sinu in trinajstletni hčerki, da se opajata in zastrupljata svoj nedozoreli organizem? Čemu ju zavajaš na pot, ki niti zate ni primerna!

Prehitim opotekajoče se postave in hitim po gazi dalje. Hripavi glasovi mi bijejo v ušesa, mi trkajo na dušo. Kakšna bo vajina pot v življenju, otroka? Pot otroka iz predmestja! Morda vaju bo pot življenja privedla na drugi tir, morda pa, da bosta tudi vidva vodila nekoč svoje otroke tako, kakor vaju vodi zdaj vajina mati.

R. P.

Ali je to prav?

Namenila sem se, da tudi jaz napišem dogodek, ki se mi je pripetil pred nekaj dnevi.

Ob desetih dopoldne je pozvonilo. Odprem in pred vrati zagledam mladega berača, ki me prosi vbogajme. Ker nisem imela nobenega drobiža, sem mu odrezala kos kruha, ki sem ga pravkar prinesla od peka domov. Nemalo sem se pa začudila, ko je berač vrgel kruh po stopnicah in zagodrnjal:

«Saj nisem prosil za kruh, ampak za centezime.»

Žalostna sem zaprla za njim vrata in sem se spomnila na vse tiste, ki so bili takrat brez kruha in nimajo nikogar, ki bi jim ga dal. **J. B.**

Posnemanja vredno!

V »Zrcalu naših dni« ogledujemo zvečina slabe strani življenja in kritikujemo vse mogoče stvari in tudi ljudi. Oglejmo si pa enkrat odsev lepših luči našega življenjskega zrcala, saj se tudi ob njem učimo in še plemeniteje izbrusimo.

Reven trafikant je izvedel, da se bo tobak podražil. Ljudje, ki so o tem bili poučeni, so mu prav ves tobak pokupili. Trafikant je tobak prodajal in ponujal prav vsem, čeprav je dobro vedel, da mu ga bo zmanjkalo, in da nekaj dni ne bo imel ničesar prodajati. Ostalo mu je le nekaj cigaret in je v dveh dneh, ko je bil brez tobaka, zanje dobil samo pet lir. Ljudje pa, ki so hodili k njemu, so bili nezadovoljni, ker jim ni imel s čim postreči.

Marsikdo bi naredil ravno narobe. Spravil bi tobak in bi ga prodajal po dražji ceni z večjim dobičkom. Morda se bo kdo nasmehnil in dejal: »Ta trafikant je pač slab trgovec!« Morda? Jaz bi pa k temu še pristavil: »Pošten trgovec!«

Zmerom bom z veseljem stopil v njegovo trafiko in mimogrede z njim še kaj pokramljal. **Č. R.**

Bodimo vljudni in spoštujmo!

Pred nedavnim sem počasi korakala po Miklošičevi cesti, kar me dohiti neka moja nekdanja sošolka. Tako sva nekaj časa nadaljevali isto pot. Med tem sva prišli mimo nekega berača, ki ga prav gotovo vsi, ki hodite po tej cesti, dobro poznate. Je to vsakdanji revež, ki je menda hrom, ali je pa še celo brez nog. Vsakokrat sem mu dala vbogajme.

Danes sem pa, ko sem prišla do njega, zapazila, da sem popolnoma brez denarja. Na njegov prijazen pozdrav nisem mogla z ničemer drugim odgovoriti, kakor da sem mu tudi jaz prijazno odgovorila.

Ne morete si misliti, kaj naj bi storila gršega, kakor da sem storila tisto, kar se pač spodobi, odgovorila sem beraču na njegov prijazen pozdrav. Moji sošolki to seveda ni bilo po godu in me je vprašala:

»Kaj pa, na primer, če bi bila v družbi boljših ljudi, ali bi tudi takrat odzdravljala na beračeve pozdrave?«

Jaz sem ji pa ponosno odgovorila, da tudi, in sem meni nič tebi nič zavila v stransko ulico, ker se mi ni zdelo vredno prepričevati jo, da je tudi berač odgovora vreden, če sama nima te zavesti. **M. H.**

S SVINČNIKOM IN ŠKARJAMI

Ukanimo modo!

Starega, v perilu že izpranega in preozkega pulovra nikar ne zavrzimo. Če ga ne moremo sprati, izrežimo iz njega pletene dele, ki jih našijemo na volneno obleko kot okras: žepke, ovratnik, manšete.

Črte, ki teko povprek, so moderne. Pošitki so moderni! Zakaj tega ne bi izkoristile in osvežile obleko, ki se nam zdi že dolgočasna zaradi svoje enoličnosti. Pošijemo jo s pošivki (tresanci) od spodnjega roba do ovratnika, in sicer tako, da so črte spodaj najgostejše, ob pasu redkejše, ob ramah pa spet tako goste, kakor so spodaj ob robu.

*

Odkod so prišli?

Skoraj o vseh velikih in slavnih možeh poznamo življenjepis, tudi njih dela poznamo, toda njih domov, njih staršev navadno zgodovinske kronike nikoli ne omenjajo. Gotovo vas bo zanimalo, odkod so prišli nekateri že zdavnaj mrtvi duševni velikani. Demosten je bil sin kovača, Virgil sin peka, Molière sin tapetnika, Colbert sin trgovca z blagom, Jean Jacques Rousseau in Beaumarchais sta bila pa sinova urarjev. In kako je s tem danes?

*

V Ameriki pleteio...

...sicer pristno po ameriško. Neka newyorška modna hiša je prinesla kot najnovejšo novost čepico iz pisanih klobčičev volne, spretno združenih v pokrivalo. Čepico, ki se sproti odvija, posadiš na glavo, potegneš iz nje nit in pričneš plesti.

Kajpak je nevarnost, da ostane vneta pletilja kar na lepem brez čepice, toda z gotovo nogavico v rokah...

*

Kaj je dobro, da veste

V nekaterih kozmetičnih člankih ste gotovo že brale, kako izvrstno dé pelti, če jo zdrgnemo s snegom, ali pa devamo nanjo ledenomrzle obkladke. Tam pa morda ni bilo omenjeno, da velja to samo za zelo zdravo, odporno polt, da pa utegne postati škodljivo za tiste, ki imajo slab krvni obtok in se nagibajo k razširjenim krvnim žilicam.

*

Ženske izdajo marsikaj nevede

»Ženske izdajo mimogrede mnogo, kar bi sicer rajši zamolčale, s svojo obleko, zakaj ni je ženske, niti najrevnejše služkinje, ki bi kaj dodala ali odvzela obleki brez tehtnega pomisleka. Tako naj se uče iz obleke zaljubljenci, ki ne vedo, pri čem so, marsikaj zanimivega.«

(Hoffmannsthal)

*

Molčečnež

Slikar Hans Makart, ki o njem danes po krivici le malo vemo, je bil sam svoj in molčeč človek. Očarljiva in duhovita dunajska igralka Jožefina Gallmeyerjeva je bila na neki slavnostni večerji njegova soseda. Makart je sedel ob njej in molčal. Večerja — prinašali in odnašali so nešteto jedi — se je pričela. Makart je molčal. Pri desertu se je nagnila šegava Jožefina k svojemu sosedu, se razumevajoče nasmehnila in dejala: »Torej, gospod Makart, molčiva zdaj o čem drugem!«

*

Voda namesto smetane?

Kajpak ni nikakršen nadomestek, toda jabolčnemu zavitku kar dobro dé, če ga nekoliko poškropim z vodo. Prav tako izvrsten in okusen bo in tudi prav tako bo vzhajal, če ga bomo potem, ko smo ga posladkali, poškropili z nekaj kapljicami sveže vode. To delo moramo opraviti, preden porinemo zavitek v pečico. Preden serviramo, ga še enkrat osladkamo.

*

Mrzle roke – toplo srce?

Tako pravijo, toda s tem vam nič ne pomagajo, če vas pogosto zebe v roke. Ne bi prišlo do tega...

... če bi zmerom skrbeli za to, da bi roke po umivanju temeljito posušili;

... če ne bi nikoli umivali rok s toplo vodo;

... če ne bi nikoli grelj rok nad ognjem, temveč jih, kadar imate mrzle, umili pod tekočo mrzlo vodo;

... če ne bi hodili po mrazu z golimi rokami;

... če bi vsak večer natrli roke s tekočino: tretjino glicerina, tretjino rožne vode tretjino limonovega soka;

... če bi kdaj pa kdaj milo — kar je tudi varčno — nadomestili z mandljevimi otrobi.

BODITE DOSLEDNI!

Morda se niti ne zavedate, da ste izredno spremenljivi in dva dni ne delate isto pa tudi ne govorite o istih stvareh ali osebah isto. Prav tako se tudi ne zavedate, da vaši ožji in širši znanci to opazijo in vam štejejo v zlo. Izprašajte si zato nekoliko svojo vest in ugotovite, ali ste se pregrešili morda zoper nekatere ali pa sploh zoper vse, spodaj napisane pregrehe. Bodite prepričani, da ste napravili že velik korak, če ste spoznali sami sebe in svoje napake, ker potem ni daleč do poboljšanja.

Sestanki in dogovori vseh vrst, so navadno trn v peti vsem tistim, ki niso preveč vljudni in precenjujejo potrpljenje drugih. Navadno takšni ljudje ne mislijo preveč na to, da so prejšnji dan sveto obljubili, da bodo prišli ob tej in tej uri na določeno mesto. Šele, ko se je kazalec ure že čisto pomaknil na določeno številko, se spomnijo svojega dogovora. Tedaj postanejo živčni, ker ne najdejo prave obleke in ker naposled niti ne vedo, ali gre njihova ura prav ali ne. Če prihitijo potem četrt ure prepozno na sestanek in ne najdejo več prijatelja ali prijateljice, so zagrenjeni in se jeze nanj, češ: »Saj je vendar vedel, da pridem. Lahko bi teh nekaj minut počakal!« Takšnim zamudnikom pomaga edino, da jih prihodnjič njihovi znanci navlečejo, in sicer pošteno. Takrat, ko na lastni koži občutijo, kako neprijetno je čakati in gledati na vse strani in pri tem videti, da ga vsak mimoidoči z nasmeškom ogleduje, takrat šele vedo, kaj so storili drugim s svojo netočnostjo.

Veliko nedoslednosti morata pretrpeti tudi imeni »prijatelj«, »prijateljica«. Nekaterim ljudem je prijatelj vsak, ki ga slučajno spoznajo na cesti in v trenutni dobri volji prežive z njim pol ure. Nekateri imajo zato nešteto prijateljev, vendar nobenega zanesljivega in odkritega. Prav zato se je pojem prijateljstva danes že tako obrabil, da skoro nihče več ne veruje vanj in mu ne priznava njegove važnosti. V resnici je danes bolj ko kdaj prej največ vreden dober prijatelj. Seveda ga je pa težko dobiti, pa če ga tudi dobite, je vezan na čas. Nikdar namreč ne morete imenovati prijatelja človeka, ki ga poznate šele dober mesec. Prijateljstvo se namreč kaže šele v daljšem poznanstvu in skupnih doživljajih. Če torej imenujete v pogovoru tega ali onega ‚svojega prijatelja', čeprav veste, da je samo vaš znanec, vam je to v veliko škodo. Tisti, ki mu to pripovedujete bo namreč morda že jutri slišal, kako vas prav ta vaš navidezni prijatelj zasmehuje in besediči v vaše slabo. Tedaj bo tudi že vedel, da niste prav nič jasnovidni in svojih trenutnih simpatij ne znate obdržati zase.

Damski klobuki
novi apartni modeli dospeli.
Lično izvršujem popravila.
Salon „Truda"
Ulica 3. maja (Aleksandrova) 5

Morda ste šivilja, modistka ali kaj podobnega, skratka imate poklic, v katerem morate neprestano sprejemati naročila in obljubovati, kdaj bo delo končano. V takšnih poklicih človek prav lahko zapade v nekakšno navado, da vse obljublja a nič ne izvrši. Morda mislite, da se s tem prikupite, ko svečano izjavite, da bo obleka gotova že čez teden dni, zavest, da se to ne bo zgodilo, vas takrat, ko obljubljate, nič ne moti. Ko pa preteče teden dni in bi naročilo moralo biti gotovo, tedaj šele veste, kako mučno se bo izgovoriti, zakaj niste napravili, kar ste obljubili. Morda ne veste, da ljudje vse rajši vidijo, da jim takoj poveste, da njihovo naročilo ne bo tako kmalu gotovo, kakor da jih vlečete za nos. Tedaj namreč čutijo, da jih omalovažujete, ker ne cenite njihovega zaupanja in njihovega časa.

»Nova metla dobro pometa,« pravi pregovor. Tako je tudi s poznanstvom. Če ste se danes v veseli družbi seznanili z nekom, in vam je simpatičen, tedaj je najbolje, da ne izlijete takoj vseh svojih čustev do njega v eno skledo. Res vam je danes všeč, prijeten je in ga cenite, ne veste pa, kakšen bo jutri. Morda je bil tisto uro izredno razpoložen, morda ste bili vi izredno dostopni za njegova nagnjenja Vse to pretehtajte in ne izjavite takoj svojim znancem, da je tisti in tisti ‚najboljši človek, kar ste jih kdaj srečali', da je izredno duhovit, ljubezniv, nadarjen in bosta gotovo ostala vse svoje dni prijatelja. Morda boste že čez nekaj dni opazili na njem nešteto grobih napak in vas bo sram, da ste ga še pred kratkim hvalili. Če potem iz vašega prijateljstva ne bo nič, vas seveda vaši znanci lahko pomilujejo, češ: »samo govoričenje ga je, vsaki trenutni dobri volji se vda.«

Če ste med temi štirimi ‚grešniki' in se svojega greha tudi zavedate, potem roko na srce in trdno se odločite, da v bodoče ne boste več takšni. Če se boste odločitve držali, boste najbolj koristili sebi ker boste popravili mišljenje svojih bližnjih o vas.

Nada K.

Naša kuhinja

Kaj bo ta teden na mizi?

Četrtek: Krompirjeva juha, kisla repa, makaroni. Zvečer: Mlečni močnik.[1]

Petek: Fižolova juha, kislo zelje. Zvečer: Krompirjev riž.

Sobota: Goveja juha, krompirjevi polžki[2], solata. Zvečer: Hrenovke,

Nedelja: Cvetačna juha, polpeti, solata, figov narastek[3]. Zvečer: Hrenovke, kava.

Ponedeljek: Ohrovtova juha, krompir v kosih, zeljnata solata. Zvečer: Fižol z redkvico v solati[4], kava.

Torek: Gobova juha, makaroni s krompirjem, solata. Zvečer: Pražence.

Sreda: Špinačna juha, rumena koleraba v omaki, krompirjev pire. Zvečer: Gobova rižota, solata, kava.

Pojasnila:

[1]**Mlečni močnik:** Iz moke, 1 jajca in nekaj žlic vode naredimo prav majhne svaljke. Te zakuhamo v slano vodo, ki smo ji dodali nekaj mleka. Močnik pa lahko skuhamo tudi samo na mleku ali pa samo na vodi. Preden ga damo na mizo, ga zabelimo z maslom, tropinicami ali mastjo.

[2]**Krompirjevi ježki:** Skuhamo pet krompirjev, jih olupimo in pretlačimo. Dodamo 1 jajce, moke in naredimo iz tega nepretrdo testo. Iz testa naredimo dolgo klobaso in jo narežemo na majhne koščke. Vsak košček posebej potegnemo po strgalniku na narobni strani, da dobi ježevim bodicam podobne izrastke. Ježke skuhamo v slani vodi, jih odcedimo in zabelimo. Dobri so s solato, še bolj se pa podajo h kakšni mesni ali paradižnikovi omaki.

[4]**Figov narastek:** Za ta narastek ne potrebujemo sladkorja, ne masla in niti moke. Skuhamo pol kile fig, jih odcedimo in jih stresemo v skledo. V vodo, kjer so se kuhale fige pa denemo drugo za drugim 3 jedilne žlice ovsene ali riževe moke, če pa te nimamo, pa lahko uporabimo 4 žlice navadne moke. Ko moko stresamo v vodo, moramo nenehoma mešati in kuhati 15 do 20 minut. Če imamo, lahko pridenemo še dva rumenjaka in sneg dveh beljakov. Potem vso to zmes zlijemo čez fige in pustimo, da se ohladi.

[3]**Fižol z redkvico v solati:** Fižol pustimo čez noč namočen. Naslednjega dne ga skuhamo v slani vodi, ga odlijemo in pustimo, da se ohladi. Preden damo solato na mizo, olupimo redkvico in jo na strgalniku nastrgamo. Redkvico nasolimo in jo nekaj časa pustimo nasoljeno. Potem redkev zmešamo s fižolom, zabelimo z oljem in kisom in po okusu še opopramo. Jed je zelo izdatna in jo imajo v marsikaterih hišah zelo radi.

Eleganten in preprost zimski kostim iz črnega volnenega blaga; zapira se na tri gumbe, ima srednje dolgo jopico, ravno krilo in je obrobljen z nizkim perzijancem. Prav prijeten je za suhe mrzle dni.

Zimski plašč, ki ga oblečeš lahko tako rekoč za vsako priložnost in je zato preprosto in smotrno ukrojen. Zanimiva sta rokava, obrobljena s krznom, kakor je bilo njega dni moderno. Oh, da, vse je že nekoč bilo...

NAS NAGRADNI NATEČAJ

Kotiček za praktične gospodinje

Vsak prispevek, objavljen v tej rubriki plačamo 10 lir

Vsak dan dobivamo večje število dopisov za naš novi nagradni natečaj, ki smo ga namenili predvsem našim gospodinjam, da jim pomoremo v teh časih iz marsikatere zadrege.

Med prispevki dobivamo razne kuharske recepte, pa tudi praktično uporabne nasvete, ki pomorejo gospodinjam k prav dobrim uspehom. Zato naj bi bili prav vsi prispevki, ki jih dobimo, dobri in takšni, da jih bodo lahko v prav vsaki kuhinji uporabili. Izbrani morajo biti tako, da ustrezajo današnjim razmeram in da povedo gospodinji in kuharici, kako naj skuha iz majhnih sredstev dovolj izdatno kosilo ali večerjo. Hkrati naj bi ji pa drugi nasveti pomagali varčevati pri drugih gospodinjskih dolžnostih, tako pri kurjavi, razsvetljavi in podobno. Skratka prav pri vsem , kar pride za gospodinjo v poštev.

Ko prebiramo recepte, vidimo, da so si včasih precej podobni, da, včasih so celo popolnoma isti. Objavili bomo samo enega; če boste torej videli, da je morda vaš recept podoben objavljenemu, sedite in napišite novega, originalnega, ki bo v vseh pogledih ustrezal današnjemu času in današnjim razmeram.

Včasih berete kakšen recept, ki ga morda že poznate in se vam bo zdel dolgočasen. Vedite, da je z recepti prav tako kakor s starimi smešnicami, med katerimi odkrijemo včasih kakšnega dobrega tovariša. Tudi stara smešnica včasih vžge in se ji od srca nasmejimo. Prav tako je tudi z receptom. Vi ga poznate, a ste že popolnoma pozabili nanj. Mnoge gospodinje, zlasti pa še mlade gospodinje, ga pa še ne poznajo, zato nam bodo hvaležne, če tudi takšne recepte objavimo.

Vsak objavljen prispevek bomo honorirali z 10 lirami. Ta znesek lahko dvignete v naši upravi takoj po objavi vašega prispevka. Po pošti pošiljamo šele čez čas, ko se nabere več takšnih nakazil.

Vse prispevke naslovite na: Uredništvo ‚Družinskega tednika' (Kotiček za praktične gospodinje), Ljubljana, Poštni predal 345.

*

Nadomestek za olje: *4 deke lanenega semena namočimo v 1 liter vode in pustimo namakati čez noč. Drugo jutro dodamo ¼ litra olja, 1 žlico soli, 1 žličko kisa, malo žetrana in 4 nagljeve žbice. To zmes pustimo vreti 20 minut. Med kuhanjem moramo pa neprenehoma mešati. Ko je zmes kuhana, jo odstavimo in precedimo v steklenico.*

Prednost tega recepta je ta, da se tako pripravljeno olje lahko uporablja za solato, za druge jedi, da se ne zgosti in je brez vsakega priokusa.

Kamenšek Olga, Ljubljana.

Mesni štrukelj. *Nič se ne čuditel Mesa dobimo še kolikor toliko in ga lahko po tem receptu uporabimo z večjim pridom, kakor če ga samo skuhamo. Prihranimo pa hkrati tudi pri masti, kar je za zdaj zelo važno.*

Naredimo mehko testo iz enotne moke, ga pustimo malo počivati, ga nato razvaljamo in razvlečemo. Preje pa pripravimo tale nadev: ¼ kile govedine ali malo več, 1 veliko čebulo, 4 stroke česna, zelenega peteršilja in koreninice ter korenja zmeljemo na stroju in dušimo brez masti. Polagoma prilivamo vode, da vse dobro prevre. V pol ure je zmes dobra, ker postane gosta. Ohlajenemu nadevu primešamo še 1 jajce in nekaj pretlačenih krompirjev, pest drobtinic, osolimo in opopramo. Po okusu pridenemo lahko še majarona in oreška.

S tem nadevom namažemo testo, ga zvijemo in ga zavijemo v platneno krpo. Kuhamo ga pol ure v slani vodi. Nato ga razrežemo na primerne kose, ga potresemo z nastrganim sirom ali pa pošvrknemo z žlico razbeljenega masla.

R. R.

Gornji recept nam je poslal ugledni Ljubljančan. Veseli nas, da so se tudi gospodje oglasili v naši tako aktuelni rubriki in upamo, da bodo tudi v bodoče radi prispevali svoje preizkušene kuharske recepte.

Po trudapolnem delu — zabava in razvedrilo v »Družinskem tedniku«!

Gojiteljem kuncev

Nekateri izmed naročnikov in bralcev našega lista na svojih domovih že vneto goje kunce zaradi okusnega mesa, angorce pa zaradi volne. Ker pa marsikdo še ne ve, kako lahko kunce tako rekoč do poslednje dlake uporabijo in vnovčijo, smo v »Družinskem tedniku« v celoti priobčili spodnji članek, ki nam ga je poslala Železničarska splošna zadruga.

Spoštovani gospodar, gospodinja!

V današnjih časih je potrebno, da se vsaka dobrina pravilno, to se pravi gospodarsko izkoristi. Med take dobrine spadajo nedvomno tudi kožice zaklanih kuncev, ki se morejo, če so pravilno posušene in strojene, uporabiti za usnje; kožice starejših, v zimskih mesecih zaklanih kuncev, pa tudi za krzno.

V Ljubljani in njeni okolici se tekom leta zakolje najmanj 25.000 kuncev. Od tega števila pa je lansko leto dobila »Žegoza« (Železničarska splošna gospodarska zadruga) v strojenje le približno 1000 komadov kožic. Če vzamemo, da so zasebni strojarji in nekateri rejci strojili še največ trikrat toliko kožic, vidimo, da gre letno nad 20.000 komadov kunčjih kožic brez koristi v izgubo, kajti rejci se bodisi hoté ali nehoté ne potrudijo, da bi kožice lepo in pravilno napeli, posušili in dali v strojenje, ali pa ponudili v odkup, če jih ne morejo ali ne znajo uporabljati sami v svoji družini. Tako početje je v današnjih časih naravnost grešno.

Ker se bliža čas, ko bodete vse kunce, ki jih ne mislite rediti za pleme, postopoma zaklali, Vas vljudno opozorimo, da vsako kožico — tudi od mladih kuncev — pravilno posušite in suho ponudite »Žegozi« v odkup. Kako se kunci pravilno odirajo in kožice pravilno suše, je podrobno opisano v pravkar izišli knjigi »Gospodarska reja kuncev«, ki jo dobite v vsaki knjigarni za 14 lir.

»Žegoza« ima namreč svojega mojstra za strojenje kunčjih kožic v usnje in krzno, za katerega urejuje pravkar primerno delavnico. »Žegoza« stremi, da se tudi v tej panogi, kakor pri predenju angorske volne »mali gospodarji« osamosvoje. Zato bo prevzemala kožice predvsem v strojenje za račun člana, ki kožice prinese, in bo odkupovala le tiste kožice, ki jih člani ne nameravajo obdržati za svojo domačo uporabo. Odkupnih cen se ne more v naprej določiti, ker je cena kožice odvisna od velikosti kože, gostote dlake, barve oziroma pasme in starosti zaklanega kunca, nadalje od pravilnega zakola, in če je kožica pravilno posušena ter tudi sicer dobro ohranjena. Od tistih, ki ne znajo kožic pravilno napeti in sušiti, pa bomo poskušali prevzemati tudi sveže kožice. Cene surovim posušenim kožicam se gibljejo od 3 do 12 pa tudi več lir za komad. Za strojenje bomo računali od 4 do 6 lir za komad.

Cene za angorsko volno

Za prvovrstno angorsko volno, ki je nad 8 cm dolga, nastrižena, popolnoma čista in snežno-bela, brez smeti ter zložena v pramenih, kakor je odstrižena (dobimo jo s hrbta odraslih živalic pri štirimesečnem striženju), plačujemo po 550.— lir za kilogram.

Za drugovrstno angorsko volno, ki je nad 6.5 cm dolga, nastrižena, popolnoma čista in snežnobela, brez smeti in zložena v pramenih, kakor je odstrižena (dobimo jo s hrbta odraslih živali pri trimesečnem striženju), plačujemo po 490.— lir za kilogram.

Za tretjevrstno angorsko volno, ki je najmanj 4 cm dolga, strižena pa tudi česana ali čupana, popolnoma čista in snežnobela brez smeti, plačujemo po 450.— lir za kilogram.

Filc ali zgneteno volno prevzemamo le, če je brez smeti, po 75.— lir za kg. Surovo angorsko volno tudi zamenjamo za angorsko prejo.

Sestavljive kletke ali kunčnice

Pri »Žegozi« lahko naročite zložljive kunčnice v velikosti 80×80×60 cm, ki jih ta izdeluje v serijah, po 130 lir za komad. Kunčnice so mojstrsko izdelane po načrtu g. ing. Leva Pipana i- odgovarjajo vsem sodobnim rejskim zahtevam. Ker so zložljive, se lahko ob priliki kakršne koli selitve brez poškodovanja razstavijo in prenesejo. Njihova prednost je tudi v tem, da n. pr. iz treh takih kunčnic lahko napravimo z enostavno prestavitvijo ene in z odstranitvijo druge stranske stene dve kunčnici, potrebni za izredno velike pasme kuncev. Kunčnice imajo dvojno dno s predalčkom ali z odtokom navzad. Na ta način hočemo vsakemu omogočiti, da pride sčasoma do sodobnih in solidnih kunčnic. Ker so vse enako velike, si jih bodo rejci mogli medseboj celo posojevati. Na zalogi imamo tudi lončene skodelice in kalkokarbon, glavnike za česanje, krtače in škarje za striženje.

Odkup plemenskh kuncev gospodarskih pasem

»Žegoza« snuje na najetem posestvu blizu Muljave pri Stični rejsko središče za gospodarske pasme kuncev in koz večjega obsega. V to svrho kupuje letošnje, nad tri mesece stare mladiče ženskega spola, in sicer mladiče ovnačev, modrih in belih dunajčanov in činčilcev, od angorcev pa mladiče obojega spola. Če imate res lepe, čistokrvne mladiče označenih pasem, nam jih takoj ponudite v odkup. Od vsake omenjenih pasem kupimo tudi po enega samca.

Namen rejskega središča je v prvi vrsti oddajati interesentom res odbrane plemenske živali omenjenih pasem s povprečno čim boljšimi in vsestranskmi gospodarskimi lastnostmi in po primernih cenah v razplodne svrhe po v naprej določenih območjih ter tako spraviti slovensko kuncerejo na pravo »gospodarsko« podlago; v drugi vrsti bomo pa skušali zagotoviti z nadštevilno prirejo ljubljanskemu trgu redno oskrbo potrebne količine kunčjega mesa.

Zimsko hrano (korenje, kolerabo, peso, deteljo in seno)

bodo naročniki dobili šele, ko se bo vreme zboljšalo, saj je še večina korenja in pese v zemlji in sedaj pod snegom. Ko bo krma prispela, Vas bomo obvestili potom dnevnega časopisja, v nasprotnem pa vrnili vplačani znesek. Dočim je seno in detelja že kupljena, ni mnogo izgledov za korenje, peso in kolerabo.

Pristop v zadrugo

»Žegoza« je zadruga malih gospodarjev. Današnji čas nujno zahteva, da je slehernik tudi gospodarsko organiziran. Zato naj vsak »mali gospodar« gleda, da se včlani pri »Žegozi«. Član lahko postane vsak, tudi če ni železničar, če vplača delež, ki znaša 38 lir + 2 liri vpisnine. Jamstvo je desetkratno.

OKVIRJI
za
SLIKE, FOTOGRAFIJE, GOBELINE,
KLEIN
LJUBLJANA, Wolfova 4

Varčuj z milom!

Časi so takšni, da je potrebno bolj ko kdaj poprej varčevati z milom. V to smo celo prisiljeni, posebno, ker na nakaznice ne dobimo toaletnega mila in mila za britje. Vsaka razumna gospodinja si je, kolikor so ji razmere dopuščale, privarčevala nekaj mila in ga mora še varčevati.

Pomanjkanje naredi ljudi iznajdljive. Marsikatera je že sama v praksi spoznala, kako mora ravnati, da bo varčevala z milom, tistim, ki pa niso prišle še do tega, pa v našem listu neprestano stremimo pomagati pri njihovem prizadevanju v blagor našim družinam.

Predvsem je važno, varčevati s toaletnim milom! Navadno ga puščamo na za to določenem podstavku ali posodici, ali pa kar na umivalniku. Tam je navadno tudi vselej vlažno. To neprestano milo razjeda in tako se po nepotrebnem troši.

Zato mila ne smete nikoli puščati na vlažnem, temveč si zanj priskrbite žični podstavek, na katerem bo milo zmerom popolnoma na suhem. Ali pa še novo milo ovijte s srebrnim papirjem, in sicer samo po eni strani, kakor je zavito brivsko milo. Ko se hočete umiti, se s suhim milom namažite še po suhih rokah in šele potlej roke zmočite. Tako boste milo najbolje varčevali.

Toaletno milo hranite tudi tako, da različne madeže od sadja ali črnila odstranite z rok s ščetko, plovcem ali izžeto limono, ne da bi uporabljali milo.

Tudi brivskega mila primanjkuje. Možje se navadno po vlažnem licu namažejo z milom, potem ga pa s čopičem razmažejo v peno. Dosti mila boste pa prihranili, če boste vlažen čopič odrgnili ob milu in šele na obrazu napravili pene.

Tudi s pralnim milom lahko varčujete. Najprej zmerite, koliko drži vedro, s katerim nanosite vode v pralni kotel, nato pa z vedrom zmerite še pralni kotel, da boste natanko vedeli, koliko milnice morate najmanj dati v vodo. Nato že na predvečer pranja milo narežite ali nastrgajte v posodo in ga prelijte z vrelo vodo. Drugi dan ga uporabite namesto milnega praška.

Vse milne ostanke, tudi najmanjše, shranite. Ko jih boste imeli majhen kupček, jih zavežite v belo krpico in jo uporabljajte za umivanje rok v kuhinji.

Gotovo ste že slišali, da so naše babice prale perilo s pepelom. Seveda so pa uporabljale po večini samo laneno perilo; za drugačno perilo pepela ne smete uporabljati. Prikladen je pa tudi samo lesen pepel; premogov ali papirni pepel nista uporabna. Čist lesni pepel presejte in ga shranite v primerno posodo ter ga prekuhajte. Pepel prelijte s 15 litri vode. To zadostuje za pranje približno 25 lanenih kuhinjskih brisalk.

Izredno prijetna zimska obleka iz volnenega, drobno kockastega blaga. Posebno apartna se zdi, če nosimo k njej zimski plašč, ki je podložen z istim blagom in zato še posebno topel. (Glej spodnjo sliko!)

PRI LIKANJU BODI PREVIDNA!

»Zelo občutljive živce imam,« je rekla gospa umetna svila. In to drži, zakaj zrasla je v tovarni v velemestu. Kljub temu se veseli svoje priljubljenosti, zakaj motnega leska njenega lica niti lesk pristne svile ne prekaša. Tudi njenim čudovitim barvam ne moreta ne sonce ne dež do živega.

»Ob tej vročini pri likanju kar bolna postanem,« je nadaljevala, »temperatura likalnika raste kakor po lestvici. In šele, ko je že tako vroč, da dobivam že rumene lise in postanem čisto trda od groez, omilijo vročino. Moj zdravnik mi je pa predpisal največ 180 stopinj C vročine. Če ne boste tega upoštevali in se po tem ravnali, prav, potem bom pač odpovedala pokorščino.«

Zelo preprost, prav zato pa praktičen in lep zimski plašček, podložen z blagom obleke, ki jo nosimo pod plaščem. To blago se ponavlja na reverjih, ki je od njih samo ovratnik iz krzna. Krzno krasi še čepke in rokava. (Glej obleko na gornji sliki!)

»Strinjam se,« je pritegnila bela svilena ovratna ruta, ki je pripotovala iz daljne Kitajske in je bila silno nežna. »Več ko 200 stopinj tudi jaz ne prenesem, a kdo se ozira na to? Kako naj človek ohrani mirno kri, če temperatura likalnika neprestano niha med 100 in 300 stopinjami?«

»V tem pogledu se tudi jaz lahko pritožim,« je segla v pogovor volnena zimska obleka. »Vsak ve, da mi kuhanje ne de dobro. Ali pa mislite, da me zato kaj bolj skrbno likajo? Mučijo me z vlažno krpo, kar pa ne bi bilo prav nič potrebno, če ne bi bil likalnik bolj vroč kakor 220 stopinj C. Ta vročina mi je za likanje ravno pravšnja.«

»Kam pa pridemo, če ne bi nekoliko vročine prenesli pri likanju,« se vtakne v pogovor pisano potiskana bombažasta ruta, ki je doma iz sončnega Egipta in se v našem podnebju nič kaj dobro ne počuti. »Zaradi mene je lahko likalnik še bolj vroč, dokler nima več ko 240 stopinj, ga še kaj dobro prenesem,« je menila in se obrnila k namiznemu prtu iz močnega kmečkega platna, ki je doslej skromno tičal v ozadju.

»Nu, če ti moral že voliti,« je odgovoril prt, »potem bi mi bila najljubša vročina 260 stopinj. Zakaj šele takrat dobim lep lesk in postanem tako gladek, kakor se zame spodobi.«

»Ali ste že kdaj kaj takšnega slišali?« se je tedaj oglasil likalnik, ki je postal rdečežareč, zakaj gospodinja ga je pozabila odklopiti. »V bodoče bomo torej potrebovali toplomer pri likanju, da bomo lahko vselej stikalo priklopili ali izklopili, kadar bodo moji podplati pač prevroči za svilo ali prehladni za bombaž.«

Draga gospodinja! Vzemi si k srcu te upravičene pritožbe svojega perila in svojih oblek. Pri likanju različnih tvoriv moraš vsaj približno paziti na to, da takrat, ko je likalnik še bolj hladen, likaš svilena oblačila, nato volnena, nazadnje, ko je likalnik že hudo vroč, bombažaste reči in prav nazadnje platno. Ali pa ravno narobe, če si navajena, da ne začneš likati poprej, preden ni likalnik hudo vroč. Tako se ti pač ne bo nikoli zgodilo, da bi ti tvorivo pod vročim likalnikom kratko in malo porumenelo, če že ne kar ožgalo, kakor se je zgodilo že marsikateri svileni obleki v veliko grozo neprevidne gospodinje!

Plačajte naročnino!

ŠAH

Urejuje A. Premfalk

Aljehinov drugi poraz v Münchenu

Na svetovne prvake gleda širše občinstvo kot na nekake polbogove in zato budno spremlja vsak njihov korak, vsako njihovo potezo. Že, če izgube partijo s kakšnim izmed najboljših mojstrov, se s skrbjo vprašuje po vzrokih, tem bolj mu je nerazumljivo, če se posreči čisto navadnemu mojstru slaviti nad njimi zmago. Nekateri to opravičujejo z boleznijo, drugi s splošno ugotovitvijo, da šampion ni v formi, tretji pa že ugibajo, če morda svetovni prvak ni v upadanju.

Prav tako se godi dr. Aljehinu, ki že od 1927. leta, po presenetljivi zmagi nad Capablanco, nosi imenitni naslov svetovnega prvaka, z izjemo onih dveh let, ko ga je ob ta naslov spet čisto nepričakovano pripravil holandski velemojster dr. Euwe. Kakor je bil tedaj ves svet prepričan, da je izgubil boljši s slabšim, ker se je boljši nekako prevzel in živel nesolidno, jih je spet malo upalo, da se bo Aljehinu posrečilo premagati zgodovinsko tradicijo in se znova polastiti kraljevskega prestola. Toda Aljehin je spet neštetokrat dokazal, da je vendarle prvi med najboljšimi in si je nabral niz novih slavnih zmag

Toda tudi svetovni prvak je končno samo človek, redkeje, a vendarle zmotljiv. Na drugi strani spet bolj zmotljivi povprečni šahisti večkrat odigrajo partije dovršeno. Če se oboje združi v eni in isti partiji, je svetovni prvak lahko v smrtni nevarnosti, iz katere se mu ne posreči vedno rešiti kljub vsem naporom in iznajdljivosti.

Drugič spet drugačne okoliščine vplivajo na potek in zaključek partije. Ena izmed najpogostejših, ki je usodno odločila tudi v naši spodnji partiji, je tvegana igra na zmago za vsako ceno, ki jo zahteva trenutni položaj v turnirskem stanju točk. V Münchenu je neprestano vodil Stoltz in Aljehin si je zaman prizadeval, da bi ga po točkah dohitel. Neprijetno je v takem primeru, če se zlasti partija proti precej slabšemu nasprotniku razvija v obupen remis, dočim je pri tem tekmec svojo partijo spet dobil. Tedaj se prične divji ples, zamotavanje pozicije, lov za nasprotnikovo napako in neredko tudi lov za bežečimi minutami. Brezobzirna igra na zmago lahko prinese zmago ali pogubo.

Igra na zmago mora biti osnovana bodisi na materialni ali pozicijski prednosti. Če se prednosti in slabosti obeh igralcev približno izravnavajo, če so si enakovredne, potem je pozicija izenačena, v ravnotežju. Ako si pri tem hočemo nasilno ustvariti neke izglede, ki jih sama pozicija še ne nudi, tedaj si moramo predvsem oslabiti lastno pozicijo. To se navadno tako zgodi, da predrzno ženemo kmete proti sovražniku, ne glede na to, če moremo v njih in za njimi nastale slabe točke zadostno kriti, ali pa vržemo svoje sile na nek sovražnikov odsek, pa zato oslabe drugi naši položaji, ki jih potem lahko ali že nasprotnik napada. Pač je v vsakem boju nekaj tveganja, gre samo za stopnjo drznosti. Kdor odločneje poskuša z zmago, bo večkrat zmagal kot oni, ki mu sploh ni do nje, zato bo pa na drugi strani tudi večkrat izgubil, kakor oni, ki se zadovoljuje z remijem, s kompromisom. Čim večja je igralska premoč na strani predrzneža, tem večja je verjetnost zmage, tem manjši riziko, kolikor ne vplivajo še drugi razlogi. Tako je s tem poganjanjem za uspehom v šahovski partiji in v življenju.

(Partija bo sledila prihodnjič)

IZ UREDNIŠTVA:

G. N. Š. Novo mesto: Vaš dopis nas je prav razveselil, posebno pa še, da smo spoznali enega izmed redkih slovenskih šahistov, ki se razveseljujejo s sestavljanjem problemov. Reči moram, da imate prav dober smisel in prijem, dasi se ne dajo prikriti vplivi tujih vzorov. Posebno četrta naloga se nam zdi preveč znana. Dva problema sta preenostavni končnici. Pet- in šestpotezni nalogi sta dobri. Priporočamo, da se vržete na probleme z mati v dveh ali treh potezah in z manjšim številom figur. Pošljite kmalu še kaj na ogled, pa bomo kakega odbrali za priobčitev. Kakšno problemsko teorijo ste preštudirali? Šahovske razmere se bodo sčasoma gotovo poboljšale, da si boste lahko našli primernega tekmeca. S šahovskim pozdravom!

K problemu št. 134

Nadaljevanje rešitve

Črni skakač h8 gre na f8!

F. 1. ...Sd7. 2. Tf4! Sb6+ 3. K×a5, e5. 4. Sa3+ — 2. ...Sc5+ 3. S×c5, ab4. 4. L×a7. — 2. ...e5. 3. Sa3+ Kd4. 4. Sb5+.

Ponavljamo pozicijo problema: **Beli:** Ka4, Tf6 in g1; Le7 in e4; Sb1 in f1; Pb4, c2, g5. — **Črni:** Kc4; Sd8 in f8. Pa7, a5, b2, c3, d6, e6, g2, L4.

Glavni varijanti, ki vsebujeta témo problema:

G. 1. ...e5, 2. Lc5!, ab4. 3. L×a7, gf1D. 4. Tb6.

H. 1. ...Sg6, 2. Sa3+, Kd4. 3. L×g2 (grozi 4. Sb5+ in 5. Se3 mat) a6. 4. Tf3.

I. 1. ...Kd4 (sporedna varijanta, ki prehaja v H-varijanto). 2. L×g2, Sg6. 3. Sa3, a6. 4. Tf3.

Pota mladosti

LJUBEZENSKI ROMAN IZ DANAŠNJIH DNI

16. nadaljevanje

Kakšen človek je to? Ali ne misli samo na Martinino premoženje, na njeno doto in na njen položaj kot na edinko bogatega očeta? Če bi bilo to res, potem bi pač morala nemudno odpotovati domov. Bila je prepričana, da bi takoj uganila, kakšen človek se suka okrog njene hčere, čeprav navadno matere poslednje ugotove. Hkrati se je, kakor vsaka mati, prestrašila misli, da bi Martina že odšla iz hiše, saj je že zdaj dovolj pusto in prazno, če je samo en dan ni doma. Bilo bi prezgodaj... Prezgodaj, zakaj vse kaže, da še ni prišel čas, ko se bo njen mož spet vrnil k njej.

Neverjetno, kako hitro teko dnevi! Obema, Milki in gospe Skalarjevi je bilo, kakor da živita na otočku, ki moli iz vode sredi kipečega oceana, čigar valovi udarjajo ob skalovito obal, toda vse iznova in iznova se odbijajo in vračajo v daljo. Na otočku je vse mirno, dobro in lepo. Kakor hitro bo barka spet odrinila na morje, se bo morala sprijazniti z valovi in pustiti, da jo bodo gnali, kamor jih bo volja...

XV

»... pozdravlja te tudi tvoja prijateljica Alenka, in hvala za kartico!« je pripisala Alenka na Tonetovo pismo, namenjeno Milki v Makarsko.

»Ali se pelješ zdaj v mesto?« ga je vprašala, natikajoč si rokavice in ozirajoč se po preprosti sobici, ki je v njej preživljal Tone prav gotovo važno razdobje svojega življenja.

»Da, ali hočeš z menoj? Na dež kaže.«

Alenka je prikimala. Namenila se je, izkoristiti dve uri popoldanskega prostega časa, da gre k frizerju in opravi nekaj nakupov. Bila je dobre volje ob misli, da je že jutri težko pričakovana nedelja, hkrati jo je pa motila misel, da bi utegnilo deževati. Koliko lepše in prijetnejše bi bilo, če bi bilo lepo vreme in bi se lahko odpeljala nekoliko dalje iz Ljubljane, v Kamniško Bistrico, na Polževo ali proti Gorenjski.

Vzdihnila je in sedla v avto. Ko je v ogledalcu pred seboj zagledala svoj obraz, se je nehote namuznila. Čeprav se ni nikoli domišljevala na svojo zunanjost, jo je vendar razveselilo, če je videla, da pogled nanjo zbuja včasih v njej in ljudeh isto veselje, kakor pogled na lepo sliko, poslušanje nežne godbe, doživetje nečesa globokega in presenetljivega...

Veselila in jezila se je misli, kako težko pričakuje jutrišnjega popoldneva. Čeprav je tako malo govorila z njim — tisti večer je samo še enkrat prišel ponjo — je čutila, da ju je tistih nekaj besed zbližalo bolj, kakor bi bila pričakovala. Nikoli si ni želela, da bi smela svoje misli in težave zaupati drugemu človeku, zato tudi ni imela potrebe po prijateljicah in je veljala po krivici za visoko. Bila je dovolj močna, da je nosila svoja veselja, pa tudi svoje gorje sama zase in je bila ponosna na to svojo zmožnost. To, tukaj je bilo pa nekaj drugega. Vsaka njegova misel je v njej našla odmev in sprožila novo misel, novo spoznanje. In prav tega duševnega zbližanja se je veselila bolj kakor vseh zunanjih dokazov njegove naklonjenosti, ne sluteč, da bi jih pogrešala, če jih ne bi brala v njegovih občudujočih pogledih.

Ali je to tista velika ljubezen, ki o njej sanjari vsako mlado dekle, ki o njej pišejo v poceni romanih, ki jo v tolikih variantah srečaš v zaljubljenih filmih, ki polnijo dvorano? Ali je to ljubezen z običajnim ‚srečnim koncem'?

Če bi bila Alenka ena izmed preprostih deklet iz množice, bi si dejala: da bi vsaj bila to tista dolgo pričakovana ljubezen! Da bi se vsaj kar najbolj preprosto in enostavno končala! Zakaj ta dekleta instinktivno slutijo, da je takšna ljubezen najbolj v okviru splošnosti in zato najmanj zamotana in nevarna. Ker je bila pa Alenka ..ekoliko komplicirano moderno dekle, jo je misel, da bi bila njena ljubezen ena izmed mnogih, motila in ker je bila še zelo mlada, si je podzavedno želela, da bi ne bila ta ljubezen ne enostavna in ne preprosta...

Kako bo spravila svojo ljubezen v sklad z zunanjim svetom? To vprašanje jo je mučilo bolj, kakor bi bilo potrebno, saj je bila vendar samostojen in svoboden človek. Če bi se Alenka bolje opazovala, bi spoznala, da misli predvsem na Skalarja in na njegovo družino. No, da bi Skalar igral še kakršno koli vlogo v njenem življenju, toda kot rahločutna ženska je čutila, da se je od tistega večera nekaj med njima spremenilo, ali na bolje ali na slabše, tega zdaj še ni mogla vedeti.

To izpremembo je začutila takoj tisti večer, ko je nehala plesati z Markom in so jo prevzeli še mnogi drugi plesalci; videla je, plesoč mimo buffeta, da jo hišni gospodar kritično in pozorno opazuje. In čeprav je pričakovala, ni prišel ponjo za ples, čeprav je po vrsti plesal z vsemi povabljenkami, kakor je to na takšnih prireditvah v navadi. Alenka se je čudila, hkrati ji je pa dobro delo, da ji ni treba govoriti z njim, ne poslušati njegovih poklonov, ki so jo zmerom nekoliko zmedli in ne biti na preži, da daješ duhovite odgovore na tvegana vprašanja.

Tudi pri delu se ji je zdel Skalar drugačen. Če je poprej večkrat med narekovanjem prenehal in na lepem pričel zaseben razgovor, če je kdaj pa kdaj tudi njo vprašal za njeno osebno mnenje o kakšni poslovni zadevi, se je zdaj odmaknil od nje in nikoli več ni prešel meja suhe stvarnosti. Ko je nehal delati z njo, jo je odslovil vljudno, toda suho, pri kosilu je trmasto molčal, pogosto je pa tudi jedel zdoma, kar se Alenki na koncu koncev ni zdelo tako čudno, saj mu je bilo včasih bolj pri roki in tudi žene ni bilo doma.

Od vseh se je najbolj izpremenila Martina. Postala je živahna in dobrovoljna, zaupala je Alenki, da ima rada Markovega prijatelja Jurija in jo pri tem tako zvedavo gledala, kakor da bi z njene strani pričakovala podobnega priznanja. Alenka je pa skrbno varovala svoje skrivnosti, zakaj zavedala se je, da takšna skrivnost ni samo njena, temveč tudi nekoga drugega. In zato je vendar ni imela pravico razodeti vsemu svetu...

Ali bo prišel tudi, če ne bo lepo vreme? Seveda, saj se glede vremena nista nič določenega domenila! Rada bi preživela z njim vse popoldne in še večer, toda zavedala se je, da ji bi dež prekrižal načrte. Zato se je nejevolino ozrla v zastrto pomladansko nebo, ko je izstopila iz avta in se poslovila od Toneta.

»Ali je tudi vas vreme razočaralo?« je vprašal Marko Alenko, ko je, zavita v dežni plašč, sedla na Markovo desno.

»Da, nekoliko,« je odgovorila, čeprav ni hotela priznati, da jo je današnji dež skorajda spravil ob vse veselje.

»Veste, česa sem se domislil, ko sem vozil semkaj k vam? Danes zvečer bodo peli v operi ‚Traviato'. Mislil sem, če bi hoteli... kupil sem dva sedeža v parterju. Če se vam ne ljubi, nič ne dé, povabil bom prijatelja. Jaz sam priznam, da me žalostna zgodba o nesrečni dami s kamelijami vse iznova prevzame.«

Alenka se je razveselila tega predloga. Torej je že prej mislil na to, da bi preživel z njo tudi večer? Oh, in kako rada gre v opero! Saj je kar žejna glasbe, tistega blaženega pričakovanja, preden se razgrne zastor in tistega ganotja, ki te prevzame, ko doživljaš srečno, pa tudi usodno ljubezen glavnih junakov.

»Rada,« je odgovorila, »toda kam zdaj? Preden grem v gledališče, se moram še preobleči, zakaj zdaj sem čisto športno oblečena.«

»Lahko bi se popeljala po okolici. Rad se vozim v dežju. Kadar je lepo, se mi zdi, da bi moral imeti motor, zakaj le potem si zvezan s cesto, le na motorju čutiš, kako drči cesta izpod koles in kako se razgrinja zmerom nova pred teboj. V tej škatlici se pa čutiš ob lepem vremenu utesnjen, medtem ko imam v dežju občutek, da plavam v zaprti barki po jezeru, deževne kapljice bijejo ob okno, kolesa imajo poseben ritem na blatni cesti, ti pa lepo udobno sediš in si ločen od mokre narave samo s pridobitvami moderne tehnike, ki ti omogočajo, da ostaneš tudi sredi najhujšega naliva suh.«

»Da, tudi meni je všeč vožnja v dežju, zakaj po pravici povem, ob lepem vremenu rajši hodim peš, kakor da se vozim v zaprtem avtu,« je priznala Alenka.

Med tem pogovorom sta zavila iz Rožne doline na Večno pot. Marko je počasi in zanesljivo krmilil avto. Alenkin pogled je obstal na njegovih rokah, ki so držale krmilo. Bile so rjave, drobne, z dolgimi prsti, toda po zanesljivem prijemu so delale vtis čvrstosti. Napol umetniške, napol praktične roke, je ugotovila sama pri sebi Alenka in se nasmehnila. Te roke so se tako dobro podale k njegovi lepo oblikovani glavi, k njegovemu ponosnemu zatilniku in resnim, zamišljenim očem. Hkrati se je spomnila na sličico, ki jo je bil narisal prvič, ko jo je videl, tedaj ko je jokala ob brezi.

V 24 URAH

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice itd. Pere, suši, monga in lika domače perilo. Parno čisti posteljno perje in pub

tovarna JOS. REICH LJUBLJANA

»Kje pa imate skico, ki vas je takrat spravila v tako dobro voljo?« je radovedno vprašala, pričakujoč, da jo bo morda potegnil iz listnice, ali pa dejal, da jo je bil že kdaj vrgel v koš.

Marko se je hitro ozrl vanjo in zdelo se ji je, da je v zadregi. Ta njen občutek je še podkrepila lahna rdečica, ki se je pokazala na čelu in takoj izginila. Zdaj je še podžgal njeno radovednost. Kakšna skrivnost se skriva za tem visokim čelom?

»Ali naj vam povem resnico? Ali se ne boste jezili?«

»Najbrže ne. Na srečo imam smisel za humor, in to je največ, kar sem podedovala po svoji materi. Ali ste si z njo skuhali čaj? Ali je romala v koš?«

»Ne eno ne drugo. Še vse hujše.«

»Torej ste jo strgali, ker ni bila dobra?«

»Tudi ne. Ali vam je toliko do tega, da veste, kje je ta košček papirja?« je nalašč malomarno vprašal Marko in jo pozorno pogledal.

V ostrem, toda zanesljivem ovinku je zavil proti Podutiku in lahen srh ga je spreletel ko je začutil, kako se je Alenka nehote nekoliko naslonila nanj. Hkrati je dejala:

»Da, zelo rada bi vedela, kaj se je zgodilo s tisto sličico.«

»Torej poslušajte: Bil sem radoveden, ne, želel sem izvedeti, kdo ste. Moj prijatelj Jurij, saj ga poznate, je pomotoma mislil, da ste Skalarjeva hči. In kakor sem obljubil, sem poslal sličico ‚gospodični Martini Skalarjevi', misleč, da ste to vi. Ta pomota je imela zo posledico Jurijevo poznanstvo z gospodično Martino in vse tisto, kar se je pozneje izcimilo in tega poznanstva. Kje je najina sličica, to pa vé samo Bog. Gotovo že na kakšnem smetišču...«

Alenka ga je presenečeno poslušala. Torej ni slučajno prišel na Martinino zabavo. In mislil je, da je ona Martina. Držal je bil obljubo in poslal sličico, toda na napačen naslov. Dejal je ‚najina sličica', ne vedoč, kako jo je nehote razveselil. Njegovo priznanje jo je osrečilo bolj, kakor je bila pričakovala.

»Tako je v vsaki smoli tudi nekaj sreče,« je tiho dejala. »Vaša pomota je povzročila v Martininem življenju srečen preokret, ki je, skoraj bi dejala, spremenil tudi njen vihravi značaj. In vaša sličica je nehote pomagala tudi meni, zakaj poprej so mi bile muhe domače hčere edina neprijetnost, ki sem jo morala prenašati v svoji službi.«

»Počenši od sličice se tako rekoč že dolgo poznava. Skoraj štiri mesece.« Marko je zavrl avtomobil, tako da je počasi drsel po ozki cesti med drevesi, kjer se je na svežem listju svetila mokrota in so se veje zdaj pa zdaj kakor z vzdihom sprostile teže kapljic, ki so padale na streho avta.

»Tudi jaz imam občutek, kakor da vas že dolgo poznam,« je priznala Alenka in se spomnila, da govore vsi zaljubljenci na prvem sestanku isto. In vendar je bilo to, kar je bila dejala, iskreno in resnično! Da pa ne bi izzvenelo banalno, je hitro pristavila: »Zelo malo znancev in prijateljev imam. Včasih se mi zdi, da živim sama v nekem tujem, daljnjem svetu, kjer se nikogar ne dotikam in nikogar ne poznam. Prav zato se čutim pogosto tako samotna. V vaši bližini sem sirna in zadovoljna, ker čutim, da sva si podobna. Ne po značaju, kakor tako površno pravimo, temveč po tistem notranjem bistvu, ki je za vsakega izmed naju najbolj lastno in značilno. Mislim, da bova dobra prijatelja.«

»Upajva,« je pritrdil Marko, zakaj besede, ki jih je bila dejala, so mu bile kakor iz srca vzete.

Ko je pozneje Alenka premišljevala, kaj vse sta se še tisti dve uri pogovarjala, se ni mogla ničesar več spomniti. Bodisi zato, ker se je z vročičnim pričakovanjem pripravljala za gledališče in so se njene misli mudile že tudi drugje, bodisi zato, ker sta tisti dve uri minili tako hitro, kakor bi trenil. Samo to je vedela, da se ji je zdelo vse, kar je bil dejal, premišljeno, upravičeno in resnično. Tudi on ni nikoli ugovarjal njenim idejam in je vsemu razumevajoče pritrjeval.

‚Idealna zakonca', je pomislila, ‚in dolgočasna', je pristavila sama pri sebi. Ura je bila sedem, večerjala je sama, zakaj Martina in Skalar sta bila zdoma. Bila je tako razburjena od pričakovanja, da je skoraj pozabila jesti in jo je Ivana začudeno gledala, ko je odnašala skoraj tako polne skodelice, kakor jih je bila prinesla na mizo. Ivana je ugotovila sama pri sebi, da se od dne, ko je bila odpotovala hišna gospodinja, kar množe čudni in nenavadni simptomi v hiši. Gospod nikoli več skoraj ni jedel doma, gospodična Martina in Alenka sta pa tudi tako malo jedli kakor ptičici. ‚Tukaj nekaj tiči', je ugotovila Ivana, toda ker je bila premalo psihologa, še ni ugotovila, ali je tisto, kar ‚tiči' slabo ali dobro. Zanesla se je pa na svoje zmožnosti, da bo kmalu uganila, kako in kaj.

Da gospodična tajnica danes ne jé, še ni tako čudno. Popoldne je prišel ponjo tuj avto in zdaj se spet oblači, da bo šla ven. Tudi gospodična Martina ima svoje muhe, sicer pa ta že od nekdaj ni dosti jedla, boječ se za svojo vitko postavo. Da, da, ti mladi ljudje... čisto drugačen okus imajo kakor zrel človek. Toda gospod? Zakaj pa ta ne bi jedel? Saj vendar ni tako navezan na gospo, da bi žaloval za njo. No, Ivana že ve, da je gospod že marsikdaj skočil čez ojnice, pa je vseeno in z imenitnim tekom jedel... Zdaj pa hodi okrog nasršen in slabe volje, ostaja zdoma pozno v noč in kar nekam postaral se je te dni. Da se ga le ne bi lotila kakšna bolezen, je zaključila Ivana naposled svoje premišljevanje in kritično premerila od nog do glave Alenko, ki je prihajala po stopnjicah, oblečena v kratko, črno, večerno obleko. Živčno je pogledala na ročno urico. Marko je dejal, da bo prišel ponjo ob pol osmih, zdaj je pa komaj četrt. Seveda se je spet prezgodaj oblekla!

Oblekla si je plašč in odšla na vrt. Nehalo je deževati in med krpastimi oblaki so se svetile redke zvezde. Z rožniškega gozda so lile vonjave pomladanskega klitja, močne in pronicave po dežju. S slastjo je vdihavala očiščeni zrak; zdaj zdaj bo zavil Markov avto okrog vogala...

Marko! Dogovorila sta se, da se bosta tikala. Toliko skupnega je bilo med njima, da je bilo res čisto naravno, da si bosta rekla ti.

»Ti,« je zašepetala Alenka in prisluhnila svojemu glasu. Priprla je oči. V temi je videla njegove zaupne, dobre oči, ki so se ji smehljale in jo občudujoče gledale. O, kako hitro pride ljubezen, kako gospodovalno se vrine v naše življenje v naše misli!

Pozneje je stisnila plašček okrog telesa. Zdelo se ji je, kakor da sama, čisto sama stoji sredi hladne, mrzle gmote. Šele, ko sta se na koncu sosednje ulice pokazala žarometa avtomobila in je zavil Brezarjev avto okrog vogala, je nenadna poza izginila, kakor megla v jutranjem soncu.

Molče sta se odpeljala v mesto. Alenki je bilo prijetno čutiti njegovo tiho, zaznavno pričujočnost, kakor da bi se grela spomladi na soncu. Ko se je v garderobi slekla, je začutila v zatilniku njegov pozorni in občudujoči pogled in sladek srh jo je spreletel po vsem telesu.

Navada ljudi je, da v junakih dram, romanov ali novel gledajo same sebe, primerjajo njih srečo, njih veselje in njih trpljenje s svojim življenjem. Tudi Alenka se ni mogla odtegniti temu vplivu, posebno, ker se ji je zdelo, da poje Traviata pesmi, kakor ustvarjene zanjo. Ob veliki ljubezenski ariji v prvem dejanju se je gledala kakor v zrcalu, Traviatini dvomi o ljubezni so jo pretresli in zmedli, kakor da bi jih doživljala sama.

Marko jo je večkrat od strani pogledal. Bila je zatopljena v dogajanje na odru, njene ustnice so bile nežne in strnjene, da ni mogel uganiti, ali so zaprte ali odprte v začudenem strmenju. Čutil je, kako ga omamlja nežna črta blesteče belega vratu, izgubljajoča se v gubah obleke.

Njegove misli so bile preveč pri njej, da bi mogel slediti dejanju. Kakor iz daljave so božali njegovo uho zvoki znane glasbe in pesmi kakor nevsiljiva spremljava njegovega občutja. Zdaj se je zavedal, da je skoraj da dosegel tisto, kar si je bil tako dolgo želel, ne zato, ker sedi to milo, čudovito bitje ob njegovi strani, temveč zato, ker je prav in čisto takšna, kakršno si je želel.

Sam si ni znal pojasniti, zakaj je prav on deležen takšne sreče. Ob njeni nežni milini se je zdel sam sebi okoren in zdaj se je sramoval svojega prejšnjega pojmovanja žensk, po katerem naj bi bile lepe ženske tope in sebične, povprečne pa komaj dobre, da se oženiš z njimi. Zdelo se mu je, da je s takšnim prepričanjem delal krivico ne samo vsemu ženstvu, pač pa posebno njej in jo je v mislih prosil odpuščanja za to.

Humor

V muzeju

Paznik obiskovalcu: »Gospod, tu ne smete sedeti, saj vendar vidite, da je to stol Ludovika XIV.«

»No, no, nikar se ne razburjajte,« pravi obiskovalec,« bom že vstal, kadar bo prišel.«

Dolgo je že

»Kako dolgo je pa vaša hči že zaročena, gospa Peteršiljčkova?«

»Če sešteem vse njene zaročence, približno šest let.«

Velika družina

Oče: »Torej z mojo hčerjo bi se radi poročili. Ali boste pa lahko preživljali družino?«

Ženin: »Seveda, saj imam dobro službo.«

Oče: »No dobro, mislim, da že veste, da nas je deset.«

Moderni otrok

Mali Jakec pokuka skozi vrata: »Očka, tvoje davčne terjatve sem že napisal, ali je moja domača naloga že gotova?«

Med turisti

»Veš, Miha, tole steklenico žganja mi je dala na pot moja zaročenka in je dejala, da moram pri vsakem požirku misliti nanjo.

»Krasna kapljica, kaj,« pravi drugi, »daj, da še jaz malo pomislim nanjo.«

Previdnost

Mali Tonček gre z mamo na sprehod. Nasproti jima pride neki gospod. Videti je, da se namerava ustaviti.

»Mama, nikar ne dovoli, da te ta gospod nagovori!« zašepeta Tonček.

»Beži, norček, veš da ne bom govorila s tujcem.«

»Saj ni tujec, moj učitelj je.«

Požiralec mečev je bolan

Požiralec mečev se vrne od zdravnika.

»Kaj ti je pa zapisal?« ga vpraša tovariš.

»Zelo strogo dieto.«

»Kakšno?«

»Odslej ne smem več požirati mečev in bodal, kvečjemu vsak dan dva do tri žeblje.«

Zagovoril se je

»Tone, le kako si mogel izgubiti poročni prstan?«

»Saj sem ti že ves teden govoril, da zašij gornji, desni žep telovnika.«

Preprosto

»Moja žena me nikoli ne vpraša, kam grem...«

»Izredno...«

»... ker gre zmerom z menoj.«

Srečni materi

»Verjemite mi, ljuba moja, moj otrok je najlepši otrok na svetu!«

»To je pa res čuden slučaj.«

»Kako to?«

»Moj je namreč tudi.«

Pri zdravniku

»In kako kaj vaš tek, gospa Korenčkova?«

»Slabo, slabo! Zdaj mi še tiste jedi ne dišijo več, ki ste mi jih prepovedali.«

Najhujši izpit

Izpiti so huda reč.

Študent brzojavi svoji materi: »Pri izpitu padel! Pripravi očeta!«

Čez dva dni dobi odgovor: »Oče pripravljen! Pripravi se ti!«

Razumljivo

Jutro po družinskem praznovanju:

On: »Ne vem, kako, toda že ves čas imam občutek, kakor da sem si z neko pijačo pripalil želodec?«

Ona: »Ti se še čudiš! Saj si danes ponoči pil iz termoforja na moje zdravje.«

Ribiča

»Za božjo voljo, že leta in leta lovita skupaj ribe in tako dobro se razumeta, danes pa na lepem takšen vik in krik!«

»Danes sva pa tudi ujela prvo ribo!«

ITALIJANŠČINA ZA SLOVENCE V BESEDI IN SLIKI

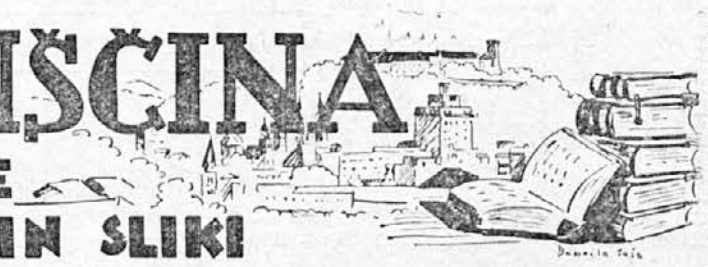

Salvare capra e cavoli

Tonino, fanciullo curiosissimo, apriva tutti i libri che trovava, e dove gli cadessero gli occhi, letto un pochino, voleva che Riccardo, suo fratello maggiore, glielo spiegasse; e guai se non lo contentava li su due piedi! Gli tirava la falda del soprabito, gli dava dei pizzicoti, gli urlava attorno strepitando come un demonietto, che era una vera disperazione.

— Lasciami stare, gli diceva un giorno colle buone Riccardo; oggi non posso badarti, non posso. Son vicini gli esami... Sai che non ci si scherza! Dopo, sarò tuo giorno e notte, ma adesso...

— La notte dormo io! interruppe Tonino. Non voglio mica farmi brutto come te, che sei un'ombra! Per questo poi, basta il giorno e ce ne avanza!

— Sì, sì, hai ragione; ma adesso vattene, fammi il piacere.

— Andarmene? Neanche se mi bastoni! Io non mi muovo di qui, finchè Voi, signorino, non mi avete detto per filo e per segno che senso c'è in questi due versi d'un certo... aspetta che guardi il frontespizio... d'un certo Cecchi. Sono commedie, e dove ho inciampato io, è qui nella prima scena del secondo atto dello Spirito: «...si può fara in mo' da salvar la capra e i cavoli».

— È una storia troppo lunga, non posso; replicò Riccardo schermendosi.

— O mangiare questa minestra o saltare questa finestra, canterellò quel bricconcello sedendosi patriarcalmente su una poltrona.

— Seccatura! Da oggi in poi, quando son qui che lavoro, metterò tanto di catenaccio alla porta. Mi prometti di scapare subito finito il racconto, mosca cavallina?

— Lo giuro! rispose con burlesca solennità il fanciullo.

— Attento. Uu contadino viaggiava a piedi, tirandosi dietro con due cordicelle, da una parte un lupacchiotto, dall'altra una capra; e per di più teneva sotto l'ascella un mazzo di cavoli per cena. Arrivato a un fiumicello, non essendoci ponte, gli conveniva passarlo a guado, e più di una cosa per volta non poteva trasportare di là. Sentiamo, come avreste fatto Voi, dottorino!

— Io... rispose Tonino pensandoci su, io... avrei portato prima i cavoli.

— Bravo! Intanto il lupo ti mangiava la capra!

— Hai ragione, soggiunse mortificato, mi è scappata. Volevo dire: la capra.

— E poi?

— E poi... i cavoli.

— E la capra, scioccone, se li sarebbe mangiati con un gusto matto e addio cena.

— È vero, guarda che stordito; oggi non ne azzecco una.

— Ah! ecco, disse poi con aria di trionfo, ci voleva tanto? Avanti a tutto il lupo, poi i cavoli e da ultimo la capra.

— E mentre tu te ne vai di là col lupo, la capra...

— È vero, è vero, gridò il ragazzetto, e dandosi vinto, concluse: Io non sarei stato buono a cavarmene.

— È buono però il vino, che la sa lunga, si vede. Lui salvò capra e cavoli, e fece così nascere il proverbio, che tu non capivi, e che in sostanza significa: Salvare una cosa o una persona, senza pregiudizio di altra: far del bene a uno senza danno di altri ecc. Sai dunque come fa lui? Principia col trasportare all'altra sponda la capra; torna, piglia il lupo, riguada con esso e lo lega, e retrocede non la capra: la lascia, e traghetta i cavoli, e da ultimo la capra.

— Bene! bravo! gridò battendo le mani Tonino; e corse di furia dalla sorellina e facendole attorno un baccano da non dirsi — Vuoi saperla anche tu? — le disse: Un contadino andava per una strada...

Razlaga besed

salvare rešiti.
capra f koza.
cávolo m zelje.
Tonino (pomanjševalnica za Antônio) Tonček.
fanciullo m deček, otrok.
curioso radoveden; poseben, čuden.
aprire (nepr. glag.) odpreti.
un pochino malce.
dove gli cadéssero gli ôcchi kjer je ravno odprl [knjigo] (dobesedno: kamor so mu oči padle).
spiegare (spiêgo) razviti, razložiti.
guai (guáj) gorje!
lì su due piêdi pri priči, na mestu.
falda f proga; *falde del soprábito* (m) krajci površnika.
dare dei pizzicôtti uščipniti.
urlare rjoveti.
attorno okrog, okoli.
strepitare (strêpito) razgrajati.
demonietto m vražiček, hudiček.
lésciami stare pusti me pri miru.
colle buône izlepa.
badare paziti.
esame m skušnja, izpit.
non vôglio mica saj nočem.
farsi brutto grd postati.
ce ne avanza je več ko dovolj.
váttene pojdi! *(andarsene,* nastalo iz *andare + si + ne).*
neanche niti tedaj ne.
bastonare (pre)tepsti (s palico).
muôvere (nepr. glag.) premakniti.
finchè dokler.
signorino m gospodič.
per filo e per segno čisto natanko, od konca do kraja (*filo* m nit; žica; *segno* m znamenje).
frontespizio m naslovna stran.
Cecchi florentinski komediograf (1518—1587).
inciampare spotakniti se.
in mo' (in mô) = *in môdo* na način; tako.
schermirsi (u)braniti se.
replicare odgovoriti, odvrniti.
o mangiare questa minêstra o saltare questa finêstra (svobodno prevedeno): požri ali pa pogini!
canterellare (-êllo) popevati si.
bricconcêllo m paglavec, navihanec.
sur (pred *uno*) = *su.*
poltrona f naslanjač.
seccatura f nadlega.
catenaccio m zapah.
scappare uiti; pobrisati jo, izginiti.
mosca f muha; *mosca cavallina* konjska muha, podrepna muha.
giurare priseči.
burlesco šaljiv.
cordicêlla f vrvca.
lupacchiôtto m majhen volk.
ascêlla f pazduha.
mazzo m sveženj; šop; *mazzo di cávolli* zeljnata glava.
cêna f večerja.
fiumicello m majhna reka, potok.
non essêndoci ponte ker tam ni bilo mostu.
gli conveniva je moral *(convenire,* nepr. glag.).
passare a guado prebresti.
dottorino m vsevedež (v porogljivem pomenu).
soggiúngere (nepr. glag.) dostaviti.
mortificato osramočen.
mi è scappata zarekel sem se.
scioccone m velik bedak, velik tepec *(sciôcco* m tepec, norec).
gusto matto velik užitek.
stordito m bedak.
non azzeccarne una niti enkrat ne prav zadeti.
ci voleva tanto? ali je bilo treba toliko? [namreč: ugibati, napenjati si možgane, i. sl.]
di là na drugo stran (reke), na drugi breg.
ragazzetto m fantiček.
dándosi vinto = si diêde vinto, dobesedno: se je dal (t. j. priznal) poraženega *(dare,* nepr. glag.; *vincere,* nepr. glag.).
êssere buôno a zmožen biti za.
cavare izkopati; *cavársene* izmazati se [iz zadrege].
villano m kmet, kmetavz.
saperla lunga prevejan biti *(sapere,* nepr. glag.).
náscere (nepr. glag.) roditi se, nastati.
pregiudizio m škoda.
danno m škoda.
principiare začeti.
sponda f breg.
tornare vrniti se.
pigliare zgrabiti.
legare privezati.
riguadare spet prebresti.
retrocêdere (nepr. glag.) vrniti se [nazaj].
traghettare prepeljati (čez vodo).
di fúria kar so mu noge dale.
baccano m hrup, trušč.
da non dirsi nepopisen.
salvare capra e cávoli * je torej v sorodu s slovensko frazo »da bo volk sit in koza cela«.

Vanità di musicisti

Un pubblicista italiano, Americo Scarlati, scrivendo con molto umorismo che la musica, che egli più gusta, è quella che compone lui, parla anche della vanità dei veri musicisti.

Nella musica che io compongo — scrive egli — so rinvenire certe sublimi espressioni che, naturalmente, nessun altro vi troverebbe! La stessa cosa, per quanto ho potuto osservare, avviene più o meno in tutti coloro che si dilettano di comporre musica, ed avviene in grando tanto più elevato nei grandi musicisti, i quali, il più delle volte, non sanno neppure nasconderla o almeno velarla.

Non dobbiamo quindi meravigliarci se il grande Spontini, ritenendo la propria musica migliore di tutte, osava chiamare un «cadavere» il «Roberto il diavolo» di Mayerbeer e una «fanciullaggine» il «Freischütz» di Weber.

Händel era tanto entusiasta della propria musica, da confessare candidamente che si sarebbe sentito capace di uccidere chi ne avesse detto male.

Berlioz soffriva dei trionfi altrui, perchè offuscavano i suoi, e giunse persino a scrivere, con impareggiabile candore: «Se avessi potuto mettere un barile di polvere sotto al teatro, per farlo saltare in aria con tutto il pubblico durante la rappresentazione del «Barbiere» di Rossini, affermo sinceramente che lo avrei fatto volontieri!»

Di fronte a espressioni tanto vive di vanità musicale, diventa quasi modesta la risposta d' Mascagni a che si congratulava con lui pel suo «Ratcliff», dicendogli che è un'opera wagneriana. — «Sicuro,» rispose il Maestro, «senza però i difetti di Wagner.»

Razlaga besed

vanità f nečimrnost.
musicista m glasbenik.
pubblicista m pisatelj; časnikar.
umorismo m humor, šaljivost.
gustare uživati.
più (t. j. *il più*) najbolj.
compone zloži [skladbo] (*comporre,* nepr. glag.; sed. čas: *compongo, componi, compone, componiamo, componete, compóngono).*
rinvenire (nepr. glag.) [spet] najti.
sublime vzvišen.
espressione f izraz.
avviêne se pripeti, zgodi (*avvenire,* nepr. glag.).
coloro oni; one.
dilettare (dilêtto) razveseljevati.
nei grandi musicisti (dobesedno: v velikih gl.) pri velikih glasbenikih.
il più delle vôlte (v večini primerov, t. j.) zvečine.
nascóndere (nepr. glag.) skriti;
diventare postati.
almeno vsaj.
velare zastreti.
quindi od tod; zatorej.
meravigliare začuditi.
Spontini ital. skladatelj (1774 do 1851).
cadávere m truplo, mrlič.
fanciullágine f otročarija.
candidamente prislov pridevnika *cándido* bel, bleščeč; čist, nedolžen.
uccidere (nepr. glag.) ubiti.
chi ne avesse detto male ki bi o njej [t. j. o njegovi glasbi] slabo govoril.
soffrire (nepr. glag.) trpeti.
altrúi drugih.
offuscare zatemniti.
giunse je prišel [tako daleč] *(giúngere,* nepr. glag.).
persino celo.
impareggiábile nedosegljiv.
candôre m belina; čistost, nedolžnost.
barile m sod.
pólvere m prah; smodnik.
farlo saltare in ária pognati ga v zrak.
»Barbiêre«, t. j. *»Barbiêre di Siviglia«* »Seviljski brivec«, znana Rossinijeva opera.
di fronte nasproti.
diventare postati.
quasi skoraj.
modêsto skromen.
a chi si congratulava con lui tistemu, ki mu je čestital.
»Ratcliff« znana Heinejeva tragedija, uglasbena po Mascagniju.
difêtto m napaka, hiba.

Človek in knjiga

Ljubljana bere...

Današnji čas je prisilil Ljubljančane, da so postali ljubitelji doma in knjig

Naša kupna možnost je omejena, le malo je pa ljudi, ki bi izložbe radi gledali zaradi izložbe same, in ne zaradi blaga, ki ga nameravajo kupiti. Vendar so tudi v Ljubljani izložbe, ki so častna izjema in pričajo ravno nasprotno: to so izložbe knjigarn, knjižnic, starinarjev s knjigami in knjižnih založb.

Že dolgo je, kar mi je neki prijatelj dejal: Človek, ki je zmožen pol ure v mrazu stati pred izložbo s knjigami, je nedvomno idealist. Po tem sodeč je med Ljubljančani danes dosti idealistov, toda ne smemo pozabiti, da je marsikoga čas prisilil do tega naziva.

V izrednih časih nastanejo izredne razmere. In izredne razmere nas prisilijo, da jim prilagodimo svoje življenje, kolikor praktično moremo. Zaradi varčevanja s kurjavo se bomo iz več prostorov stisnili v enega, sedeli bomo okrog peči kakor v lepih starih časih, klepetali in trli orehe. Naučili smo se, zvečer zgodaj v posteljo in zjutraj zgodaj iz nje. Naše življenje se je stisnilo med štiri stene; skušamo si vanj pričarati vse tisto, o čemer sanjamo, pa nikoli ne dosežemo, odkrivati hočemo neznane svetove, iščemo jih v svoji fantaziji, iščemo jih v knjigah.

Prav gotovo Ljubljančani še nobeno leto niso toliko knjig prebrali kakor jih prebero letos. Včasih še za časopis ni bilo časa, mnogi so se knjigam izneverili in niso odprli knjige vse od mladih let. Mnogi so iskali bučnejših zabav in se vračali tako pozno domov, da ni bilo časa za branje, nekaterim se je pa zdelo doživljanje iz knjig preveč pasivno in so ga visokostno zavračali.

‚Knjiga je naša najboljša prijateljica' je postal za marsikaterega nepotreben in zastarel pregovor, vse dokler čas sam spet ni poskrbel za njegovo sodobnost. Marsikdo, ki se je izneveril branju, se je danes spet vrnil k svojim ‚mladostnim prijateljicam'. čudeč se, kako da jih je mogel tako dolgo pustiti vnemar. Vrnili smo se h knjigam s tistim prijetnim občutkom kakor se vračamo domov po dolgem romanju križem sveta: hvaležni smo jim, da nam dajejo za tako malo vinarjev toliko lepega.

Če se gospodarstveniki pritožujejo, da je ta ali ona veja trgovine zaradi vojne oslabela, o trgovini s knjigami tega ne morejo trditi. Knjiga je spet dobila svoje upravičeno mesto v našem življenju; danes je nakup knjig poskočil, knjiga je postala spet dragoceno in zaželeno darilo, obisk knjižnic narašča vzporedno z dolgimi zimskimi večeri.

V knjižnicah in knjigarnah pólje prav posebno življenje. Gibke roke segajo po knjigah — začaranih svetovih — in jih polagajo strankam na mizo. Že po zunanjem obličju poznavalec loči knjigo od knjige. Ne samo, da ima kriminalni roman narisano mrtvaško roko ali glavo na ovitku, ne samo, da je pri zaljubljenih romanih narisana na ovoju vejica cvetja ali pa obraz deklice z vprašujočimi, pričakujočimi očmi, tudi po vezavi, po obliki, po črkah in papirju ločijo poznavalci dobro in slabo, povprečno od nadpovprečne knjige.

Kdor ima dosti opraviti s knjigami, postane izbirčen. Mislim na tiste srečne amaterje, ki si izposojajo knjige res samo zato, da jih bero in uživajo in ne zato, da bi napisali o njih strokovno kritiko, da bi jo prebrali iz strokovne dolžnosti ali da zadoste zahtevam svoje izobrazbe. Amaterji so najsrečnejši bralci, zakaj edini oni imajo še naravni odnos do knjige.

Te bralce srečaš v javnih knjižnicah, pa tudi v knjigarnah. V knjigarnah imajo to prednost, da jih prodajalec spusti do police, kjer pobožno jemljejo knjigo za knjigo, jo prelistavajo in spet prav tako pobožno polagajo nazaj, dokler se ne odločijo za pravo. Menda je to ocenjevanje knjig najprijetnejše in podobno pokušanju lepo razvrščenih in okusnih predjedi, pripravljajoč se na glavno jed. Mislim, da je edini nedostatek javnih knjižnic ta, da ni mogoče brskati po policah in moraš lepo potrpežljivo počakati, da se te usmili gospodična in te postreže.

V knjižnici srečaš več določenih tipov. Prvi je tako imenovani knjižni dihur. Knjižni dihur prinese vsakokrat polno aktovko knjig — vseh mogočih od ‚računarja za vse' do klasičnega romana ‚Zvestoba do groba' — in odide prav tako s polno aktovko. Knjižni dihur navadno knjige redno prinaša v knjižnico, ne plačuje kazni in je sploh eden izmed stebrov, ki omogočajo javne knjižnice.

Med obiskovalci, bolje obiskovalkami knjižnic so tudi ljubiteljice ljubezni za vsako ceno. To so predvsem dekleta v razvojni dobi, ki so jih včasih predstavljali kot petošolke, danes pa jih srečamo že tudi med tretješolkami. Ondan je takšno dekletce prišlo v knjižnico:

»Gospodična, dajte mi eno knjigo,« je zahtevala.

»Katero pa?«

»Vseeno, samo da je zaljubljena in da se srečno konča.«

Gospodična je segla na polico in ji ponudila precej ošpehano, očitno zelo brano knjigo.

»Ali se pa res srečno konča?« je hotela vedeti mala.

Ko ji je uslužbenka pritrdila, je dekle zadovoljno odšlo s svojim zakladom domov, kjer bo gotovo brala tako dolgo, dokler ne bo prišla do ‚srečnega konca'. Seveda se bo oče jezil zaradi visokega računa za elektriko...

Knjige se v štirinajstih dneh vračajo v knjižnicah, in sicer samo knjige tistih bralcev, ki so dovolj redni, da vrnejo knjige, ko poteče izposojevalni rok. Kajti pri teh potovanjih knjige ne postanejo lepše; če bi znale govoriti, bi povedale marsikatero zanimivo zgodbico.

Poglavje zase so pa tudi obrobne pripombe po knjigah. Včasih ti pokvarijo ves užitek, spet drugič te pa pripravijo v smeh, kjer bi moral biti ganjen do solz. Sprejeti jih je treba kot neizogibnost knjige iz javne knjižnice s tisto trohico humorja, ki ga potrebujemo danes, da ostanemo dobre volje.

Zanimivo je, kako in s čim ljudje zaznamujejo, do kod so knjigo prebrali. Zapognjeni vogali so že iz mode, zdaj najdeš v knjigi žvepleнke, plačane in neplačane račune, poštne položnice, zobotrebce, pilce za nohte, neka vneta bralka je pa vrnila s knjigo celo svojo zapestno uro...

Nadaljevanje na 12. strani v 4. stolpcu

KRIŽANKA

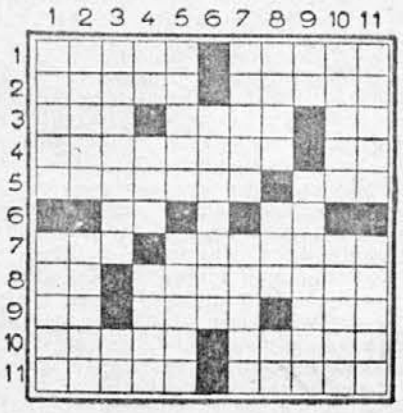

Vodoravno: 1. Smrdljivi bezeg; domovina slovanskih blagovestnikov Cirila in Metoda. 2. Rod Skitov, ki je najprej nadlegoval Bizanc, potem pa odšel v Španijo, kjer so ga premagali Zapadni Goti (5. stol.); vaditi, vežbati. 3. Evropski veletok; sredstvo za določanje količin; pol Drača. 4. Čas, ko sta dan in noč enako dolga (skozi). 5. Večina ljudi jih več ne moli; ponaša se z lepim perjem, zlasti ko barko vozi. 6. Latinsko: ...; enota za merjenje zemeljske površine. 7. Potomec; vzklik, če se kdo razveseli dnij. 8. Glavni števnik; grški vojskovodja, zgodovinar in politik, ki je krasno opisal povratek grških vojakov iz Prednje Azije (4. stol. pr. Kr.) 9. Egipčanski bog sonca; eden izmed treh delujočih ognjenikov v Evropi; žensko ime. 10. Skupina, moštvo (francosko); ruski gruntar. 11. Eden od slovanskih apostolov; potrebna, a često pogrešana vrlina za mirno sožitje med ljudmi.

Navpično: 1. Tja je imel samo muslimanski gospodar dostop; bel konj. 2. Žensko ime; drugačni. 3. Tujka za vsakdanji, plehek; tolmun. 4. Začetnici znanega izumitelja dinamita; največji sesalec; strjen in samostojen kup gmote (dvojina). 5. Pritok Donave na Balkanu; oblika glagola, ki pomeni ne zapustiti kraja, vztrajati na istem mestu. 6. Če ima samo eno ime. 7. Divji, neotesan, v naravni obliki; v računstvu je prepogost ta izraz. 8. Poljedelec; klic, zlasti po nekem modernem občilu; panj (brez j). 9. Vprašalna členica; prerezi, pogledi s strani (lujka). 10. Kaznivo dejanje, sorodno tatvini, samo da je stvar že v posesti storilca; začetnik v neki stvari. 11. Nič vreden; isto kot drugo od 7. navpično, samo v ženski obliki.

*

ČAROBEN LIK

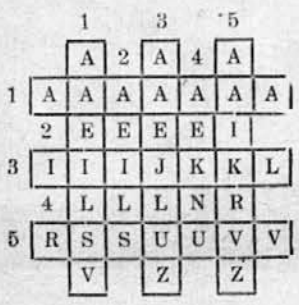

1. zlobna, hudobna; 2. treska, ostružki; 3. havajska kitara; 4. bojišče, torišče; 5. dalmatinska planina.

*

REBUS

D. Tros

ig

Kaj je ta gospod po poklicu?

*

DOPOLNILNICA

ara—; let—; rak—; jok—; pas—; osa—; Rim—; čas—; rog—; tok—; las—; trs—.

vsakemu samostalniku dodaj črko, da dobiš v istem ali spremenjenem redu črk nove samostalnike. Dodane črke povedo v pravem redu ime in priimek našega odličnega pripovednika mlajše generacije.

*

PREMIKALNICA

AMERIKANSKI
PREMOGOVNIK
SPROVESTITEV
KALAMANDARIJA
KRMILČKARJI

V treh navpičnih vrstah se skrivajo trije obrtniki.

*

VODNJAK

V treh curkih vre voda iz nekega kipa sredi vodnjaka. Prvi vrelec napolni vodnjak v dveh urah, drugi v treh in tretji v štirih urah. Odtočna cev pa izprazni vodnjak v eni uri. Vsiljuje se zanimivo vprašanje, če sploh moremo napolniti vodnjak, ako so odprte hkrati vse tri dotočne in odtočna cev in če je to mogoče, kako hitro bi se to zgodilo?

*

UGANKA

Močen je mož in prav tanka ženica,
vendar sta vzorna zakonska dvojica;
kadar zakonske dolžnosti vršita,
kar je razdvojeno, skupaj držita;
To je velika človeštvu usluga,
vse bolj zato njih množi se zadruga.

*

PASNI PROBLEM

Neka koza se pase na travniku in je privezana h kolu s tako dolgo vrvjo, da ji dosegljiva površina travnika nudi ravno za en dan hrane.

Za koliko bo treba naslednje dni podaljševati vrv, da bo koza našla vsak dan zadostno krmo, pri čemer prirasti trave ni treba upoštevati?

*

ZAKAJ

Zakaj vidimo zvezde samo ponoči in zakaj se nikoli ne vidi kaka zvezda znotraj kroga, čigar del je prvi ali zadnji krajec lune?

Rešitev ugank iz prejšnje številke

Križanka: Vodoravno po vrsti: 1. rokodelec. 2. pelod, Levec, 3. ov, lepa, Ala. 4 dar, Jena, ar. 5. zlatar, raki. 6. e, na z, E. M (Eduard Manet), n. 7. mlaj, Ibsena. 8. lj, olje, nor. 9. Jud, vada, Sn, 10. obilo, Numea. 11. Aravkanec.

Zlogovnica: 1. direndaj. 2. radič. 3. Enare. 4. Veles. 5 okolje. 6. slez, 7. veda. 8. orel. 9. Bolgari. 10. obrv. 11. Drava. 12. Eros. 13. Ulrik. 14. sever. 15. poziv. 16. esej. 17. vino, 18. agent. 19. ljubiti. 20. eter. 21. Tesla. 22. Edison. 23. dleto. 24. Azov. — Drevo svobode uspeva le tedaj, če se zaliva s krvjo tiranov.

Trikotnik: 1. ol, pol, lopa, polna. Apolon, o Polone! Napoleon.

NAŠA NOVA PRAVLJICA

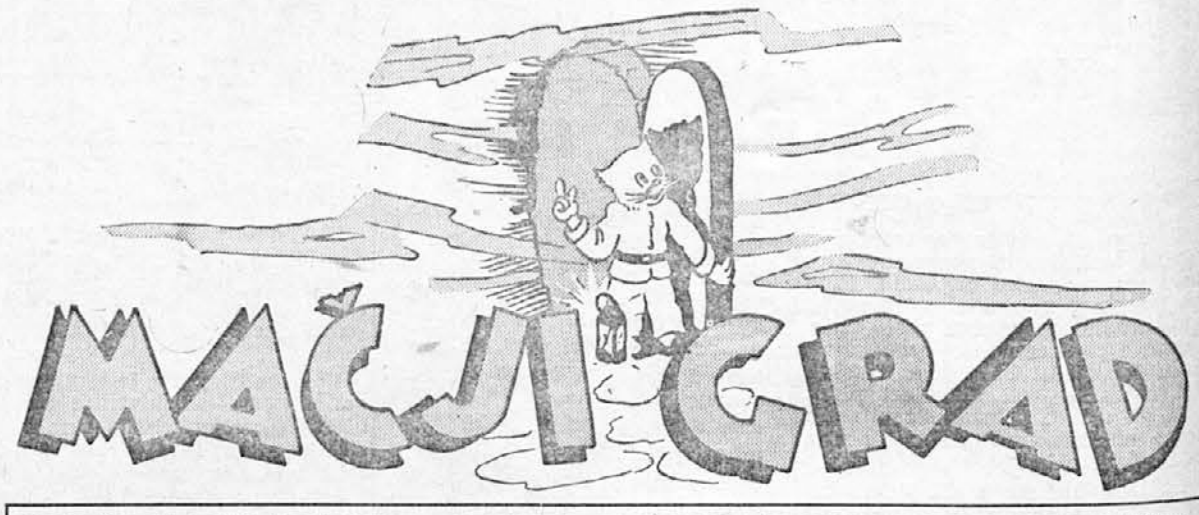

IZVIRNA ISTRSKA PRALJICA * BESEDILO JE NAPISAL IN RISBE NARISAL STRIC MIŠKO

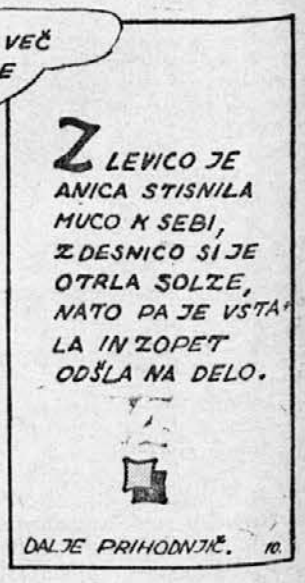

ČRNA KRINKA

• ROMAN •

13. poglavje

TRIJE NA ŠTEVILKI 18

»Ali se bojiš?« sem zaslišal, kako je Gina vprašala.

»Bojim — smešno!« je zagodel Galant, »a prijetno mi vsekako ravno ni... Če bi imel ta Robiquet trohico pameti, bi moral marsikaj sklepati: Chaumontovo nevesto so nazadnje videli v neposredni bližini kluba... Bencolin je prav gotovo omenil, da je bilo truplo porezano s steklom in da so drobci izvirali od rdečega stekla... nocoj najde Robiquet okno na številki 19 razbito in steklo je rdeče... če bi bili imeli namen opozoriti ga na to zvezo, ne bi bili mogli bolje storiti.«

»O, zakaj sem se dala Claudini pregovoriti!...« je zamrmrala Gina.

»To si že včeraj povedala,« je odvrnil Galant, »in že včeraj te nisem razumel... a bila si preveč razburjena, da bi mi mogla kaj pojasniti... predvčerajšnjim pa sploh ni bilo mogoče s teboj govoriti. Seveda! To sem razumel... prvi dan si bila zraven, ko ubijejo tvojo prijateljico Odetto, drugi dan si pa priča umora tvoje druge prijateljice... malo preveč hkrati... a zdaj bi rad že izvedel, kaj se je prav za prav zgodilo. O vsem tem ne vem drugega, kakor da si poslala gospodično Martelovo z mojim naslovom k meni... rekla je, da gre za šalo, in me je prosila dovoljenja, da bi popoldne, ko je klub zaprt, s teboj in z nekim drugim dekletom v eni izmed sob prišla na čaj... To sem ji dovolil... dal sem ji ključek številke 19 — in kaj se je zgodilo? Čaj so prinesli okrog petih in o poli šestih je Odetta Duchênova z razbito lobanjo ležala na kamnitnih tleh na dvorišču. Precej nenavaden konec za nedolžno šalo...«

Molk... Nazadnje je Gina rekla:

»Vse ti bom povedala, Etienne... začelo se je že davno... že pred več ko letom dni. Chaumont je bil tudi takrat na dopustu v Evropi... Claudina ga je nekje spoznala in se zaljubila vanj... Sprva je bilo morda samo igračkanje, ko je pa opazila, da Robert ne mara videti njenega dobrikanja, si je vtepla v glavo, da mora po vsaki ceni osvojiti čednega fanta, ki ni maral — v nasprotju z drugimi moškimi — ničesar slišati o njej. Nazadnje se ji je čisto izmaknil, nobene možnosti ni več videla, da bi se z njim sestala. In ker imajo moji starši svojo hišo, me je nadlegovala, naj poskrbim za to, da bo moj oče, ki je Chaumonta le bežno poznal, povabil k nam. To se je tudi zgodilo, a zadeva se je čisto drugače odigrala, kakor je Claudina pričakovala. Pri večerji, kjer naj bi imela znova priložnost navezati ga nase, je Robert spoznal Odetto. Od tistega trenutka dalje ni bilo nobene druge ženske več zanj. Štiri tedne nato sta se zaročila. Claudina je bila strahovito razočarana — njena ljubezen se je pa izpremenila v sovraštvo in noč in dan je tuhtala, kako bi razdrla zvezo med zaročencema.«

»Kolikor vem, se je Chaumont takoj po zaroki vrnil nazaj k svoji garniziji in tam ostal skoraj leto dni,« je odvrnil Galant. »Ne morem si predstavljati, da bi bilo preveč težko, navezati tako mično dekle, kakor je Odetta Duchênova, v tem dolgem razdobju na kakšnega drugega.«

»To je Claudina kajpak poskušala,« je odgovorila Gina, »in sicer skoraj čisto neopazno... a vse je bilo zaman... Za Odetto je bil na svetu samo Robert; drugi moški je niso zanimali. Tako je morala Claudina nazadnje izprevideti, da ne bo ničesar dosegla. Takrat je vstopila v klub... hotela je pozabiti Chaumonta in je mislila, da bo tako najlaže zamotila svoja čustva. Imela sem vtis, da se ji je to tudi posrečilo. Kadar je omenila Odettinega zaročenca, je vselej že podsmehljivo govorila o njem in tako je govorila z njim tudi, ko je pred kratkim prišel v Pariz... A vse to je bilo samo krinka... v resnici je imela še zmerom eno samo željo, da bi ga priklenila nase... in nekega dne je mislila, da je našla način, kako ga bo odtrgala od Odette... Ali veš, kdo je Brigita Vane?«

»Seveda!« je odvrnil Galant. »Ali je med njo in Chaumontom kakšna zveza?«

»Prav za prav ne...« je odvrnila Gina, »peljala sta se ... istem parniku v Marseille in kakor se pogosto zgodi v življenju na palubi, so ji ga nekoč predstavili.«

»Nikoli nisem prav vedela, ali je Claudina res mislila, da je med njima kaj več kakor samo površno znanje, ker je bila prepričana, da mora takšen ‚vampir‘, kakor je ta Američanka, storiti vse, da bi ujela v svoje mreže tako čednega fanta, kakor je Chaumont — ali se je pa samo delala, ker je to pač spadalo k njenemu načrtu... Vsekako se ji je posrečilo, zbuditi Odettino jezo... Seveda zato še ni moglo priti do spora med obema zaročencema, kvečjemu do medsebojne izpovedi. To bi se bilo predvčerajšnjim prav gotovo tudi zgodilo, zakaj Odetta je vztrajala na tem, da mora biti Claudina navzočna pri njenem srečanju s Chaumontom, da bi videla, kako bo reagirala na to, kar je hotela izvedeti njena prijateljica.

»Ker je bilo pa vse, kar ji je povedala, samo sad njene domišljije, ji je bilo seveda dosti do tega, da prepreči njun sestanek...« je dodal Galant. »Do tod mi je zadeva jasna — ne razumem pa, čemu je vlekla Odetto v klub. Ko bi bilo zvečer — to bi še razumel — zvečer lahko piješ sekt in plešeš... zvečer je vse polno kavalirjev, ki lahko potolažijo razočarano dekle — a popoldne...! Kaj vraga ji je hotela Claudina pokazati v praznem klubu?«

»Zvečer ne bi bila šla z njo,« je odvrnila Gina. »Že to, da bi se morala zakrinkati, bi jo navdalo z nezaupanjem... nikoli je nisva mogli prepričati, da gre za nedolžen damski klub...«

Zaslišal sem Galantov bučni smeh.

»Damski klub!« je vzkliknil prešerno. »Dopovedovali sta ji, da je klub pisanih krink sestajališče starih devic... ali pa borilk za ženske pravice... Oh, zdaj se mi je posvetilo! Nalagali sta se ji, da bo tukaj spoznala gospo Vane... in zato je dekle odreklo sestanek plemenitemu vitezu Chaumontu... drži?«

»Da...« je tiho rekla Gina, »tako je bilo... a jaz nisem imela s tem nobenega opravka... Claudina si je vse to sama izmislila... kljub temu sem seveda tudi jaz sokriva... ne bi bila smela pri tem sodelovati... ne bi bila smela tisto popoldne tja iti. Moje edino opravičilo je, da mi je bilo žal Claudine... imela sem občutek, da bi mogla biti srečna samo s Chaumontom. In morda je igrala neko vlogo tudi jeza nad Odetto, ki se nama je zdela hladna in mrzla ko riba. Bila je kar zadovoljna s tem, da ostane Robert v Maroku, ker častniki tam doli hitreje napredujejo. Na takšne reči ni Claudina nikoli mislila... vtepla si je tega moža v glavo in ne bi njegove bližine nikoli žrtvovala zaradi kariere ali česa podobnega... Če to pomislim, se mi zdi čisto pravilno, da sem držala s Claudino, ki jo je ta ljubezen skoraj ob pamet spravila. Odetto bi pa izguba Chaumonta, kakor sem videla, stala komaj nekaj solz, ki bi jih ji lepega dne kdo drug otrl. Kako misli Claudina oba zaročenca ločiti, mi je povedala šele zadnji trenutek... nisem pa utegnila pomisliti, da bi ji pri tem ne bila smela pomagati.«

»Odkrito priznam, da nimam pojma, kaj je mislila dobiti tvoja prijateljica z vsem tem,« je odvrnil Galant, »razen nje, Odette in tebe ni bilo vendar nikogar v klubu... in razen mene — mene pa vendar ne bi bili mogli predstaviti kot razvpito Američanko Brigito Vane.«

»Claudina je kajpak vedela, da ne more nadaljevati zgodbe z gospo Vane — šlo ji je vendar samo za to, da bi Odetto izvabila v klub. Očitno ji je dopovedala, da je to edina priložnost, da spozna gospo Vane in da pride na čisto glede Chaumonta.«

»Vse je prav in lepo...« je zagodel Galant, »a ker ni bilo tam nobene gospe Vane, si je morala Claudina pač misliti, da se bosta drugi dan zaročenca vendarle sestala — ali sta pa imeli od vsega začetka namen umoriti jo?«

»Saj je nisva umorili!« je zakričala Gina. »Sama se je vrgla v globino!«

»To si že takrat trdila, ko si prišla v mojo sobo,« ji je Galant segel v besedo, »in ker si bila tako razburjena in se mi je tisti trenutek zdelo važno le to, da odstranim truplo, nisem hotel dalje siliti vate — a verjel ti tega niti trenutek nisem. Zakaj naj bi dekle skakalo skozi okno? Celo če upoštevam, da bi jo bila Chaumontova nezvestoba tako hudo prizadela, da bi si zato življenje vzela — vidve ji te nezvestobe vendar nista mogli dokazati... Ne... prav res... prav nikakršnega vzroka ne vidim, zakaj naj bi skočila skozi okno.«

»In vendar si bil prav ti glavni vzrok,« je odgovorila Gina, »a tako daleč še nisva. Claudinin načrt je očitno obstajal v tem, da Odetto prepriča, da se je njen zaročenec z drugo spečal... v resnici je imela nekaj čisto drugega v mislih: računala je s tem, da bo Chaumont zaradi neopravičene odpovedi sestanka svoje zaročenke postal nezaupen, in ko je poklical Claudino po telefonu, da bi se prepričal, kako naj si razlaga to izpremembo, mu je dala tako rekoč migljaj, naj Odetto zasleduje.«

»Torej ji je sledil?«

»Da... a samo do muzeja — toda Claudini sploh ni bilo do tega... računala je bila s tem, da bo šel za Odetto in jo bo videl stopiti v klub. Kaj bi si bil potem mislil o njej, je bilo na dlani. Vsak moški bi si bil isto mislil, če bi videl, da zahaja njegova zaročenka v takšno hišo — Chaumont s svojimi strogimi nazori pa še celo.«

»In kaj se je v resnici zgodilo?«

»Odetta je šla v muzej in je vprašala po Satirju, zakaj Claudina ji je bila rekla, da bo nekaj korakov od njega našla vrata v prehod.«

»Videl sem jo...« je zamrmral Galant, »slučajno sem bil ravno v prehodu.«

»In slučajno je luč gorela,« je dostavila Gina, »ker si jo hotel mimogrede fotografirati.«

»Odkod to veš?« jo je nadrl Galant.

»Ker sem videla — vem, kam si skril svoj mali fotografski aparat, in vem, kaj pomeni, če tvoja roka seže pod suknjičev obšiv.«

»Videla si?« je vzkliknil Galant presenečen. »Kako je to mogoče? Potem bi te bil moral vendar opaziti!«

»Stala sem med muzejskimi vrati,« je rekla Gina. »Claudina me je bila prosila, da bi bila kje blizu, za primer, da Odetta ne bi mogla najti poti... a ostala sem zadaj... zdelo se mi je bolje, da me ne opazi...«

»...da bi laže izginila, če bi se bil pojavil Chaumont...« je podsmehljivo dodal Galant. »Nu... ni se pojavil... dekle je potrkalo na klubska vrata... spustili so jo noter in jo peljali na številko 19. Dalje! Bržčas si ti Claudino počakala?«

»Da... in ji žal povedala, da si Odetto videl in jo fotografiral. Ko bi tega ne bila storila, bi bila Odetta še pri življenju.«

»Kaj?« sem slišal zakričati Galanta, »zdaj mi hočeš natvesti, da gre takšnole dekle v smrt zato, ker jo je nekdo fotografiral?«

»Prav dobro veš, kaj pomeni za dekle fotografija, ki jo kaže na poti v klub pisanih krink.«

»Kdo vraga vaju je prosil, da ji to povesta?...«

»Ne vem, kaj je Claudini šinilo v glavo, da ji je to povedala...« je odvrnila Gina. »Morda iz jeze, ker je bil Chaumont ostal pred muzejem.«

»Kaj je rekla mala potem, ko ji je prijateljica priznala, da Brigita Vane ne bo prišla?«

»Neznansko sta se sprli,« je odvrnila Gina. »Nikoli ne bi bila mislila, da bo Odetta tako vzkipela... ‚Prav dobro vem, kako je‘s teboj!‘ je kričala, ‚Roberta bi rada imela in zdaj si divja, ker noče o tebi ničesar slišati! A mene ne bo nikoli pustil... nikoli... nikoli!‘ Claudina je pobledela ko stena. Tresla se je od jeze in sramu, da jo je bila Odetta izpregledala. Njen obraz je bil čisto spačen od jeze. Pričakovala sem, da bo skušala Odetto prekričati, a je čisto tiho govorila. ‚Motiš se,‘ je rekla, ‚Robert je častnik. Ne more se poročiti z dekletom, ki je zapletena v velik škandal.‘ In potem je Odetti povedala, v kakšnem klubu je zdaj, da so jo fotografirali in da bo Claudina fotografijo kupila in jo dala kakšnemu časopisu. Prepričana sem, da tega sicer ne bi bila storila, a razumem, da ji je Odetta verjela. Ko je rekla, da že dolgo ve, da je Claudina zaljubljena v Roberta, to pač ni bilo popolnoma v skladu z resnico. Prej bi rekla, da se ji je šele takrat posvetilo, a očitno je zdaj razumela marsikaj, kar se je bilo poprej zgodilo. Nikakor pa do tiste ure ni ničesar slutila o Claudininih čustvih do nje, zakaj strmela je v njene oči in je v njih pač brala divji srd in neizprosno sovraštvo. Nikoli ne bom pozabila Odettinega pogleda, ki se je poln presenečenja umikal Claudini... Očitno se ji je tisti trenutek posvetilo, v kakšno past je zašla. Takoj nato je planila v obupan smrh... stekla je k oknu... ga odprla... Ves čas sem bila kakor otrpla, takrat sem se pa zdrznila, planila za njo in jo zgrabila — a Odetta bržčas ni bila več pri zdravi pameti... pahnila me je stran, opotekla se je nazaj in udarila ob okno — njen obraz je bil ves oblit s krvjo, a takrat je gotovo še videla, zakaj preden sem prišla spet do nje, je odprla drugo okensko krilo in se vrgla v globino... Nekaj je zakričala... Krik je pa še tisti trenutek zamrl in z dvorišča sva zaslišali neznanski tlesk...«

Gina je zadnje besede le še šepetala. Zdaj je zavladala v sobi smrtna tišina.

14. poglavje

ALARM

»Možno je, da se je vse tako odigralo...« sem zaslišal reči Galanta po dolgem molku, »...a težko ti bo Bencolina prepričati o tem. Ali si brala časopise?«

»Ne.«

»Smrt ni nastopila zaradi padca z okna, temveč zaradi sunka z bodalom v srce.«

»To ni res!« je zakričala Gina.

»Sama preberi!« je odvrnil Galant. »Tu je ‚Paris Soir.‘«

Tišina... Nato je Gina zbegano izdavila:

»Etienne — prisežem ti... resnico sem ti povedala! Kar piše tu notri, je nemogoče! Claudina se Odette še dotaknila ni — in jaz... čemu naj bi jo jaz umorila?«

»Vsekako je prišla ob življenje zaradi sunka z bodalom...« je odvrnil Galant, »obdukcijska poročila ne lažejo.«

»A kdo je potem to storil?« je vzkliknila Gina vsa iz sebe.

»Tudi to ti lahko povem...« je mirno odvrnil Galant, »...jaz.«

Nič se ni zganilo v sobi. Lahko sem si predstavljal Gino, kako je molče strmela v Galanta.

»Da... jaz!« je nazadnje ponovil, »ali bi ti bilo mar ljubše, da bi bil poklical policijo...? Prosila si me, naj Odetto stran spravim... to sem tudi storil... moral sem jo najprej prenesti v neko sobo, zakaj to, kar sem nameraval storiti, sem lahko opravil šele pozno ponoči. Še je živela... a bila je v nezavesti... in videl sem, da ji ni rešitve... skrajšal sem ji torej bolečine. Opolnoči sem jo vzel v svoj avto... eno uro sem se vozil križem kražem po Parizu, dokler nisem našel mostu, v čigar okolici ni bilo žive duše...«

Slišal sem, kako je Gina zastokala.

Dalje prihodnjič

Naše zdravje

Novorojenček in njegova doba

V eni izmed prejšnjih številk »Družinskega tednika« sem pojasnil nedolžnost zlatenice pri novorojencih. Oglasila se je pa spet gospa iz Ljubljane, ki jo zelo skrbi pikčasto rdečilo, ki ga je dobil njen sinko dva dni po porodu. Rdečilo je po dveh dneh izginilo.

Dejstvo, da moram odgovarjati kar v kratkem času na zadevo, katere nastanek pada v sti čas človeškega življenja, mi je dalo misel, da malo obširnejše in izčrpnejše spregovorim o dobi novorojenca kot najvažnejši dobi človeškega življenja, da opišem spremembe, ki so važne za ta čas in da opozorim na njihovo nedolžnost. Vesel bi bil, če bi se mi s tem posrečilo pomirjevalno vplivati na matere, ki z budnim očesom in zaskrbljenostjo v srcu opazijo vsako važno ali nevažno spremembo na svojem otroku.

V zadnjem času je medicinska veda opozorila na različne biološke procese, ki se odigravajo prav v omenjeni dobi človeškega življenja in podčrtala njih važnost za lažje razumevanje različnih vidnih sprememb pri novorojencu.

V novorojenčevi fazi je človek v najvažnejši dobi svojega razvoja in življenja. Novorojenec je postavljen v nove prilike. Nenkrat se znajde v novem stanju, v katerem mu lahko majhni zunanji ali notranji neugodni vzroki motijo zdravje. Prehod iz nesamostojnega življenja v materinici v samostojno življenje izven nje, dalje uvod v dihanje, sprememba srčnega in krvotočnega dela, začetek dela prebavnega sistema in vsega žleznega aparata ter spremembe na popku, ki je za zmerom izgubil svoje naloge — vse to so velike spremembe. Takih sprememb človek pozneje ne doživi nikdar več, pa so vendar popolnoma naravne in nujne ter brez njih ne zraste nihče. Če poleg vsega tega pomislimo še na različne, že omenjene notranje in zunanje dražljaje, je jasno, da je treba motriti to dobo s posebnim pogledom in skozi posebna očala, da jo razumemo pravilno in da različne spremembe v tej dobi pravilno ocenimo, namreč, kot nujno posledico omenjenih okoliščin, da si ne delamo nepotrebnih skrbi in ohranimo mirno kri.

V nekaj vrstah bi rad opozoril na glavne spremembe te dobe, jih prikazal in osvetlil tako, kakor zaslužijo, namreč kot razvojno biološko možnost.

Svojstvo organizma, ki odgovarja na dražljaje drugače kakor normalno imenujemo alergija. Dražljaji so lahko zunanji in notranji. Od zadnjih so posebno različne beljakovinske snovi, ki krožijo po krvi in prisilijo organizem, da odgovarja nanje na svojstven način. V našem primeru govorimo o alergiji novorojenca. Velik del sprememb, povzročenih zaradi imenovane alergije, opažamo predvsem na koži, poleg tega pa tudi na drugih organih, kakor na primer na prebavnem sistemu, spolovilu, prsih, itd.

Na koži opažamo prehodne pojave. Prva teh pojavov je dejstvo, da je koža novorojenca popolnoma rdeča, in to po vsem telesu. Celo sluznice so bolj rdeče. Koža je mastna, ki se pa pozneje posuši, odpade in se celo lušči v majhnih luskicah, prav tako kakor bi bila res vneta. Torej naj nas preveč ne bega. — Večkrat opažamo na novorojenčevi koži različno velika rdeča znamenja, najčešče jih srečamo na čelu, nosu, licih ali zadaj na vratu. Ko otrok joka, postanejo ta znamenja temnomodra. Koliko skrbi, ali bo to ostalo! Že v prvem letu ta znamenja po navadi izginejo. Da ne pomenijo nič posebnega, je še jasno iz tega, da jim pravijo na primer Hrvatje »rodin ugriz«. Morda bi jim mi rekli, da je take otroke ugrizla štorklja (čeprav nima zob). — Nadaljnja sprememba na koži novorojenca so pege, ki sčasoma postanejo zmerom bolj zamazane. Vidimo jih predvsem na nogah in po hrbtu. To so mesta, iz katerih nismo mogli niti z vodo niti z milom odstraniti lojaste prevlake, s katero je pokrito otrokovo telo, ko pride na svet. Zanimivo je, da so otroci s temi pegami pozneje podvrženi raznim vnetnim procesom. S snovmi, ki topijo masti (alkohol, bencin), take pege kaj lahko odstranimo. — Redkost na koži v tej dobi je sklerodermija novorojenca, ki se pokaže v obliki majhnih trdih vozličev. Koža na teh mestih je rdečkasta ali modrikasta. Mesta so hudo občutljiva, vendar se kljub temu novorojenec dobro razvija in dobro počuti. V nekaj mesecih zadeva sama izgine.

Poleg zlatenice, v katere razvoj in podrobnosti se ne bom spuščal, ker sem o tem na tem mestu že govoril, je omeniti tu še toksično rdečilo, ki so ga preje, ko še niso vedeli za njegovo pravo naravo, zamenjavali z ošpicami in ga opisovali kot posledico različnih črevesnih motenj. To rdečilo je včasih res zelo podobno izpuščaju pri ošpicah ali se pa pojavlja v obliki različno velikih rdečih peg. Koža zelo srbi. Vendar zado tuje samo nuder, da ukrotimo to nadlogo. Rdečilo samo v enem ali dveh dneh izgine.

Vse te spremembe na koži novorojenca delajo velikokrat materam velike skrbi. Vendar je to, kakor je razvidno iz njihovega opisa, nepotrebno.

Poleg omenjenih kožnih znakov, naj bo nekaj besedi namenjenih še temle zanimivim reakcijam materine nosečnosti pri novorojencih v začetku izven materničnega življenja.

Pri ženskih kakor tudi pri moških novorojencih vidimo večkrat otekle spolne organe. Vnetnih znakov na teh oteklinah, ki so podobne vosku, ni opaziti. Zanimivo je, da segajo te otekline navzgor na trebuh navadno do ostro začrtane ravnine. Včasih se drže dalj časa, tudi do dva meseca, vendar je glavno to, da izginjajo same po sebi. — Drugo mesto, na katerem opažamo otekline, so prsi. Spet pri dečkih kakor pri deklicah. Otoklina se v takih primerih pokaže drugi do četrti dan, navadno raste še dalje, po drugem tednu pa skoro vedno izgine. Iz oteklih prsih se da iztisniti tekočina, podobna mleku. Z grobim stiskanjem pa lahko povzročimo vnetje prsi in mora v takšnih primerih zdravnik posredovati. — Neravno redko opazimo pri novorojenih deklicah krvavitev iz nožnice. Pojav je viden navadno v prvem tednu novega življenja in traja le nekaj dni. Točna preiskava pokaže, da krvavitev izvira iz maternice. Pri tej komplikaciji je treba vedno pomisliti na druge stvari, na primer na septična in gonorolična obolenja notranjega spolovila. Te reakcije materine nosečnosti pri novorojencih povzročijo različne snovi, ki so prišle s krvotokom iz materinega organizma v otrokov organizem. Te snovi in njih naloga so bile namenjene materi, ker so pa zašla v otrokov organizem, tu opravijo svojo nalogo.

Našteti in opisati bi moral še nekaj sprememb, ki jih v tej dobi opazimo s strani prebavnega sistema (krč na izhodu želodca, črevesna krvavitev in drugo). Tudi te spadajo v skupino bioloških sprememb povzročenih po snoveh, ki preidejo iz materinega v otrokov organizem. Vendar tega ne bom storil, ker so preveč podobne resničnim boleznim in mora v takšnih primerih določiti njih pravo naravo zdravnik. Razvozljal bi pa le še vprašanje, ki tolikokrat bega matere, namreč, zakaj njih novorojenec izgublja v prvih dneh življenja na svoji teži. Temu tiči vzrok pri materi, ker njene dojke v prvih dneh še ne proizvajajo pravega in dovoljnega mleka, kakor tudi pri otroku, zakaj njegov želodček in črevo še niso sposobna za dobro prebavljanje. Posledica tega je propadanje otroka. Znaki za to propadanje so suha koža, malenkostno odvajanje, duh po acetonu, malo vročinice. To propadanje v prvih dneh je pa naravno, ter ga srečamo pri večini novorojencev. Največji padec na teži je tretji do četrti dan in znaša po navadi 150 do 300 gr. Če otrok ne izgubi več na teži, kakor smo zgoraj omenili, in se mu ta izguba v dveh tednih ne nadoknadi, se nam ni treba bati, da je temu propadanju vzrok kakšna bolezen.

Poleg omenjenih bioloških sprememb pri novorojencu srečujemo še vse polno pravih bolezni, ki tarejo novorojence in še posebno njihove matere. To so predvsem različne nepravilnosti v celjenju popkove rane, nekatere mehurčaste bolezni kože, bolezni, ki preidejo od matere na otroka (lues, tuberkuloza, gonoreja itd.). Dalje različne poškodbe, nastale pri porodu, nekatera septična obolenja in drugo. Vendar se v njih podrobnejši opis ne bom spuščal, ker sem s člankom nameraval prikazati le bistvo novorojenčeve dobe, ki je v človeškem razvoju najvažnejša in edinstvena.

Dr. M.

PO DVAJSETIH LETIH

NAPISAL W. LICHTENBERG

Helena in Werner sta se slučajno srečala v neki družbi. Njuno srečanje je bilo eno izmed tistih, za katerimi stoji neizprosen čas. Nihče se posebno rad ne sreča po dvajsetih letih. Vsak namreč nerad še enkrat gradi tisto brv, ki drži od norčave mladosti do mirne sedanjosti in ki ju ne veže nič drugega kakor dejstvo, da si bil enkrat mlad.

Vendar sta Helena in Werner čutila, da je moralo slednjič priti do tega srečanja. Werner, pesnik je bil skoraj neprestano na popotovanjih, Helena je pa, odkar se je bila poročila, živela v mirnih meščanskih razmerah.

Werner in Helena sta se pozdravila po vseh predpisih vljudnosti. Oba sta imela željo, da pustita preteklost spati, posebno zato, ker je v zbrani družbi gotovo kdo vedel, da ju veže nekaj več kakor trenutno poznanstvo in da sta si nekoč celo vse pomenila.

V družbi so govorili o vsem mogočem, nekdo je celo napeljal pogovor na ljubezen. Zadal je vprašanje, kdo po mnenju navzočnih lahko bolj intenzivno ljubi: moški ali ženska, in kdo dalj časa ohrani v svojem srcu spomin na prvo ljubezen.

Helena se je takoj zavzela za svoj spol in dokazovala, da znajo ženske veliko bolj ljubiti, kakor moški. Celo Werner, ki je bil sicer izredno tih v družbi, se je vmešal v pogovor in vneto zatrjeval, da nič ni možu tako svetega, kakor spomin na prvo ljubezen, ki ga nosi vse svoje življenje s seboj. Potem je pogovor prešel spet na drugo snov.

Pozneje sta Werner in Helena za trenutek ostala sama. Obema je bilo silno nerodno, vendar sta si prizadevala, da bi to omilila. Potem sta spregovorila nekaj običajnih vsakdanjosti, nato se je pa Helena zresnila in dejala:

»Mislim, da nimate prav, da nam ženskam ne priznate globokejše ljubezni, kakor moškim.«

»Oprostite, gospa Helena,« je dejal Werner, »zagovarjal sem samo svoje prepričanje.«

Helena je nekaj trenutkov molčala, potem je pa dejala:

»Ali me hočete samo pet minut poslušati?«

Werner je prikimal in menil: »Kolikor dolgo hočete. Zanesljivo imate kaj zanimivega povedati?«

Helena je pa spregovorila: »Poznam žensko ... Zelo dobro jo poznam... Tako, kakor samo sebe... Zdaj je že zrela ženska, v tistih letih je, ko se ji zde vsakoletni rojstni dnevi že skoro osebna žalitev. Bila je pa seveda tudi nekoč mlada, celo zelo mlada. Takrat je štela komaj osemnajst let. Mladenič, ki ga je ljubila, je pa štel komaj nekaj več let. Bila je vroča ljubezen, ena izmed tistih, ki se končajo zelo, zelo srečno ali pa zelo žalostno. Vendar je bila ta ljubezen velika izjema. Ljubezen teh dveh mladih ljudi se namreč ni končala niti žalostno niti srečno. Čisto navadno se je končala. Mladenič je bil pesnik. Ni bil tako velik, kakor je to sam mislil, vendar tudi ne tako majhen, kakor so to rekli drugi. Z leti je postal celo slaven. Nekega dne je ta mladenič kratko in malo zapustil dekle. Morda iz trenutne naveličanosti, morda, ker je bil do dekleta popolnoma ravnodušen, bržčas pa zato, ker pesniki bolj žive v skladu s slavo, kakor pa z ženskami. Pesnik se ni poročil. Dekle se je pa potem, ko je prebolelo svoje mladostno razočaranje, poročilo. Morda ne iz čiste ljubezni, vendar je vzela zelo nežnega in dobrega moža, ki jo je zelo ljubil in jo tudi popolnoma osrečil.«

»Vaša zgodba je zdaj gotovo pri kraju?« je vprašal Werner.

»Ne še,« je dejala Helena. »Povedati moram še, da je s časom ta žena svojega moža vzljubila, da se jima je rodil otrok. Ta otrok je danes že veliko dekle je, ljudje pravijo, da je popolnoma svoji materi podobna. Tudi je postala mlada žena do pesnika popolnoma ravnodušna.«

»Vidite,« je vneto prikimal Werner.

»D[illegible]« je dejala Helena in nadaljevala: »[illegible] je ravnodušna do tistika, ki jo je takrat zapustil [illegible] in torej drugega tudi [illegible]. Vendar je neprestano mi[illegible] na njegovo delo in na njegov [illegible]. Kadar je izšla kakšna njegova [illegible], je bila ona prva, ki jo je kupila. Kadar so igrali kakšno njegovo [illegible] delo, je gotovo kupila [illegible] za koncert. Vsako vrstico, [illegible] je napisal, je izrezovala in [illegible]. Kadar je žel uspehe, je bila srečna, kadar je bil pa nesrečen, je z njim delila žalost. Tako je [illegible] živela v dveh zakonih. Živela je v prvem zakonu s svojim možem in v drugem, za katerega nihče [illegible]. Živela je v zakonu s pesnikom in njegovimi deli. Duhovno je [illegible] s tistim pesnikom, ki ga je z [illegible] leti ljubila.« Helena je [illegible] pa komaj neslišno [illegible]: »Prepričana sem, da vse ženske, ki so doživele pravo prvo ljubezen, pozneje dele svoj resnični zakon s svojo prvo ljubeznijo. Čisto nobena ne pozabi na tistega, ki ga je ljubila v svoji mladosti.«

Čez nekaj časa je Werner vprašal: »Ali ste končali?«

Namesto odgovora je prikimala.

»Potem dovolite,« je dejal Werner, »da vam odgovorim v imenu svojega spola. Poznal sem moža, o katerem ste govorili. Zmerom je priznal, da je veliko zagrešil proti svoji mladostni ljubezni. Vendar je hkrati tudi povedal vzrok svoje nezvestobe. Predobro se je zavedal, da ni za zakon. Takoj ko se je tega zavedel, je zapustil dekle in odšel na popotovanje in popotoval celih dvajset let. Tako je bil zmerom daleč od ljubljenega dekleta. To ni storil iz sebičnosti, pač pa iz zavesti, da nikdar ne bi bil smel navezati naše bitja, ki mu ne bi mogel dati več, kakor samega sebe. Ker se je zavedal, da bi bilo to veliko, veliko premalo, se je odločil za to pot. Ko se je potem po dvajsetih letih spet vrnil v kraj svoje prve ljubezni, je doživel čudne dogodivščine. Nekega dne je srečal dekle, ki jo je bil v svoji mladosti ljubil. V dvajsetih letih, kar je ni videl, se skoraj nič ni spremenila. Postala je nekoliko vitkejša, ker je pač zdaj takšna moda, zdelo se mu je tudi, da so postali njeni lasje za odtenek svetlejši. Tudi sicer je bila bolj mladostno oblečena, kakor tedaj. Razumljivo, saj je bila starejša. Pozdravil jo je ves srečen in ji govoril o tisočih stvareh. Govoril ji je kakor mladenič o ljubezni in dolgo niti opazil ni, da ga posluša brez zanimanja in mu ne privošči nobenega odgovora. Šele potem je v svojo grozo spoznal, da ga ženska, ki jo je pred dvajsetimi leti goreče ljubil, sploh več ne spozna. Prestrašeno je gledala predse, kakor da si neskončno želi, da bi pobegnila temu strašnemu moškemu, ki jo nadleguje. Naposled mu je res pobegnila. Odšla je brez pozdrava.«

»Krivico mi delate,« je dejala Helena. »Ne spominjam se, da bi vas kdaj srečala.«

»Res je,« je pritrdil Werner. »Saj sploh niste bili vi, bila je vaša hči. Razumljivo je, da me ni poznala in se je mojega govoričenja celo prestrašila. To zgodbo sem vam samo zato povedal, da bi vam dokazal, da vidi moški žensko, ki jo je v mladosti ljubil, zmerom lepo in mladostno. Nikdar se vas nisem mogel drugače predočiti, kakor mlado zlatolaso dekle, svežega rožnatega obrazka in vitkega telesa. To dokazuje, kako velika, kako nezlomljiva in neumrjoča je prva moška ljubezen. Mladostna ljubezen moškega gre preko vseh časov in celo preko zakonov lastne pameti.«

Werner je umolknil, potem pa dejal Heleni:

»Odločitev, kdo zna bolj ljubiti, moški ali ženska, prepuščam vam, Helena. — Vendar mi je ni treba zaupati. Dovolj mi je, če jo ohranite čisto zase.«

Da bi mu Helena povedala svoje mnenje o tem, tudi ni bilo priložnosti. Werner in Helena se namreč nikdar več nista srečala.

Izprehod v amaconsko džunglo

Kurare, skrivnostni strup perujskih Indijancev

Iz razgovora z učenjakom, ki velja za prvega kurarskega specialista sveta

Napisal Stéphane Helder (*Pariz, 1940.*)

✶

Kurare je strup, ki ga je že leta 1595. prinesel britanski pomorščak Walter Raleigh iz Amerike. Zaslovel je tudi pod imenom vorara in ga še danes uporabljajo razen v domovini kurara (ob Amaconki in Orinoku) plemena, bivajoča v francoski Guyani, ob reki Ucayalu, Riu-Negru, Tapajozu itd.

Strup ohromi periferne mišične živce in povzroči, da se živo bitje, zastrupljeno s kurarsko puščico, ne more več ganiti in čedalje teže diha ter se nazadnje zaduši. (Za ohromitev žabe n. pr. zadošča 0.00002 grama kurara.) Lahko pa žival in človeka še dolgo ohranijo pri življenju ali ga celo rešijo, če ga obujajo k življenju z umetnim dihanjem. Strup se iz telesa kmalu izloči, vendar ostanejo posledice na živcih.

V novejšem času zdravijo s kurarom tudi paralizo, posledico neozdravljene sifilide.

Učeni profesor Lapicque, član pariškega Instituta in profesor fiziologije na pariški Sorbonni, je eden izmed raziskovalcev, ki so se najbolj zanimali za indijanski strup kurare in njegov učinek.

V enem izmed delovnih kabinetov Sorbonne, kjer visita na častnem mestu portreta slavnega fiziologa Clauda Bernarda in še slavnejšega bakteriologa Pasteurja, je profesor Lapicque sprejel pisca teh vrstic.

»Zelo bi bil vesel,« je rekel učenjak, »če bi vam mogel razkazati svoj laboratorij, a po zakonu o javni varnosti in redu je dostop vanj javnosti prepovedan.« Nato je profesor Lapicque naštel vzroke, zaradi katerih se tako podrobno že štirideset let bavi s tem hudim strupom. V svoji mladosti je bil velikokrat na raziskovalnih potovanjih. Poudaril je, da se morajo znanstveniki še danes učiti pri divjih plemenih, kako se pripravlja ta strup.

Nato je dal nekaj natančnejših podatkov o izvoru in pomenu tega strupa, enega najhujših, kar jih pozna znanost.

Kurare — tako se strup imenuje v jeziku južnoameriških domačinov — uporabljajo za zastrupljanje puščic plemena, ki bivajo ob izviru reke Amaconke in Orinoka, ki so še do danes ostala necivilizirana. Kurare je v fiziološkem svetu znamenit strup; njegovo ameriško ime se je udomačilo že v časih znanstvenih raziskovanj francoskega fiziologa Clauda Bernarda (1813 do 1878). Ta učenjak je dokazal, da loči Kurare (vbrizgan v žile ali pod kožo) živce od mišic, in sicer tako temeljito kakor kirurški nož — če bi si bilo sploh moči predstavljati takšno operacijo. Zato je razumljivo, da se fiziologi poslužujejo tega strupa kot nekakšnega kemičnega razkrojila. Vendar je strup silno redek in si ga je zelo težko priskrbeti.

Rastlinski sok, krastačji strup in »čarodeji«

»Čudno je,« je rekel profesor Lapicque, »da se modernim kemikom — ki so vendar dosegli že toliko uspehov pri proučevanju farmacevtskih snovi — še nikoli ni posrečilo narediti kurare, čeprav poznamo vse sestavine, ki jih Indijanci uporabljajo pri pripravljanju tega strupa. Kurare je sestavina različnih vrst posušenih rastlin, rastočih v pragozdovih, in živalskih strupov, posebno krastačjega. Indijanci, ki ga varijo, so nekakšni »čarodeji«, ki plešejo okrog lonca in vprizarjajo razne »čudodelne« ceremonije, s čimer hočejo pač samo prikriti skrivnost rastlinskega in živalskega izvora kurara.

Tega strupa je več vrst; vsako izmed njih karakterizirata okolica in pleme, ki ga izdeluje. Ti različni kurari se razlikujejo med seboj v prvi vrsti po posodi, v kateri ga plemena hranijo. Zato fiziologi navadno imenujejo kurare po obliki posode, v kateri je strup shranjen. V glavnem poznamo tri vrste tega strupa:

Kurare »Tikuna«, strup, ki ga hranijo v lončkih, je najčistejši in najhujši. Hranijo ga v majhnih plitvih vrčkih iz žgane ilovice, tako majčkenih, da gre vanje komaj 50 gramov strupa — in vendar dovolj, da zastrupiš z njim sto ljudi!

V severni Braziliji hranijo divjaki ta strup v izdolbenih in posušenih bučah. Ta kurare ima iste lastnosti kakor »Tikuna«, le da je pet- do šestkrat manj hud. Na zahodu domovine Tikunov pa hranijo kurare v bambusovih palicah. Ta strup je precej močan in ga divjaki uporabljajo za lov, prav tako kakor prva dva, vendar se razlikuje od njiju po tem, da je v njem precejšen odstotek strihnina; njegov učinek so predvsem strašni krči, zato ta strup ni poraben za znanstvene poskuse.

Tikunski kurare

Kurare »Tikuna« strup, ki ga hranijo v lončkih — je, kakor smo že omenili, najčistejši in najhujši izmed vseh treh. In prav zato je postal tako redek. Varijo ga Tikuni, divje pleme, ki že izumira. To pleme hrani še nekatere vzorce tega strupa, stare po trideset do štirideset let; divjaki sami, ki so ga zvarili, so pa pozabili, kako so ga naredili. Zgodi se tudi, da je od štirih ali petih lončkov, shranjenih v majhnih vrečkah iz drevesne skorje, samo gornji lonček res stoodstoten strup, v ostalih lončkih pa le srednje kakovosti ali pa celo brez učinka.

Za sodobne farmacevte in njihove dobavitelje je oskrba s tikunskim kurarom velika skrb. Do profesorja Lapicqua se pa obračajo njegovi tovariši z vsega sveta s prošnjo, naj bi jim poslal vsaj trohico strupa iz svoje zbirke.

Posebno prijetno presenečen je bil profesor Lapicque, ko je lani dobil pristen vzorec kurara iz perujske džungle, ki mu ga je prinesel Mirande Niélo, visok uradnik s perujskega poslaništva v Parizu. Vendar je profesor Lapicque sprejel vzorec z neprikritim nezaupanjem, čeprav so poskusi pokazali, da je odlične kakovosti. Takšen strup varijo Indijanci v perujskih džunglah in ima vse lastnosti tikunskega kurara, kakršnega dandanašnji ne dobiš nikjer več.

Kako razvpit je strup kurare, kaže okoliščina, da si je perujski poslaniški uradnik, ki je profesorju Lapicqu prinesel vzorec tega strupa, nataknil rokavice, ko je odpiral stekleničko s strupom. Res je, da je kurare silno nevaren, pravi prof. Lapicque, a samo vbrizgan v kri ali pa vsaj pod kožo, in sicer v primerni količini. Indijanci ga uporabljajo za zastrupljanje puščic, s katerimi ubijajo divjačino, ki jim služi za hrano.

Fiziološki učinek kurara

V bistvu kurare nima drugega učinka, kakor da ohromi mišice, tudi dihalne; posledica je smrt zaradi zadušitve. Tako so zastrupili nekega psa in ga potem oživljali z umetnim dihanjem: pihali so mu namreč zrak z mehom v pljuča. In res se je posrečilo, psa popolnoma obuditi v življenje. Ko se je čez nekaj ur kurare — kakor vsak drug strup — izločil skozi ledvice, je bila žival spet zdrava.

Čarovniki, ki varijo strup, spremljajo svoje početje s petjem in so nalašč stkali okrog tega varjenja strašne legende, da bi laže ohranili svojo skrivnost. Če pa postanejo vprašanja raziskovalcev le preveč vsiljiva, odgovoré, da bi bilo smrtnonevarno vdihavati pare, ki izhlapevajo pri kuhi strupa. In zraven pripomnijo, da prav zato kuhajo strup samo stare ženske, ki se zanje nihče več ne zmeni!

Izjava, polna cinizma, kakršnega mi civiliziranci doslej vsaj pri divjakih še nismo bili vajeni...

Ljubljana bere...

Nadaljevanje z 9. strani

Kot ljubiteljica raznih ganljivo starih romanov sem se ustavila pred izložbo nekega starinarja. Ne smete pa misliti, da prodaja starinar samo stare knjige, tudi najmodernejše najdeš med njimi, seveda pa tudi Ciglerjevo ‚Srečo v nesreči', ‚Zeltleben in Sibirien' itd. Te knjige krase stara vaza, pozlačen okvir brez slike, likalnik na oglje in star fotoaparat na plošče. Zanimivo tihožitje: ‚Pri starinarju'...

Izložba moderne knjigarne nam kaže kajpak čisto drugo sliko. Tu dobite kljub vojni skoraj vse ‚novitete' — kakor strokovno imenujejo knjižni sladokusci nove knjige — največ prevode iz svetovne književnosti, učbenike raznih jezikov, poljudno znanstvene knjige in razne življenjepise sodobnih in nekdanjih duševnih velikanov.

»Ljudje bero danes največ poljudno znanstvene in politične romane,« mi je razlagal prijazni prodajalec. »Kajpak pa ne morem reči, da bi zato zanemarjali beletrijo. Posebno priljubljeni so prevodi znanih svetovnih romanov, ki so pa na žalost že zelo razprodani, tako da založbe ne morejo tako hitro obnavljati naklad. Izvirna slovenska knjiga je prav tako dober prodajni predmet, posebno Primorci pridno segajo po njej. In pridni so postali Ljubljančani, pridni, od kar morajo zvečer lepo sedeti doma, se uče tujih jezikov na vse pretege, od španščine in italijanščine do portugalščine, tako da nam bo kmalu zmanjkalo učbenikov za tuje jezike.«

»Ali se je pokazal porast prodaje v kakšni posebni panogi?«

»Na jesen smo prodali tako rekoč vse knjige o gobah, kar je tudi slika današnjega časa. Pri praktično uporabnih knjigah se pozna, da so se pričeli ljudje še bolj živo zanimati zanje in da jih skušajo izkoriščati, kolikor morejo.«

Tako, zdaj veste, kaj bero Ljubljančani. Družinski očetje politične romane in knjige o gobah, njih nadobudna mladina kriminal in zaljubljeno ‚lahko literaturo', mamice pa še zmerom kuhinjske bukve in recepte... Ko zvečer pade mrak, ko potegnemo zavese za zatemnitev in pojémo ‚enolončnico', sedemo h knjigam in beremo, beremo... K. I.

Za kratek čas

Pri filmu

Režiser: »Lev bo torej tekel za vami kakšnih sto metrov... Ali ste me razumeli?«

Igralec: »Jaz že, toda ali vas bo tudi lev?«

Ni bilo mogoče

»Videli ste torej, kako sta se oba obtoženca napadla s cepci. Ali niste mogli posredovati?«

»Ne, gospod sodnik, nobenega cepca ni bilo več pri roki.«

Optimist

»Kako, da si kupil avtomobilske naočnike, saj vendar nimaš avtomobila?«

»Tisto ne, pač pa sem kupil včeraj tombolsko karto, tombola je pa štirisedežna limuzina.«

Od nekdaj je bilo in bo...

Mladoporočena žena telefonira očetu: »Očka, ne morem več zdržati pri Janezu. Vrnila se bom k tebi in mami.«

Oče: »To bo pa težko, zakaj tvoja mati se je ravno včeraj vrnila k tvoji babici.«

Mrzla prha

Tinček leži v bolnišnici. Tinček se je zaljubil v lepo in mlado bolniško sestro. O prvi priložnosti se ji skuša približati in jo zaupno vpraša:

»Povejte mi, sestra, kaj naj vam bi dal, da bi dobil od vas en sam poljub?«

»Kloroform.«

Ljubosumna žena

Ona: »Vse vem. Ob treh ponoči te je našel stražnik, kako si objemal cestno svetilko.«

On: »Ljubica, pa vendar ne boš ljubosumna na cestno svetilko!«

Dober odgovor

»Ljubček, ali si že videl kdaj kaj manjšega od mojih nog?«

»Da, tvoje čevlje!«

Vse se ponavlja...

»Čudno,« filozofira star zakonec, »kako se vse v življenju ponavlja. Poprej, ko še nisem bil poročen, sem večkrat stal zvečer pred razsvetljenim oknom svoje Minke in čakal na njeno senco... in se vseeno nisem upal gor! In danes, hm, danes se mi prav tako godi...!«

Mati in hči

»Priznam, mama, da je bilo pozno, ko me je Janez pripeljal domov. Ali te je kaj motil hrup avtomobila?« vpraša hči mater.

»Hrup nikakor, zato pa tišina, ki mu je sledila.«

OKO
FR. P. ZAJEC
IZPRAŠAN OPTIK IN URAR
LJUBLJANA, sedaj Stritarjeva ul. 6
pri frančiškanskem mostu
vsakovrstna očala, daljnogledi, toplomeri, barometri, hygrometri, itd. Velika izbira ur, zlatnine in srebrnine. Samo kvalitetna optika Ceniki brezplačno

KOLESA
damska in moška, najnovejši letošnji modeli v največji izbiri naprodaj po neverjetno nizkih cenah.
NOVA TRGOVINA
TYRŠEVA (DUNAJSKA) C. 36
nasproti Gospodarske zveze

PLAČAJTE NAROČNINO!

MALI OGLASI

„REALITETA"
zavod za kupoprodajo nepremičnin
je samo v Ljubljani
Prešernova ul. 54/I. Tel 44-20

CVETLIČNI MED [illegible] v Mecarni Ljubljana Židovska ul. 6

FILATELISTI POZOR! Najugodneje kupite in vnovčite znamke vseh kontinentov do poslednjih okupacijskih znamk — v knjigarni Janez Dolžan, Ljubljana, Stritarjeva 6.

Izdaja K. Bratuša, novinar; odgovarja H. Kern, novinar; tiska tiskarna Merkur d. d. v Ljubljani; za tiskarno odgovarja O. Mihalek — vsi v Ljubljani.